

RICE BURROUGHS

NR 2

DIAVOLUL SÂNGEROS

UN ROMAN DINAMIC. UN
ROMAN CUM NÂTI MAI CESTIT

LEI 20+1

EDITURA DANUBIA

COLECȚIA „AS DE PICĂ”

Nr. 1

Edgar Rice Burroughs

DIAVOLUL SÂNGEROS

(GERONIMO)

EPOPEE ROMANTICĂ
din viața celui mai faimos trib de piei-roșii

V.1.0
V.1.0

Traducere de ST. GHERASE

Editura DANUBIA

București

CAP. I

Klego-Na-Ay, luna plină, își răspândea lumina argintată de pe cerul izolat al Arizonei pe câmpiile Apașilor Bendoncoși; ea cădea pe umerii lucitori și arămiți și pe pomeți ieșiți ai obrajilor; îndulcea trăsăturile crude ale figurilor sălbatice – figuri tot atât de neînțelese pe cât este și *Klego-Na-Ay*, luna însăși.

Clarul lunii argintate cădea peste Nan-ta-do-tash – poetul vrăjitor – care își pornea, în acel moment tribul într-un dans sălbatec și care, prin rugăciuni, cerea zeilor ploaia salvatoare a recoltelor cuprinse de secetă. Dansând *Nan-ta-do-tash*, răsucea un clopot de lemn în jurul capului provocând zgomotul unei mici rafale încărcate de ploaie. Războinicii, și femeile care dansau odată cu Nan-ta-do-tash, ascultau zgomotul clopotului de lemn, și priveau cum acest vrăjitor arunca *hoddetin* – ofrandă zeilor – în cele patru vânturi știind că aceasta va forța norii și ploaia să vină în ajutorul recoltelor lor.

Puțin mai la o parte, privind dansatorii, ședeau Shoz-Dijiji – ursul negru – și Gian-nah-tah, prietenul din copilărie, ajuns acum tovarășul său de arme. Shoz-Dijiji, cu toate că era încă foarte tânăr ajunsese șef al războinicilor Bedoncoși și făcuse multe isprăvi îndrăznețe în numeroasele lupte duse împotriva Fețelor palide. El era spaima orașelelor izolate între Sonora și Chihuahua, fiind supranumit „*Diavolul sângeros*”.

Bătrânii ciocăneau *es-a-da-ded* – toba cea mare din piele de căprioară – și după cadența lor, Nan-ta-do-tash conducea dansul. Corpul gol al vrăjitorului era vopsit în verde, având un șarpe galben. Pe fiecare mână, un urs galben pe piept și zig-zag-ul unui fulger pe spate.

Sacul său sfânt cu leacuri, trecut peste umărul drept, îi atârna pe șoldul stâng. Acest sac, făcut din patru piei de antilopă, avea o foarte mare putere magică. Tot atât de prețios ca sacul cu leacuri era și pălăria de piele magică, a lui Nan-ta-do-tash. Datorită acestei pălării, vrăjitorul indian putea să ghicească viitorul, să prevadă apropierea dușmanului, să vindece bolnavii, sau să descopere hoții de cai.

Fulgi și pene mari de vultur măreau valoarea și frumusețea acestei pălării. Valoarea ei mai era mărită de bucățile de scoică și de șarpele fixat pe vârf, în vreme ce pe restul pălăriei Nan-ta-

do-tash pusese să i se zugrăvească cu galben închis și albastru pal câțiva nori, un curcubeu, luceafărul dimineții, grindină, zeul vânturilor, cu țealele sala și pe Geniul răului cu marile lui astre.

— Tu, Shoz-Dijiji, nu dansezi cu războinicii și femeile? întrebă Gian-nah-tah. De ce?

— De ce aş dansa? răspunse Ursul negru. Usen i-a abandonat pa Shis-Inday. Mu mai aude rugăciunile poporului său. A trecut de partea Fețelor palide, care au războinici mai mulți și arme mai bune. De multe ori Shoz-Dijiji s-a urcat pe munți spre a face mari jertfe și a se ruga lui Usen; totuși Usen a îngăduit ca Juh să-mi fure pe mica mea Ish-kay-nay și a lăsat ca Fețele palide s-o ucidă. De ce aş dansa în onoarea zeilor, dacă sunt orbi și surzi?

— Totuși, nu te-a ajutat Usen să-l găsești pe Juh și să-l ucizi? insistă Gian-nah-tah..

— Usen! Ursul negru deveni amenințător. Nimeni nu l-a ajutat pe Shoz-Dijiji să-l găsească pe Juh. Nimeni nu l-a ajutat pe Shoz-Dijiji să-l ucidă. Shoz-Dijiji l-a găsit singur, și, tot singur, cu propria lui mână l-a ucis. Shoz-Dijiji a răzbunat-o pa Ish-kay-nay, nu Usen.

— Dar Usen ți-a vindecat rana, reluă Gian-nah-tah. El ți-a insuflat în inimă o nouă dragoste, pentru a înlocui prima ta iubire, care nu mai este acum decât o amintire tristă.

— Dacă Usen a făcut asta, răspunse Ursul negru, atunci l-a făcut-o decât pentru a mari durerea lui Shoz-Dijiji. Dar, nu asculta ce vorbesc, Gian-nah-tah.

— Tu nu mi-ai vorbit încă de tânăra fată albă, de când ai condus-o acasă, după ce ai salvat-o din mâinile lui Cheetim și a celuiilalt, alb ticălos, reluă Gian-nah-tah. Dar, pe când ea se mai afla încă în lagărul nostru, am citit, în ochii tăi, Shoz-Dijiji, și privirile mi-au dezvăluit ceea ce buzele tale n-au vrut să mărturisească.

— Probabil că ochii mei știau ceea ce inima mea încă nu aflase, spuse Shoz-Dijiji. Ar fi fost bine ca inima mea nici să nu afle vreo dată acest lucru; dar l-a aflat. Suntem prieteni vechi, Gian-nah-tah... „Tsochs-urile” noastre, suspendate de ramurile copacilor s-au legănat la suflarea acelorași vânturi; sau, atârnați de spatele mamelor noastre am urmat aceleași drumuri de-a lungul deserturilor și al munților; împreună am învățat să mânuim arcul, pușca și lancea; tot împreună am plecat la primul război. Ești un frate pentru mine. Nu-ți vei bate joc de mine, Gian-nah-tah; dacă îți voi spune ce s-a petrecut când conduceam la tatăl ei pe tânăra fată Wichita cu ochii verzi; așa vei ști de ce

sunt nefericit și pentru ce știu că Usen nu se mai ocupă de mine.

— Gian-nah-tah nu-și râde de suferința celui mai bun prieten al lui, spuse celălalt.

— Nu simțeam dragoste pentru fata albă, continuă Ursul negru. Shoz-Dijiji o socotea ca o soră. Era bună cu mine. Când am fost împresurat de soldații Fețelor Palide, ea îmi aduse de mâncare și de băut și îmi dădu un cal pentru ca să mă pot întoarce la tribul meu. Știu că ea făcea aceasta pentru ca o salvasem odată din mâinile unei Fețe palide care voia să-i facă rău. Nu era dragoste în sufletul meu. Cum ar fi putut să fie? Cum, aș fi putut gândi că Shoz-Dijiji, un Apaș, un războinic prețuit al Bedon-ko-hes-ilor, ar putea iubi o fică a Fețelor Palide? Dar Usen mă părăsi. El mă lăsa să privesc îndelung fața tinerei cu ochii verzi și luminoși, zile și nopți; fiecare zi o făcea mai frumoasă în ochii mei. Ara încercat să nu mă gândesc la dragoste, s-o rup din inima mea. Mă îndeletniceam cu altceva, nimic însă nu mă putea opri să contemp lu fața tinerei fete. În sfârșit, ajunseserăm aproape de tatăl ei. Aici m-am oprit și i-am spus să continue, dar ea voia ca să merg cu ea, pentru ca tatăl ei să-mi poată mulțumi. Nu voiam însă. Nu îndrăzneam. Eu... „Diavolul sângeros” aveam frică de fata Fețelor Palide. Ea se apropia de mine pentru a mă ruga din nou. Puse amândouă mâinile pe pieptul meu. Aceste două mâini dulci și albe, Gian-nah-tah, fură mai tari decât voința lui Shoz-Dijiji; sub ele, mândria și ura, care sunt moștenirea Apașilor, se topiră deodată. Țâșni în mine o flacără – primul foc al iubirii. O prinsei în brațe strângând-o puternic. Pusei gura mea pe gura ei. Apoi, ea mă lovi și vru să mă respingă și văzui atunci în ochii ei groază – ceva mai mult decât groază – repulsia, ca-și cum aș fi de zgustat-o. Așa că am lăsat-o să plece; m-am întors, dar am părăsit acolo inima și fericirea unea. Shoz-Dijiji n-are acum altceva decât mândrie și ură – ura lui împotriva Fețelor Palide...

— Dacă tu urăști pe fata cu ochii luminoși, faci bine, zise Gian-nah-tah. Fețele Palide sunt de origine proastă și sunt dobitoci. Ei nu sunt vrednici de un Apaș.

— Dacă aș urî-o pe Wichita, n-aș fi nenorocit, spuse Shoz-Dijiji trist. O iubesc.

Gian-nah-tah ridică sus capul.

— Măi sunt multe fete frumoase, din rasa Shis-Inday și care fac ochi dulci lui Shoz-Dijiji.

— Nu-mi plac, răspunse Ursul negru. Să lăsăm toate astea. Gian-nah-tah e prietenul meu *bun*, căruia i-am spus totul. Hai, să mergem să ascultăm ce povestește Geronimo și ceilalți douăzeci

de luptători.

— Aceasta discuție stă mai bine bărbaților, conveni Gian-nah-tah.

Amândoi se alăturară grupului de luptători care înconjuraseră pe bătrânul șef al Apașilor. Calul Alb, fratele lui Geronimo, vorbea.

— Se vorbește mult printre Indieni, la San Carlos, despre ce vor să le facă soldații cu ochii luminoși lui Geronimo și mai multor alți șefi de-ai noștri care sunt prinși.

— Ei m-au băgat odată la închisoare și m-au ținut așa patru luni, zisa Geronimo. Nu mi-au spus nici pentru ce m-au ținut, nici pentru ce m-au lăsat să plec.

— Te-au ținut la închisoare pentru a te omorî, așa cum au făcut cu Mangas Colorado, zise Na-tanh. Dar inima li s-a întors în apă și au avut frică.

— Nu-l vor mai băga niciodată pe Geronimo la închisoare, răspunse bătrânul războinic. Eu sunt bătrân și aș dori să trăiesc în pace, dar mai bine mă lupt decât să fiu dus la închisoare de Fețele palide.

— Mu mai vrem război. Noi am venit pentru că Nantan-des-la-par-en ne-a cerut-o. Am semănat, dar ploaia nu vrea să cadă. Usen e furios contra noastră; iar agentul Marelui Șef Alb fură boul care este al nostru și ne lasă muritori de foame. El nu ne va mai lăsa aici să vânăm, la San-Carlos.

— Cine e acest hoț cu ochii luminoși și care are îndrăzneala să hotărască că un războinic apaș va putea planta aici, sau își va pune cortul acolo? Întrebă Shoz-Dijiji. Ursul negru se statornicește unde-i place și vânează unde vrea.

— Iată cuvinte mari din gura unui tânăr, fiul meu, zise Geronimo. Sunt frumoase vorbirile mari; dar dacă vom lucra tot astfel, soldații vor veni și ne vor ucide; omul cu ochii luminoși care întâlnește vânătorii noștri pe drum, trage asupra lor. Ei ne țin drept vânat. Nemulțumiți că ne fură pământul pe care Usen l-a dat strămoșilor noștri, nu numai că-s nemulțumiți că ne măcelăresc vânatul pe care Usen ni l-a pus ca hrană, ei ne înșală, ne fură, ne bat ca pe biete animale.

— Cu toate astea, tu, Geronimo, șeful luptătorilor Apași, ești acela care stai la îndoială să te lupți, declarându-le război, zise Shoz-Dijiji cu un aer muștrător. Nu ți-e frica, pentru că nimeni nu poate spune asta. Atunci, de ce?

— Fiul lui Geronimo spune adevărul, răspunse bătrânul șef.

Go-yat-thlay¹, fiul lui Tach-clish-un nu are frică să facă război Fețelor palide, chiar dacă ar ști că nu e nimic de făcut împotriva soldaților atât de mulți ca țepile de pe un cedru; Go-yat-thlay nu are frică de moarte; dar el nu vrea să-și vadă oamenii măcelăriți, femeile și copiii de asemenea. El așteaptă și speră, crede că într-o zi, Fețele palide vor respecta cele tratate cu Shys-Indays-ii, legăminte pe care le-au atins. Dacă va veni ziua când Shys-Indays-ii vor putea trăi în pace cu albi, femeile și copiii noștri vor avea ce să mănânce, noi vom avea ce cultiva, totodată vom putea vâna cât vom pofti. Vom putea trăi în pace cu oamenii cu ochii luminoși și niciodată nu va fi război.

— Nu doresc să trăiesc cu ei, nici în pace, nici altfel, strigă Ursul negru. Eu sunt Apaș. Sunt născut pentru luptă. La sânul mamei am supt laptele care-l face pe războinic. Tu, tată, tu m-ai învățat să întind arcul, să arunc sulița; din buzele voastre am auzit isprăvile strămoșilor mei, marii războinici din care cobor eu; voi m-ați învățat să-i urăsc pe Fețele albe; voi m-ați văzut smulgând primul meu scalp; voi m-ați văzut ucigând m-ai mulți dușmani și tot voi m-ați aprobat. Ați fost mândri de mine. Cum pot eu oare crede că vorbele voastre vin din inima voastră?

— Tinerețea vorbește cu inima, Shoz-Dijiji, așa cum vorbești tu și așa cum îți vorbeam eu când erai copil. Dar, bătrânețea vorbește cu mintea. Inima mea ar vrea să meargă să lupte, fiule; inima mea ir ucide oamenii cu ochii luminoși acolo, pretutindeni, unde ei se află, dar mintea îmi spune să fiu răbdător și trist în speranța că pacea și. Dreptatea vor fi date într-o zi poporului meu.

O mare tăcere se făcu după ce vorbi Geronimo. Tăcerea era întreruptă numai de bătaia es-a-da-ded-ului și de mormăiala vrăjitorului care conducea dansatorii. Apoi, un om intră în locul luminat de foc. El făcu semnul și rosti cuvintele de pace. La ordinul lui Geronimo, se apropie de grupul războinicilor așezați pe vine.

Era Klosen, Ned-ni-ul. Veni în fața Bedoncoșilor și-l privi pe Geronimo:

— Vin din partea șefilor cu ochii luminoși din San-Carlos.

— Care e mesajul tău? întrebă Geronimo.

— Ei ar vrea ca Geronimo și ceilalți șefi să se ducă la Fort Thomas pentru a ține un sfat cu ei.

— Despre ce va fi vorba?

---

¹ Geronimo

— Sunt multe lucruri despre care ei vor să vorbească cu Șeful Apașilor, răspunse Klosen. Ei au ajuns să cunoască nemulțumirea noastră și au făgăduit să ne asculte nedreptatea. Spun că vor să facă pace cu noi și că dacă ne ducem vom fi primiți cu masă mare. Împreună, ne vom hotărî să trăim în înțelegere.

Shoz-Dijiji răbufni cu un oftat sceptic.

— Ei vor să ne vorbească undeva pentru totdeauna, zise un războinic.

— Spune-le că ne vom aduna aici și că le vom aduce la cunoștință când trebuie, zise Geronimo.

— Dacă nu vă duceți, zise Klosen, Ned-nis-ii nu se vor duce cu atât mai mult. Aceasta o spune Deklugie lui Geronimo și Bedoncoșilor.

La sosirea mesagerului, dansul se opri și războinicii se adunaseră pentru a-l asculta. Ei formau în jurul focului un cerc. Geronimo fu primul care vorbi, în calitate de șef al Bedoncoșilor.

— Noi, Shys-Indays-ii, vom dispărea de pe pământ, zise el, trist. Cu toate că nu pot crede niciodată că suntem nefolositori sau că nu ne-ar fi creat Usen. El a făcut toate triburile și desigur că a avut o bună judecată pentru a face pe fiecare în parte. Pentru fiecare trib creat, Usen a făcut un loc unde ele să poată trăi. Pe pământul făcut special pentru fiecare trib, el așeza ce i-a plăcut mai mult. Când Usen îi făcu pe Apași, El le dădu locuințe în munți și în văile Noului Mexic, ale Arizonei, Sonorei și Chihuahuei. Le dădu grâne, fructe și vânat, de care aveau nevoie. Pentru a-i îndrăveni dacă se îmbolnăveau, le lăsă ierburi. Îi învăță să găsească aceste ierburi pentru a le face leacuri. Le mai dădu și o climă plăcută și tot ce le trebuia pentru îmbrăcăminte și adăpost. Usen făcu și pe oamenii cu ochii luminoși; și pentru ei El făcu o țară unde ar fi putut să trăiască, dar ei nu sunt mulțumiți. Ei vreau țara pe care Usen a făcut-o pentru ei și pe lângă asta mai vor și țara pe care Usen a creat-o pentru Apași. Ei nu vor ca Apașii să trăiască așa cum a vrut Usen. Ei vor ca Apașii să trăiască în felul oamenilor cu ochii luminoși. Apașii nu pot trăi ca oamenii cu ochii luminoși. Ei nu vor fi fericiți. Vor cădea bolnavi și vor muri. Ei trebuie să fie liberi și să rătăcească în voie în țara lor. Ei trebuie să-și afle hrana acolo unde s-au obișnuit. Mai trebuie să găsească și ierburi care să-i vindece. Și toate astea ei nu le pot face, dacă sunt siliți să trăiască în regiunile pe care le pregătesc oamenii cu ochii luminoși. Nu pot trăi pe placul lor, atunci când șefii lor ascultă de un șerif care cunoaște puțin indienii și se îngrijește și mai puțin de ei. Îmbătrânind, prefer

pacea războiului. Nu vreau deloc război cu Fețele palide, dar nici nu mai vreau ca ei să știe unde și cum aș vrea să trăiesc în țara mea adevărată.

Bătrânul făcu o pauză și privi cercul de sălbateci.

— Vreau pacea. Mai sunt încă mulți înțelepți în jurul acestui foc care ar putea să-mi spună cum ar putea obține Shys-Indays-ii pacea și libertatea. Dacă ne-am duce la adunarea Fețelor palide, ei ne vor arăta desigur cum am putea ajunge la pace și libertate. Geronimo a vrut să se ducă; el păstrează însă în sufletul lui amintirea acelei zile în care comandantul soldaților albi i-a chemat pe indieni la ospăț și la sfat în defileul Apașilor. Comandant era Mangas Colorado și el se duse atunci cu mai mulți războinici. Soldații îi poftiră pe indieni să intre într-un cort unde li se spusese, li se va da de mâncare. Când au fost cu toții în cort, au fost atacați pe neașteptate de soldați. Mangas Colorado și alții, deschizându-și drum, dispărură; cei mai mulți însă fură uciși, sau luați prizonieri. Am zis!

Un războinic din dreapta lui Geronimo se ridică.

— Și eu doresc pacea, spuse el. Dar aud vocea lui Sanza, a lui Kla-de-ta-he, a lui Ni-ko-ga-he, a lui Gopi și a celorlalți războinici care au fost omorâți în defileul Apașului. Ei îmi spun să n-am încredere în Fețele palide. Sufletul lui Kla-de-ta-he, tatăl meu, mi-aduce aminte că albi sunt hoți și mincinoși. Au arătat-o de atâtea ori. Hotărâsc înțelegeri pe care le batjocoresc, ei fură boii și merindele noastre. Toată lumea o știe. Nu mă gândesc că trebuie să plecăm. Am zis!

Astfel, unul după altul, toți cei care au vrut să vorbească, luară cuvântul, unii pentru, alții împotriva adunării, iar când avu loc votul hotărâtor, cei mai mulți se arătară contra ei.

În aceiași seară, Klosen pleca să-i anunțe pe albi și pe Deklu-gie, șeful Ned-ni-șilor, despre aceasta. Totodată, el duse lui Deklu-gie o invitație pentru el și poporul lui, ca să se alăture de Be-don-ko-hesi pentru o expediție de vânatoare în Mexic.

— Știți, spuse Geronimo, războinicilor lui, lucrul acesta va amâna războiul. Fețele palide nu ne vor îngădui să părăsim țara pe care ne-au destinat-o, nici măcar să vânăm în liniște.

— Face mai mult ca omul să moară în lupta decât în închisoare, răspunse Shoz-Dijiji.

Două zile mai târziu, Apașii Ned-ni-și se întovărășiră cu Be-don-ko-hesii și se putea vedea bine în graba pregătirilor că toți presimțeau ce urma să se-ntâmple. Își unseră cu seu părul în dezordine și-l legară cu grijă; panglicile de război fura potrivite;

cerceii grei din timp de pace fură înlocuiți cu alții mai ușori; colierele și șiragurile fură reduse la câte un singur șir. Războinicii se pictară, fiecare după gustul și imaginația lui. Femeile, cu sule și vâne de animale, dregeau ultimele cizme vechi de pâslă, își adunau lucrurile pe unde apucau, pregătindu-se pentru marșuri copleșitoare, zile de foamete și sete, pentru luptă înșfârșit.

Pe dealuri, scrutătorii, cei care căutau lungul câmpiei cu ochi de vultur, așteptau să vadă dacă nu cumva se zăresc trupe. Oamenii aceștia știau la ce oră vor porni Be-don-ko-hesii și Ned-ni-șii spre Sud, către Sonora; și, în timp ce Apașii o porniră, pe măsură ce se depărtau, observatorii se aplecau fără a-nceta să cerceteze Nordul, iar ochii triburilor în marș sa-ntorceau adesea în direcția aceasta. Puțin după plecarea lor, indienii zăriră mici rotocoale de fum, una după alta, pe creștetul unui munte, departe, spre Nord. De la aceste rotocoale de fum care se-nmulțeau, ei știură că o armată mare, bine echipată, armata dușmanului, se apropia. Dar ea era totuși departe. Geronimo nu credea să fie prins. Și ei mergeau, bine înarmați, cu cai buni, liniștiți, că toți soldații albi erau la marginea Nordului. Shoz-Dijiji, călare pe pur-sângele Nejeuni, era în frunte și urma direcția defileului Apașului.

Deodată, de la înălțimea unui munte care stăpânea defileul acum atât de apropiat, o coloană de fum se ridică, apoi o alta și încă altele care se succedau cu iuțeală. O nouă trupă dușmana se apropia de Defileul Apașului, pe la Sud. Întorcându-și brusc calul, Shoz-Dijiji îl îndreptă spre Geronimo, care, cu sângele rece al războinicului, văzuse semnalul.

— la cu tine zece oameni și trece defileul, îi porunci Geronimo. Dacă Fețele palide sunt prea aproape pentru a putea ca să străbată, trimete-ne de știre și vom trece pe la Sud, prin munți. Până la noapte, dacă poți, îți vei înveseli tovarășii, iar apoi te vei uni din nou cu noi. Îți vom lăsa drumul însemnat cu pietre. Dacă ei sunt destul de departe, înaintează până unde vei crede că-i vei putea opri. Ne vei da astfel timp ca să ajungem pe drumul care duce la Sonora. Du-te!

Shoz-Dijiji întrebă pe Gian-nah-tah și pe alți nouă voinici dacă vor să-l însoțească. Își iuți calul și plecă în goană, pe marginea defileului, fără a aștepta răspuns: știa prea bine că va fi urmat. Nu se temea că va fi surprins în defileu, știind că observatorul care dădu semnalele nu înceta veghea, stând între dușmani și ai lui. Când Shoz-Dijiji și ceilalți nouă războinici atinseră capătul defileului, nici un soldat nu putea fi văzut, dar, la o milă spre

Vest, zăriră observatorul care le făcea semn să se grăbească.

La o mila și jumătate, Shoz-Dijiji observa trei călăreți în albastru cenușiu, care se îndreptau încet spre defileu. Înapoia lor, dar ascunși de o înălțime, era grosul trupei a cărei așezare era arătată de norul de praf ce se ridica în jurul ei. Era lucru clar că soldații văzuseră fumul semnalelor, deoarece nu înaintau decât cu mare grijă și prevedere.

Se vedea o trupă mică de avangardă, Shoz-Dijiji nu aștepta însă. Fețele palide soseau, iar ei erau pregătiți să-i primească.

Tânărul șef al Be-don-ko-hesilor luptase contra albilor; știa bine ce făceau aceștia când erau atacați. Gândi ca ar putea să-i țină pe loc mai mult timp, pentru a ușura Apașilor să treacă muntele. Trimise un călăreț să-i comunice lui Geronimo să se grăbească, iar pe un altul, sus pe deal, ca să deschidă focul contra celor care se apropiau. Mai expedia doi războinici cu toți caii în drumul pe care tribul trebuia să-l urmeze. Arse punțile din urma lui. Avea deplină încredere în planul lui.

Noua războinici erau pregătiți să facă față dușmanului. Shoz-Dijiji fără a pierde timp, își pregăti mica trupă în poziție de apărare a defileului.

Primii sosiți, descoperind în inamicul, făcură ceea ce prevăzuse Shoz-Dijiji - se-ntoarse în galop spre ceilalți, care se împrăștiară de asemenea. Grosul armatei se opri; erau pe jos, terenul nu le îngăduiau să călărească.

Shoz-Dijiji avu prilejul să câștige în urma timpului de oprire al dușmanului. Se aruncă împreună cu șase din tovarășii lui până la culmea de unde putea domina adversarul. Lăsă doi războinici pe dealul care forma începutul defileului.

Cei șapte oameni se postară la cincizeci de pași unul de altul, Shoz-Dijiji fiind cel mai depărtat de trecătoare, fu primul care trase asupra soldaților care rămăseseră în urma lui pentru a păzi caii, în timp ce restul înaintau acum, încet, pe jos, în formație de tragere.

Un cal atins de un glonț, necheză și se-ndoi, scăpând omului care-l ținea. De-a lungul muntelui, cele șapte puști pârau, îndreptate contra flancului și ariergărzii neprotejate a dușmanului. Caii fără călăreți se ridicară-n două picioare și goneau în mijlocul oamenilor, mărink tulburarea. Ofițerul, liniștindu-și oamenii cu gesturi repezi, le porunca să se culce în adăposturi și îi împărțea în ordini împraștiată, în fața dealurilor. Un locotenent duse caii rămași într-un loc protejat.

Apașii nu mai trăgeau. Shoz-Dijiji nu ținea neapărat să dea un

atac care să-i descopere slăbiciunea.. Singura-i țintă era să întârzie înaintarea dușmanului către defilau, până ce Geronimo va putea trece dealul cu cele două triburi. Ofițerul din fruntea cavaleriei nu avea de ce să creadă că se află în fața unei trupe de fugari. După potolirea care urmă primului atac, el începu să-și strângă oamenii într-un loc mai sigur. Retragerea, îndepărtându-i de trecătoare, Shoz-Dijiji nu făcu nimic pentru a-i opri. Așteptă însă ca soldații să se pună la adăpost. Îi văzu săpându-și tranșee mici, în care se băgară și înaintea cărora puseseră pietre care să le apere capetele. Când fu sigur că se simțeau mai în siguranță, făcu semn alor săi să tragă din timp în timp și să-și schimbe locurile după fiecare lovitură, pentru a da dușmanului impresia unei linii lungi de războinici.

Soldații erau așezați la câteva sute de metri de locul unde erau ascunși caii; la fiecare încercare pe care o făceau pentru a trece această întindere, pentru a se apropia de cai, Apașii concentrau focul asupra acestei zone, lucru ceea ce lua pofta dușmanului de a reîncepe; în timp ce stau liniștiți nu li se făcea nici un rău.

Comandantul lor fu înșelat de tactica Apașilor. El spera că aceștia se pregătesc pentru un atac și în credința aceasta, șovăia să ordone oamenilor lui să urce flancul abrupt al dealului, sub focul sălbaticilor, al căror număr rămânea necunoscut. El putea să aștepte apoi, pentru că u pierdea nimic așteptând coloana, de infanterie care trebuia să vină cu bagajele.

După amiaza trecu astfel. Un mesager veni să-i spună lui Shoz-Dijiji că ambele triburi au trecut sănătoase și întregi. Shoz-Dijiji trase două focuri în tabăra dușmană și trimise doi războinici să se-ntâlnească cu Apașii. În jumătatea de oră ce urmă, fiecare din cei care rămaseră trăgeau câte un foc, apoi câte doi, se alipeau de ceilalți. În restul de timp, ultimii trei avură însărcinarea să-și schimbe cu iuțeală locul, trăgând mereu, dând astfel impresia unei armate constante. Alți doi din ei plecară apoi.

Shoz-Dijiji rămase singur. La Nord se ridica un nor mare de praf care se apropia fără încetare. Infanteria!

Shoz-Dijiji trase și fugi să ajungă mai aproape de defileu. Dușmanul ciurui locul de unda se ridicase fumul armei lui.

Infanteria fu primită de un reprezentant al cavaleriei. Toată după amiaza, auziră pocniturile armelor de foc și se grăbiseră. Le era cald, sfâșiați de oboseală, plini de praf, blestemau toți indienii și pe Apași în special, în vreme ce urcau coasta dealului

pentru a-i prinde pe neașteptate pe Roșii.

De data asta, Geronimo și toți sălbatecii lui murdari, erau opriți, cel puțin! Oamenii traseră în plin. Cavaleria, favorizată de așezarea ei ajunse prima – și ea câștigă ceva batjocurile infanteriei, care sosi și ea la rândul ei.

Cu neputință să găsești un singur Indian!

La o milă de aici, către Sud, un războinic îi contempla, apreciind forța infanteriei și importanța lucrurilor lor. Mulțumit, le întoarse spatele și luă drumul pe care-l trăseseră ai lui mergând spre Sud.;

Drumul ducea până în țara Sonora, până la o tabără, în Sierra de Sahnaripa.

Geronimo plecă!

CAP. II

Prada

Apașii își făcuseră tabăra în Sierra de Sahnaripa, în vecinătatea Casei Grande, dar în anul următor, ei își împinseră expedițiile destul de departe, până în regiunile Sonora și Chihuahua.

Nehotărât, nefericit, gândindu-se la relele și nedreptățile cărora poporul căzuse victimă, potrivit tuturor celor care nu erau Apași, Shoz-Dijiji ajunse pentru câmpiile vecine o adevărată nenorocire.

Luă obiceiul să-și picteze fața care-i era personală și-l făcea de nerecunoscut; așa de bine reușise să-și compună această mască, încât chiar cei care nu-l cunoșteau ajunseră să-l recunoască. Își prinse o panglică albă care-i încadra ochii și îi bara fruntea de la o tâmplă la alta. Restul feței, deasupra și dedesubtul panglicii, era pictat în albastru.

Unsori, intrând singur într-un sat, pătrundea într-o cârciumă, rămânând câteva clipe tăcut în prag, curios să vadă efectul produs asupra patronului și clienților. Avea plăcere să vadă groaza și paloarea răspândite pe fețele lor, să-i asculte murmurând rugi; era încântat să simtă teroarea în vocea lor atunci când îi pronunțau numele: „Diavolul. Sângeros”.

Dacă voiau să dispară, îi lăsă să se ducă, dar dacă rămâneau, îi trântea la pământ. Apoi își lua din ce avea nevoie și pleca. Nu omora femei, nici copii. Niciodată nu desfigura cadavrele și nu tortura pe cei vii; alții o făceau – Apașii, de pildă, indieni din alte triburi. Mexicani – iar Diavolul sângeros era făcut răspunzător de toate nelegiuirile atâta timp cât nu avea vreun martor pentru a-l apăra.

În anul pe care-l petrecură în Mexic, Apașii strânseseră o turmă considerabilă – cai și vite cornute – întrebuițând aceleași procedee, aplicând legile armatelor albilor în țările dușmane. Ei se socoteau în război cu întreaga omenire și nici nu putea fi altfel. Timp de trei sute de ani, ei au luptat contra albilor, au încercat să alunge pe năvălitori din domeniul lor. În istoria lumii nu e descrisă o apărare mai curajoasă a unei patrii contra unui dușman cu o putere atât de zdrobitoare, dar istoria, ca semn de onoare, întărește numai numele de hoți, asasini, care le-au fost

date de acei care, din lăcomie, le-au răpit țara.

Vara era pe sfârșite. Trupa spornică a Apașilor nu putea fi ținută în frâu. Cercetătorii întorși în fiecare zi din recunoaștere, îi vorbeau lui Geronimo despre activitatea crescândă a trupelor mexicane – iar pentru bătrânul șef’ acesta era, semnul că se pregătește o expediție contra lor. De aici încolo vor avea deci de suferit. Vor pierde turmele strânse cu atâta trupă, pentru că tactica Apașilor atârna întotdeauna de minunata repeziciune a acțiunilor.

De pe vârful unui munte din Sierra de Sahnaripa ne ridica o coloană subțire de fum. Se ridica drept, tremurând ușor din pricina aerului de dimineață. Hrănita de mâini destoinice, păstra mereu aceiași desime și nu se frângea deloc.

De departe, o altă coloana albă, peste care trecea un nor și care se întindea leneșă către Nord. Ochii buni puteau să o vadă, în clarul atmosferei din Sonora, de la o distanță de 50 mile. Cabbaleros și peones, în mici orașe, în barăci așezate în dezordine, în ferme îndepărtate, văzură această coloană de fum. Jurând, aruncară o privire asupra armelor și se pregătiră să intre în adăposturi. Căutară să ferească mai întâi femeile și turmele. Fumul le arăta o adunare a Apașilor; și când Apașii se aduna, să-i ferească Dumnezeu pe oamenii cumsecade!

Și alți ochi văzură coloana de fum, ochi de sălbatici, ochi cărora, de altfel, se adresa mesajul. Din câmpie și de la munte unde stăteau la pândă, sau erau ocupați cu cercetările lor, războinicii pictați își îndreptau caii spre semnalul alb; așa că forțele împrăștiate ale Be-don-ko-hesilor și ale Nednișilor se uniră în Sierra de Sahnaripa, de unde plecară în direcția Nordului, luându-și prada cu ei, pentru mai multă siguranță.

— Iată mai mult de un an, le spusese Geronimo în cursul adunării în care hotărâseră să părăsească Mexicul, iată mai mult de un an de când am plecat din țara Fețelor palide. În acest timp nu i-am atacat niciodată. Le-am arătat că nu cu ei suntem în război, ci cu Mexicanii. Sa ne-ntoarcem cu trupele noastre și să ne așezăm din nou în pace în țara noastră. Prada noastră va mări într-atâta turma, că timp îndelungat, nu vom avea nevoie să mai dăm iureș pe la vecini, poate chiar niciodată. Numai așa vom putea trăi în pace cu Fețele palide. Nu-i vom mai atinge. Dacă tinerilor noștri le mai trebuiesc aventuri, ei au atunci Mexicul. Mexicanii sunt dușmanii noștri naturali. Ei au fost dușmanii noștri, chiar înainte de sosirea Fețelor palide. Nu pot uita Kas-ki-yeh, unde, femeia, mama și copiii mei au fost uciși mișelește.

Femeile nu trebuie să uite Kas-ki-yeh! O groază de femeii, copii și bărbați, au fost măcelăriți acolo, într-o bună zi când cea mai mare: parte a războinicilor noștri vedea de hrană în satul vecin. Acum, când avem mijlocul de a ne apăra contra foamei, poate vom putea să locuim în țara noastră în înțelegere cu albi. Am făcut vrăjitorii de seamă și l-am rugat pe Usen sa ne asculte. Sunt obosit de acest război. Am obosit văzând poporul meu măcelărit în aceste lupte cu Fețele palide, fără a crede într-un sfârșit fericit.

Astfel, cele două triburi se-ntoarseră la pământurile din San Carlos, aducând cu ele turmele imense. Sărbătoriră întoarcerea cu ospețe și dansuri.

Apașii din Muntele Alb, care nu plecaseră cu Geronimo, primiră totuși partea lor din pradă, deoarece ei dădură arme și muniții și ajutaseră astfel la succesul expediției.

După acest an de libertate și aventură, tinerilor războinici le părea viața aceasta petrecută în acelaș loc nepus de chinuitoare. A păzi turmele nu era prea mare lucru. Temperamentul lor activ nu era mulțumit cu această monotonie exasperată. Numai copiii putea să trăiască așa cum trăiau ei. Își petreceau timpul bând și jucând. Chefurile se-ncheiau de multe ori cu ceartă. Shoz-Dijiji suferea poate mai mult ca oricare altul, deoarece simțea nevoia să-și cheltuiască energia. Bătură nu-i servea ca leac pentru abaterea sângelui. El aprecia puțin acest fel de risipire și mai puțin încă neliniștea care pornea din această stare. Dansul îi dădea o oarecare plăcere, dar pe deasupra el iubea lupta și frământarea îndurării. Provoca pe alții la luptă, la sărituri și întreceri se juca pe pietre prețioase, puști și cai; Shoz-Dijiji era singurul care câștiga totdeauna așa că nu mai găsea partener care să vrea să riște. Cea mai mare distracție a lui erau întrecerile pe cai. Câștigă o mulțime de cartușe, coliere de sticlă, bomboane și rădăcini prețioase contra vrăjitoriilor, datorită iuțelii și priceperi, lui Nejeuni și ai celorlalți cai ai săi. Pentru un Apaș, Shoz-Dijiji era bogat. Avea o turmă bună, haine frumoase, cele mai bune puști și pietre pe care i la invidiau mulți. Multe mame își făceau gânduri cu el și multe erau fetele da măritat care ar fi vrut să-l cucerească, dar Ursul negru le învârtea repede vicleniile și toate șiretlicurile. Câteodată, Geronimo, tatăl lui, sau mamă-sa Sous-ce-ah-ray, îl dojeneau. Nu era deloc la locul lui ca un șef bogat și puternic să nu aibă o femeie care să-i servească; asta le făcea și lor o nedreptate. Shoz-Dijiji dădea din umeri, ca răspuns. Mormăia că n-are nevoie de femeie și copii. Dar numai Shoz-Dijiji

și Gian-nah-tah cunoșteau adevărul.

La marginea pământurilor rezervate indienilor era un loc cunoscut în regiune sub numele de Țarul porcilor, cu toate că-n loc de porci erau acolo oameni și încă din aceia cu renume prost.

Proprietarul localului era un personaj destul de suspect. Dirty Cheetim, pe alt nume „Murdarul”, se pusese odată să caute aur, apoi să fure cai; dar, pentru a izbuti în aceste meserii, i-ar fi trebuit mai mult curaj și răbdare. Făcea afaceri exploatând frumusețea mai multor femei blonde, aduse din Nord. Mai avea acest șmecher interlop pe lângă el și câteva sud-americane brune și focoase. La jocurile de cărți, înșela de minune soldații beți, cărora le vindea whisky luat prin contrabandă. Umbla zvonul, că are și alte surse de venituri, de care se puteau ocupa cei de la Washington, dar cum puteau oare acești deputați creștini, obosiți peste măsură de lucru, să lase la o parte interesele alegătorilor lor și să se ocupe de acești sălbateci ignoranți care nu votau?

Lumea ar fi fost uimită numai la ideea că va putea vedea iun agent al guvernului îndreptându-se spre Țarul porcilor.

Înaintând fără zgomot, cu cizmele lui da pânză, un Apaș intră în Țarul porcilor. Se opri în prag, cercetând dintr-o aruncătură de ochi pe cei dinăuntru. Nu era aproape nimeni la această oră din zi. Doi Mexicani, un cowboy american și un soldat jucau într-un colț al încăperi. Alți doi soldați și două fete erau la bar, unde servea un băiat al lui Dirty Cheetim. Unul dintre soldați se-ntoarse și-l privi pe Indian.

— Iată-te, Ursule negru, zise el. Bei ceva?

Shoz-Dijiji îl privi o clipă înainte de a răspunde:

— *No sabe*², zise el în cele din urmă, privind ușa închisă care ducea în altă cameră.

— Ce mincinos blestemat, zise soldatul. Mă prind că știe mai bine englezește decât mine.

— Ah! Atunci? strigă una din fete. Ce băiat frumos, sălbatecul ăsta!

Privea cu nerușinare pe Shoz-Dijiji, în timp ce indianul se apropia de ei, îndreptându-se spre ușa închisă. Fața îi rămăsese nemișcată, de piatră.

— Nu-mi plac capetele oamenilor ăștia, zise celălalt soldat.

— Tipul era cu Geronimo, de câte ori puneam ochii pe una din fetele lor scârboase; cred că acesta e Diavolul sângeros. Nu poți

---

² Nu știu.

ști niciodată...

Primul îl luă pe Shoz-Dijiji de braț și-l opri; luă de pe masă un pahar cu whisky și-l întinse Apașului.

Indianul scoase un mormăit puțin plăcut, ridică falnic capul și-și continuă mersul. Fata începu să se rădă.

— Cred că-i mai simțit decât noi, zise ea. Știe destule, pentru ca să nu bea băuturile lui Dirty Cheetim.

— Desigur că vrei ceva de la sălbatec, Goldie, reproșa primul soldat fetei.

— Aș fi putut să-mi pierd capul pentru tipi mai puțin bine ca el, răspunse ea, scuturându-și buclele blonde, puțin decolorate.

Shoz-Dijiji nu pierdea nici un cuvânt din cele auzite. Nu se dusesse al degeaba la școală, atunci când Geronimo fusese închis la San Carlos. Diavolul roșu stătea nepăsător.

Ajuns în fața ușii închise, fără a-i păsa da politeță, o îmbrânci cu pumnul și intră, fără a bate, în camera alăturată. Erau aici doi bărbați: un alb și un indian. Ambii ridicară capul la intrarea lui Shoz-Dijiji. Era pentru prima oară că Shoz-Dijiji pătrundea la Țarcul porcilor, taverna lui Dirty Cheetim. Tot pentru prima oară-l întâlnea și pe Dirty Cheetim: acesta avea de acum omul în fața lui și-l recunoscuse numaidecât. În memoria lui se formă un complex de amintiri: un drum prăfuit sub un soare de plumb. Undeva, un tânăr Apaș era întins sub o pătură cenușie care, de jos, putea fi asemuită cu stânca. Aștepta sosirea Fețelor palide, pe care trebuia s-o aducă la cunoștința lui Geronimo.

Apărură apoi trei oameni călare. Apașul îi trată cu dispreț. Degetele lui prinseră pușca, dar el era în recunoaștere; trebuie să renunțe la aventură. Oamenii, aceștia nu erau soldați – d-aici nu prezentau nici un interes pentru Shoz-Dijiji, cercetătorul.

Deodată, atenția-i fu atrasă de un zgomot care venea dinspre Sud, zgomotul bine ritmat care anunța apropierea unui cal în galop. Do din cei trei bărbați se-mprăștiară cu grabă în spatele unei grămezi uriașe de stânci, al treilea îi imită, în cealaltă parte a drumului. Tăcerea căzu. Apașul aștepta la pândă. Calul în galop se apropie și putea fi văzut. Era călărit de o fată albă, o tânără fată albă. Când ajunse la locul unde erau ascunși cei trei albi, aceștia se năpustiră și-i tăiară drumul. Fata încercă să-ntoarcă, dar unul dintre ei se aplecă și-i prinse calul de hățuri. Tânăra fată apucă un revolver prins lângă șea, dar un altul o luă la fugă, pe jos, până la ea. Îi luă teaca armei, scoase revolverul și dădu jos fata din șea. Totul fu făcut într-o clipă. Shoz-Dijiji privea și simțea cum se ridică furia în sângele lui.

Ascultă ce vorbeau oamenii cu tânăra fată și înțelese că aceștia urmau să o ia cu forța. Văzu pe unul acela care era acum în fața lui – îmbrâncind tânăra fată și poruncindu-i să se suie pe cal.

Apoi, țeava unei puști alunecă. De-a lungul unei stânci, o detunătură ca aceea a unui tunet, și omul care o prinse pe Wichita Billings se prăbuși.

De-atunci, Shoz-Dijiji crezuse întotdeauna că Dirty Cheetim era mort; și era el, în carne și oase, care-l privea acum în față, zâmbind. Shoz-Dijiji știa că Cheetim nu ar fi putut avea niciodată acest zâmbet, dacă l-ar fi recunoscut.

— Iată-te, John! strigă Cheetim. Vrei poate puțin whisky?

Fața lui Shoz-Dijiji rămase întreagă. Nimic nu-i putea trăda surpriza, nici ura care se ridica în el, nici dorința nebună de a-l ucide. Îi aruncă numai o căutătură scurtă, apoi făcu ca și cum n-ar fi auzit întrebarea lui.

Gian-nah-tah era acela care stătea cu Cheetim. Într-o mână ținea un pahar cu whisky, în cealaltă, sticla. Shoz-Dijiji își privi prietenul drept în ochi, iar ochii lui Gian-nah-tah: se aplecară sub privirea rece și dojenitoare a Ursului negru; apoi, acesta începu să vorbească în dialect.

— Gian-nah-tah, tu ești nebun, zise Shoz-Dijiji. Di tot ce pot da albiu Apașilor, numai armele și munițiile le pot fi de folos. Restul e lipsit de preț, iar tu, Gian-nah-tah, tu alegi ce e mai josnic. Nesimțit ce ești! Trebuie să fi nebun, pentru că să bei și încă în tovărășia unui câine alb. Ești un nesimțit, un trădător care bea cu dușmanii rasei sale. Lasă paharul și sticla și urmează-mă!

Gian-nah-tah îl privi cu mânie. El băuse câteva pahare bune, care începuseră să-și facă efectul.

— Gian-nah-tah e un războinic, nu un copil. Cu ce drept poruncești tu lui Gian-nah-tah să facă asta ori asta?

— Sunt cel mai bun prieten al lui.

— Atunci, pleacă, și vezi-ți de treburile tale, zbieră Gian-nah-tah, ridicând paharul.

Cu iuțeala unei pisici, Shoz-Dijiji se aruncă, îi smulse paharul din mână și aproape în același timp, îi prinse și sticla, pe care o trânti la pământ,

— Așa, sălbatec murdar, răcni Cheetim. Ce te-a apucat?

Și înainta cu un aer amenințător. Shoz-Dijiji se întoarse către alb. Îi aruncă o privire care-l opri îndată. Din fericire, Dirty Cheetim își lăsase pușca în spatele tejghelei; el nu era un om care să șovăie să tragă într-un adversar dezarmat.

Dar, Gian-nah-tah, războinicul Bedon-ko-he, nu era așa de laș; bunul lui simț era însă amețit de băutură. În loc să se ndepărteze, scoase pumnalul din teacă și lovi cu furie în cel mai bun prieten al său.

Shoz-Dijiji se-ntoarse tocmai la timp, pentru a face față lui Gian-nah-tah. Dintr-o săritură, evită lovitura de pumnal și aruncându-se asupra lui Gian-nah-tah, îi prinse pumnalul. Strânsoarea lui se micșora ca o menghină de oțel. Gian-nah-tah, cu pumnul liber, voia să-l lovească dar Shoz-Dijiji știa cum să se ferească.

— Lașule! strigă Ursul negru și cu mâna liberă, îl izbi pe Gian-nah-tah în plină față.

Celălalt încerca în zadar să se desprindă din strânsoarea uriașului.

— Lașule! repetă Shoz-Dijiji, lovindu-l din nou.

Mâna lui de fier strângea încheietura mâinii lui Gian-nah-tah. Pumnalul căzu în cele din urmă la pământ. Shoz-Dijiji se aplecă repede să-l ia; atunci îl lăasă liber pe Gian-nah-tah,

— Ia-o din loc, îi porunci el, arătându-i ușa. Gian-nah-tah șovăi o clipă, s-e întoarse și ieși. Fără a-l privi măcar pe Cheetim, Shoz-Dijiji își urmă prietenul. Când traversară barul, tânăra fată care se numea Goldie, zâmbi lui Shoz-Dijiji.

— Treci să mă vezi într-o zi, John, zise ea.

Fără un cuvânt, fără o privire, Apașul părăsi casa și influențele binefăcătoare ale albilor.

Gian-nah-tah se îndreptă cu capul plecat spre locul unde erau legați caii. Dezlegă unul și sari în șea. Fără a-i spune un cuvânt, Shoz-Dijiji îi întinse pumnalul. Apașul îl lua în tăcere și o porni în galop spre satul Bedon-ko-he. Pe Nejeuni, Shoz-Dijiji îl urmă încet, țeapăn și posomorât, cu inima plină de tristețe.

Apropiindu-se de sat, îl întâlni pe Geronimo și pe alți doi războinici care se duceau la postul militar. Păreau turburați de furie. Bătrânul șef făcu semn lui Shoz-Dijiji să vină la el.

— Ce este? întreba Ursul negru.

— Soldații au venit să ne fure turmele.

— Unde vă duceți?

— Să-l vedem pe Nat-an-des-la-paren, răspunse Geronimo și să-l întrebăm cu ce drept au făcut ei asta. Mereu acelaș lucru! Când trăim în pace cu ei, atunci albi sunt aceia care caută gâlceava. Și trebuie să provoace mânia și să-i facă pe tineri să ia drumul războiului. Acum, dacă nu ne vor da înapoi turmele, nu va mai fi mijloc să-i oprim, nici pe tineri, nici pe bătrâni.

La post, Geronimo se duse drept la Statul Major și ceru să-l vadă pe generalul Crook. Câteva minute mai târziu, cei patru războinici erau introduși.

— Te așteptam, Geronimo, zise Crook.

— Atunci știți că soldații veneau să ne fure turmele, răspunse Geronimo.

— Ei nu le-au furat. Voi sunteți acei care le-au furat. Nu vă aparțin vouă. Soldații vi le-au luat pentru ca să le restituie proprietarilor. Mi-ați promis că nu veți mai fura; ați reînceput să omorâți și să furați.

— Noi n-am luptat contra Fețelor palide, răspunse Geronimo. Mergeam spre Mexic, soldații voștri ne-au atacat și au încercat să ne taie drumul.

— Apașii au început în Defileul Apașului, reaminti Crook.

— Apașii au fost primii care au tras, dar ei nu căutau lupta. Noi nu suntem copii, nici proști. Știam prea bine pentru ce se îndreptau soldații voștri către defileu. Dacă ei ar fi fost primii care să ne vadă, atunci ei ar fi tras. Ați fi fost mulțumiți să ne descoperiți, dar noi am fost mai șireți decât voi.

Crook avu un zâmbet:

— Spui, Geronimo, că voi nu sunteți copii, nici proști. Ei bine, eu și mai puțin. Voi plecaserăți cu intenția să ucideți și să furați. Dar, cum în Mexic era prea cald pentru voi, ați venit aici cu prada voastră. Tu nu ești prost, Geronimo, ca să crezi că noi vă vom lăsa turmele. Mă întreb de ce ți-ai băgat așa ceva în cap.

— Eu nu voiam nimic din toate astea, răspunse șeful. Noi eram în război cu Mexicanii. Le luasem caii și vitele, ca pradă de război. Ele sunt ale noastre acum. Nu de la voi le-am luat noi doară, ci de la Mexicani. Țara voastră a făcut altfel războiul cu Mexicul? Le-ați dat voi înapoi tot ce le-ați luat cu acest prilej?

— Dar noi nu mai suntem în război cu ei. Suntem aliați. Nu va putem lăsa să ne furați aliații.

— Nu-i adevărat, replică Geronimo. Mexicanii fac bine deosebirea între Apași și albi. Ei știu bine că Apașii sunt acei dușmani care le-au luat turmele. Dacă voi ne veți lua turmele pentru a le da Mexicanilor, aceștia vă vor socoti proști. Dacă le veți păstra pentru voi, asta e altceva. E bine hotărât ce am făcut noi, și o vom mai face dacă se va ivi prilejul. Spuneți că nu vreți război cu Apașii, că suntem prieteni buni. Ei bine! Cum mă veți face să înțeleg că e bine să iei turmele prietenilor tăi?

Crook dădu din cap.

— Toată asta nu servesc la nimic, Geronimo.

— Cum vom putea noi trăi, dacă ne luați vitele? insistă Apașul. Cu ele, eram bogați. Am fi vrut să le creștem, să ne-mbogățim și astfel am fi putut pleca la alte vânători de animale. Era pentru noi un mijloc să trăim fără lipsuri și în pace cu Fețele palide. Ne-ați luat norocul acesta, noi nu putem rămâne aici să crăpăm de foame!

— Nu veți muri de foame, răspunse Crook. Hrana dată de guvernământ e destul de mulțumitoare pentru a vă asigura întreținerea.

— Dar noi nu o vom primi. Știți prea bine ca nu ajunge până la noi. Agentul guvernământului ne fură, iar acum, voi ne furați. V-am spus că dorința noastră era să trăim în pace cu albi, dar eu nu voi putea reține pe tinerii războinici care știu prea bine că nu ne veți înapoia vitele și caii. Dacă se va întâmpla ceva, să nu mă acuzați. Nu va fi vina mea, ci a voastră. Atu spus!

— Nu se-ntâmplă nimic, Geronimo, dacă tu nu dai semnalul. Eu nu vă pot înapoia turmele. Întoarce-te acasă și spune-o alor tăi. Spune războinicilor tăi că, data viitoare, când vor pleca să fure și să ucidă, nu voi fi atât de bun. Vor fi pedepsiți, așa cum se pedepsesc asasini. Auzi?

— Geronimo aude, dar nu înțelege, răspunse bătrânul șef. Se pare că Usen a dat unele legi Apașilor și altele albilor. Fețele palide au dreptul să năvălească țara Apașilor, să le răpească pământurile și să le-împărțească; dar Apașii nu poc face război Mexicanilor, care au fost dușmanii lor de totdeauna, chiar înaintea sosirii albilor și Apași n-au dreptul să se folosească de victoriile pe care le obțin asupra dușmanului. Da, Geronimo aude, dar nu înțelege deloc.

CAP. III

„No Sabe”

După ce Shoz-Dijiji ieși din biroul generalului Crook, în urma lui Geronimo și a celorlalți războinici, o tânără fată trecu înaintea lor. Ochii ei întâlneau privirea lui Shoz-Dijiji și se luminară de bucurie.

— Shoz-Dijiji, strigă ea. Sunt fericită că te văd.

Războinicul se opri și o privi grav. Ea continuă:

— Sunt aici în trecere, la domnișoara Cullis. Nu vrei să vii și mă vezi?

— *No Sabe*, răspunse Shoz-Dijiji și trecu înainte spre a-și ajunge tovarășii.

Wichita Billings roși de ciudă; o străfulgerare de mânie îi luminează ochii, dar repede, o expresie de tristețe veni să înlocuiască cea a nemulțumirii. Rămase o clipă să contemple siluetei Apașului în timp ca acesta se urca pe cal; apoi, suspinând, își reluă drumul.

Un alb, care ieșea de la cantină, luase parte întâlnirea lui Shoz-Dijiji cu Wichita Billings. El recunoscuse îndată tânăra fată și pe indian. Era acela care, cu puțin timp înainte, îi răpise un client și sparsese o sticlă de whisky de podea. Parii surprins s-o vadă pe Wichita Billings la post și cam ea venea spre el, se dădu după un colț, unde rămase ascuns până când fata trecu.

Fața lui Dirty Cheetim reflectă răul, iar privirea pe care o pironi pe față, trăda în mod particular ceva josnic. Urmări din ochi Apașul care, traversa călare piața. Fruntea i se-ncreți. Unde văzuse el pe acest năzdrăvan? Trebuie să fie mult timp de atunci. Mersul îi era cunoscut. Când îl văzu vorbind cu Wichita Billings, indianul nu-i trezi nici o amintire.

Geronimo se-ntoarse în tabără, tăcut și abătut. Simțea că a fost tratat fără dreptate, că a fost luat drept trădător. Geronimo era furios, nimic însă nu arăta ce se petrecea în el; în loc să izbucnească cu înjurături și blesteme, cum ar fi făcut un alb într-o asemenea situație, el tăcea.

Ajuns înaintea lui, Geronimo, puse piciorul pe pământ și întorcându-se către Shoz-Dijiji și ceilalți care îl însoțiseră, spuse:

— Duceți-vă și spuneți că Geronimo părăsește San-Carlos. Poate că Be-don-ko-hesii vor să vorbească ceva lui Geronimo

înainte de plecarea lui.

Și în timp ce ceilalți se duceau în sat, Geronimo se așează înaintea porții sale.

— „Stea a dimineții”, spuse el femeii sale, Geronimo nu poate trăi în pace cu hoți și trădători. Așa că, vom pleca și vom trăi așa cum a vrut Usen să trăim. Noi nu suntem făcuți să trăim cu albi.

— Începem războiul? întrebă Steaua Dimineții.

Geronimo dădu din cap.

— Nu, răspunsă el, Geronimo nu va mai lupta contra Fețelor palide, dacă aceștia nu-i fac nimic. Geronimo are numai o dorință: să trăiască așa cum îi va place, departe de tot de Fațete palide. Acesta va fi singurul mijloc de a avea pacea.

— Steaua Dimineții va fi mulțumită să părăsească San-Carlos, zise Indiana; ea va fi fericită să se ducă oriunde, numai ca să fie departe de albi. Acești nu merită nimic. Și pentru că femeile lor sunt stricate, ei cred acelaș lucru despre noi. Bărbații albi o înjura pe Steaua Dimineții. Ea va fi fericită să nu mai audă așa ceva. Geronimo știe că mama copiilor lui este o femeie cinstita. De ce oare, Fețele palide îi aruncă înjurături?

— Nu știu, zise șeful. Nu pot înțelege oamenii aceștia.

Când războinicii Be-don-ko-hes se adunară, cei mai bătrâni se arătară îngrijați și tulburați; dar tinerii, veseli de tot, începură să-și vopsească fețele. Geronimo, când îi văzu, încruntă sprâncenele.

— Geronimo pleacă, zise el, pentru că nu mai poate trăi în condițiile pe care vor să i le impună oamenii albi; el vrea să-și păstreze demnitatea; dar asta nu înseamnă că vrea să reia lupta contra Fețelor palide, după cum pare că tinerii războinici au înțeles. El vrea să se acuiueze cu familia lui în împrejurimile Apașului Puternic, să trăiască în munți, unde nu va mai avea de-a face cu Fețe palide.

— Vom pleca cu tine, strigară mai mulți indieni.

— Nu, observă Geronimo, dacă veți veni cu mine, Agentul guvernământului va spune că Geronimo a plecat din nou cu războinicii lui. Dacă, dimpotrivă, Geronimo pleacă singur cu familia, Agentul nu va putea spune nimica. Dacă veniți cu mine, vor trimite soldați pe urma noastră și asta va însemna război – am avut destui morți printre noi. Lăsați-l deci pe Geronimo să plece singur. Shoz-Dijiji, fiul meu, va rămâne câtva timp aici, pentru ca să vadă dacă albi vă vor face vreun rău din cauza plecării lui Geronimo. Dacă se va-ntâmpla ceva, el va veni să-mi spună și atunci, voi vedea; nu mă voi întoarce însă la San-Carlos

pentru a fi tratat așa cum am fost tratat – eu, Geronimo, Șeful tuturor Apașilor!

Noaptea următoare, Geronimo, și întreaga lui familie, afară de Shoz-Dijiji, se-ndreptară fără zgomot către Nord, în direcția Apașului Puternic, în timp ce la San-Carlos, Agentul guvernământului și soldații lui dormeau în liniște, fără a-și închipui că această întâmplare va da loc altora, care vor scrie unele din paginile cele mai sângeroase ale istoriei. După plecarea lui Geronimo, Shoz-Dijiji plecă în căutarea lui Gian-nah-tah, pe care nu-l mai văzu de la întâlnirea din Țarul porcilor. Ursul negru avea toată dragostea pentru prietenul lui din copilărie și el atribuia furia lui Gian-nah-tah băuturii pe care acesta o consumase. Credea că de-atunci prietenul lui a revenit la sentimente mai bune.

Shoz-Dijiji își găsi prietenul așezat singur lângă un foc slab și se lăsă în genunchi lângă el. Nici unul, nici celălalt nu vorbeau. Aproape de tot, o indiană, lângă baraca ei, înălța lunii o rugăciune. Cânta cuvinte amestecate. Un războinic sa ruga și el. „*Gan-ju-le, yadiz, inzayn, ijanale. Fi buna, noapte. Zorilor, fiți îndurătoare – nu mă lăsați să mor*”. Pacea și liniștea cuprinseseră tabăra Be-don-ko-hesilor.

— Astăzi, zise Shoz-Dijiji, am recunoscut pe acel om care vinde praf de pușcă Apașilor. El e acela care a-ncercat să răpească pe tânăra fată albă, în ziua când Gian-nah-tah și Shoz-Dijiji se aflau în apropierea casei tatălui ei. Credeam că l-am omorât în ziua ceea, dar l-am revăzut. E un om rău. Într-o zi îi voi ucide; și fiindcă nu va fi nimeni care să mă vadă, proștii de albi mă vor băga mai repede la închisoare pentru a fi ucis un bandit, decât dacă aș fi omorât un om cumsecade.

Gian-nah-tah nu răspunsă. Shoz-Dijiji își privi prietenul.

— Mai e Gian-nah-tah furios? întrebă el.

Gian-nah-tah se sculă și întorcând spatele lui Shoz-Dijiji, se așeză-n genunchi mai departe. Ursul negru ridică trist capul, apoi se scula și el; șovăi o clipă, ca-și cum ar fi mers să-i vorbească; dar se-ntoarse, își puse pătura, pe umeri și se duse. Văzuse mulți din prietenii lui murind în luptă; mica Ish-kay-nay, prima lui dragoste, murise în brațele lui, omorâtă de glonțul unui alb; văzuse groaza din ochii fetei care-i încredințase dragostea ei; vedea pe tatăl și mama lui fugăriți de albi; acum își pierdea cel mai bun prieten. Shoz-Dijiji avea o durere mare.

... Wichita Billings era la post, la Margareta Cullis. Erau

ocupate cu cititul și cusutul într-un salon modern. Deodată, Wichita își închise cartea și o puse pe masă.

— Nu mă interesează, zise ea. N-am chef de literatură, astă seară.

— Ești ciudată, azi. Nu te simți bine?

— Mă simt foarte bine fizicește, răspunse tânăra fată. Dar am toane.

— De ce?

— O, nimica. Am toane, asta-i totul. Tie nu ți s-a întâmplat niciodată, așa, fără nici o explicație?

— De obicei, există un motiv.

— Fără-ndoiala. Motivul există în aer.

Se făcu tăcere.

— Locotenentul King vine astă seară?

— Poate că asta îți dă toanele, observă domnișoara Cullis râzând.

— Asta nu mă va schimba deloc. Știu ce-mi va spune și știu ce-i voi răspunde. Totdeauna se-ntâmplă așa.

— Nu văd de ce nu l-ai iubi, Wichita, ar fi o foarte bună partidă pentru tine.

— Pentru mine, da; dar nu pentru el. Familia lui ar avea rușine cu mine.

— Taci! Nu există bărbați, nici de familie prea bune pentru tine. Mă întreb chiar dacă sunt câțiva.

— E drăguț din partea ta, dar nu e mai puțin adevărat că aceștia sunt oameni din Boston, care au apucături alese. Au mai multă cultură decât orice în stătu acesta; toate cunoștințele mele se reduc poate la lectura unu almanah, iar arborele meu genealogic a fost adus, bineînțeles, dacă-l am, de un vânt din Kansas, în timp ce strămoșii mei se băteau cu indienii. Ah, pentru că veni vorbi de indieni, ia ghici, pe cine am văzut azi?

— Pe cine?

— Pe Shoz-Dijji.

Margaret Cullis tresări. Tânăra fată, nu schimbă ea tonul pronunțând acest mume? Mrs. Cullis luă un aer de îngrijorare, apoi își aplecă ochii asupra lucrului său.

— Ce avea de spus?

— Nimic.

— O! Nu te-ai dus să-i vorbești?

— Ba da, dar el n-a vrut să-mi răspundă, afară de acest „No Sabe” pe care-l folosește cu străinii.

— Din ce cauză crezi că a făcut el asta?

— L-am jignit, ultima oară când l-am văzut, răspunse Wichita,
— Să jignești un fiu de-ai lui Geronimo! Copilule asta nu se poate.

— Sunt oameni ca toți oamenii, răspunse tânăra fată. Am învățat acest lucru când am fost în tabăra lui Geronimo. Între ei sunt cu totul deosebiți față de cum sunt aiurea. Când i-ai văzut cu copiii lor, dacă ai luat parte la dansurile lor, dacă le-ai auzit rugăciunile către Auroră și Crepuscul, Soare și Lună, aruncând în cele patru vânturi apele sfințite, nu le poți contesta instinctele cele mai delicate ale sentimentului și imaginației. Dacă nu fac paradă cu sentimentele lor, asta nu înseamnă că nu le au și că nu sunt în stare de suferință omenească.

— Se poate, îngădui Margareta Cullis. Dar, tu, care ai petrecut o viață întreagă printre indieni, care ai văzut cu ce cruzime își tratează aceștia victimele, le cunoști necinstea, trebuie să admiti că acestea sunt calități mici, față de dușmănia și ura pentru care ei sunt așa de temuți în întreg Sud vestul.

— Pentru fiecare din ofensele lor, continuă Wichita, ei pot aminti o crimă înfăptuită de albi. O, Margareto! Totdeauna a fost aceeași poveste, tigaia care-și bate joc de căldărușă. Noi le-am făcut mai mult rău, decât ne-ar fi putut ei face. Viața și fericirea fiecăruia ne apar ca lucrurile cele mai sfinte. Când Apașii ne omoară și ne chinuiesc, îi acuzăm de crimele cele mai oribile care pot fi închipuite. În ochii lor însă, viața și fericirea nu au o asemenea importanță, așa că dacă, ne așezăm în punctul lor de vedere, noi n-am suferit atâta cât au suferit ei. Mai mult decât viața și fericirea, ei țin să păstreze întregi riturile lor străbune, tradițiile lor, iar albi rîd de ei, ridiculizându-i. Ei țin la curățenia femeilor lor, iar albi s-au atins de ele. Am vorbit ca Shoz-Dijiji, Geronimo, Steaua Dimineții și cu mulți alții. Ei mi-au spus ce cred și nici odată nu voi putea fi convinsă că noi n-am torturat pe Apași cu cea mai mare cruzime, pe care ei nu o au pentru noi.

— Poți trece drept o Apașă, Wichita, strigă Margareta Cullis. Mă întreb ce-ar zice tatăl tău, dacă te-ar auzi vorbind astfel?

— M-a auzit. Să nu crezi că aș avea frică să spun oricui ceea ce cred.

— Și a fost de părerea ta?

— Nu întocmai. Am crezut că se duce să le ia caii. Știi că Mason a fost ucis, acum două luni, probabil de un Apaș și Mason era unul dintre cei mai buni prieteni ai lui tata. Acum, de câte ori vede un Apaș, vede roșu.

— Nu-l dezaprob, zise Margareta Cullis.

— E stupid, continuă Wichita, i-am mai spus-o. Trebuia oare să-i urăști pe toți Canadienii francezi, pentru că Gaitean l-a asasinat pe președintele Garfield?

— Atunci, dacă-i iubești așa de mult pe Apași, cum de ai putut să-i jignești pe Shoz-Dijiji?

— N-am vrut, explică tânăra fată. Rămăsesem împreună câțva timp, după atacul Chiahenilor. Pentru a mă pune la adăpost, Shoz-Dijiji m-a dus în tabăra Be-don-ko-hesilor. Am rămas acolo până ce ultimul din dușmani trecuse frontiera mexicană. A fost încântător – un alb nu mi-ar fi dat atâta atenție – și întovărașindu-mă spre casă, mi-a declarat iubirea lui. Nu știu ce s-a petrecut în mine, Margareta; fără îndoiala un instinct de rasă, care mă revoltă și el a trebuit s-o vadă pe fața mea. El plecă, sunt trei ani de atunci și nu l-am văzut până în ziua aceasta.

Vocea Wichitei se schimbă. Prietena ei simți neliniștea ce o stăpânea.

— Wichita, întrebă ea, ai putea să-l iubești pe acest... Apaș?

— Margareta, tu ai fost o soră, sau o mamă pentru mine. Nimeni altcineva n-ar fi putut să mă-ntrebe așa ceva. Eu singură n-am îndrăznit să-mi pun o asemenea întrebare. Se opri o clipă. Nu, nu-i posibil, nu l-aș putea iubi!

— Ar fi o nebunie să iubești un indian, Wichita. Gândește-te că asta ar însemna să te desparți pentru totdeauna de ai tai și n-ai primi în schimb decât disprețul indienilor. O alba trebuie mai curând să moară decât să se mărite cu un indian.

Wichita dădu din cap.

— Da, știu bine, murmură ea. Dar asta nu înseamnă că am întâlnit pe cineva mai bine decât el.

— Fără-ndoială, dar e totuși un Apaș.

— O, dacă ar fi un alb! exclamă tânăra fata.

O lovitură în ușă puse capăt discuției lor și Wichita se duse să deschidă musafirului. Un ofițer, elegant și surâzător, era în prag.

— Exact, zise Wichita.

— Ca un soldat corect, complectă Mrs. Cullis.

— Venind de la soția comandantului meu, asta merita o medalie de onoare, zise King, râzând.

— la loc în fotoliul acela de lângă masă, îi zise Wichita.

— Vă voi propune a plimbare. E așa de frumos astă seară.

— Sunt de părere, răspunse Wichita. Dar tu, Margarete?

— Trebuie să-mi termin lucrul. Duceți-vă voi, tinereilor și faceți un tur. Poate că la întoarcerea voastră căpitanul Cullis va fi acasă și vom putea juca cărți.

— Aș dori mult ca să vii și tu, zise Wichita.

— O, da, vin-o, insistă King.

Dar Mrs. Cullis se mărgini să zâmbească.

— Hai, grăbiți-vă, zise ea, veselă. Nu uitați partida noastră.

— Nu va dura mult, asigură King. Vin-o cu noi.

— Băiat drăguț, gândi Margareta Cullis, închizând poarta în urma lor. Un băiat drăguț, numai că nu spune întotdeauna ce gândește!

În aerul proaspăt al Arizonei, vocea sentinelei strigă clar în tăcere: „Numărul unu, ora opt!” Wichita și King se opriă să audă a doua sentinelă transmițând cuvântul de trecere: „Numărul doi, ora opt. Totul e în ordine!” Și vocile se pierdură în depărtare urmând șirul sentinelilor, pentru a reveni apoi din ce în ce mai puternice, la sfârșit. „Totul e în ordine!” al Numărului unu.

— Spuneți că noaptea a fost minunată, observă Wichita Billings. Nu e nici lună și e așa de întuneric ca în fundul unei pivnițe.

— Asta nu face nimic, e minunată, zise King surâzând, ca toate nopțile în Arizona.

— Nu găsesc, zise Wichita. Am trăit mult timp la indieni. Îmi place mai mult să văd luna.

— Ei nu atacă aproape niciodată noaptea, observă King.

— Știu, dar totdeauna se poate produce o excepție pentru a confirma regula.

— Există puține probabilități pentru ca ei să atace postul, zise King.

— Știu, dar într-o noapte atât de neagră, gândesc mereu ca lucrul acesta n-ar fi imposibil.

— Da, dar nici un Apaș nu s-ar putea apropia fără ca să știm. Sentinelele veghează.

În același timp, chiar în momentul în care vorbea ofițerul, o formă întunecată alunecă între posturile trei și patru, profitând de faptul că sentinelele transmiseră cuvântul de trecere și se-ntoarseră la locul lor, întorcându-i spatele. Era Shoz-Dijiji. Nici un pericol nu amenința pe albi de la postul militar. Shoz-Dijiji era atent numai pentru ca să spioneze.

Geronimo îl însărcinase să se asigure de măsurile și intențiile ofițerilor albi, după plecarea lui și așa se explică ideea îndrăzneată pe care o avu Shoz-Dijiji de a pătrunde în post, pentru a se adresa direct lui Nantas-des-la-par-en.

Ar fi putut veni în plină zi, fără nici un risc, dar îi plăcea să arate că un Apaș e mai șiret decât albi și cât le disprețuia el

legile. Fără zgomot, la umbra clădirilor, el se-ndrepta către cartierul general, când, deodată, trebui să se oprească. Două umbre veneau spre el, un ofițer, un șef al Fețelor palide și o femeie, în plină discuție. Când fură foarte aproape de el, ofițerul alb se opri și luă brațul tovarășei sale.

— Așteaptă un minut, Wichita, zise el. Înainte de a ne întoarce, nu-mi dai nici o speranță? Voi aștepta. Nu crezi că într-o zi vei putea să mă iubești puțin?

Tânăra fată își continuă drumul și bărbatul o urmă.

— Te iubesc mult, Ad, o auzi Shoz-Dijiji, spunându-i cu voce joasă, apoi se-ndepărtară să Shoz-Dijiji nu putu să asculte continuarea: dar n-aș putea să te iubesc cum ai vrea.

— Iubești pe un altul? Întrebă bărbatul alb.

— Mi-e frică, zise ea, roșind în întuneric.

— Frică? Ce vrei să spui?

— Nu pot să-ți explic, Ad. Asta îmi face mult rău când vorbesc.

— Știe el că îl iubești?

— Nu.

— Îl cunosc?

— Te rog, Ad, să nu mai vorbim despre asta.

Locotenentul Samuel Adams King și tânăra fată merseră în tăcere până la poarta Margaretei Cullis.

— Voi aștepta și voi spera, Chita, îi spuse el tocmai înainte de a intra.

Căpitanul Cullis nu se întorsese, așa că cei trei flecăriră câteva minute. Margareta Cullis observă însă că tinerii ei prieteni își pierduseră buna dispoziție și nu se-nșela deloc. Cum îi iubea deopotrivă de mult pe amândoi și-i credea făcuți unul pentru altul, având și o aplicație specială de a încheia căsătorii, era ferm hotărâtă să facă totul pentru a ajunge la capăt.

— Știi că Chita ne părăsește mâine dimineața? Întrebă ea pe King,

— Nu mi-a spus nimica.

— Ți-aș fi spus. Nu aș fi plecat, fără să-mi iau rămas bun de la d-ta, știi prea bine.

— Sper, zise King.

— Asta mu-mi place, să o văd plecând atât de departe, singură cuc, insistă Mrs. Cullis.

— Dar asta nu-i nimica. După câte mi-aduc aminte, am plecat întotdeauna singură.

— Nu, nu trebuie să pleci singură. Drumul nu e sigur. Îți cer voie să te conduc..

— E foarte drăguț din partea d-tale, dar cred că nu e tocmai necesar.

— Cred că da, zise King. Mă voi duce la cartier și voi aranja... Cred că nu va fi nici o piedică...

— Plec destul de dimineață, îl anunță Wichita.

— La ce oră?

— La cinci.

— Bine. Voi fi aici.

CAP. IV

Slăbiciunea lui Gian-nah-tah

— Te iubesc mult, Ad!

Shoz-Dijiji nu auzise decât cuvintele acestea și el recunoscuse vocea tinerei fete care-i respinse dragostea lui. Acum cunoscuse și pe tovarășul ei.

Mândria lui rănită, ura lui de rasă, gelozia, toate la un loc, făceau sa-și reverse furia. Mâna îi alunecă până la cuțitul de vânătoare, dar Shoz-Dijiji era stăpân pe el și cele două umbre trecură, fără să fi avut habar că au atins în treacăt Diavolul sângeros.

O jumătate de oră mai târziu, o siluetă înaltă se pomeni deodată în fața sentinelei cartierului general, care, duse arma la umăr, strigând:

— Stai! Cirte-i acolo?

— Vreau să-i vorbesc lui Nantas-des-la-par-en, zise Shoz-Dijiji în limba apașilor,

— La dracu', bombăni sentinela, încă un sălbatec murdar! Și chemă un caporal de gardă. Rămâi aici, John, până vine caporalul și nu te mișca.

— *No sabe*, zise Shoz-Dijiji.

— Ei, bine!

Caporalul de gardă ieși îndată din întunec.

— Ce mai e? Întrebă el. Ce vrea individul?

— Un prăpădit de sălbatec.

— Cum dracu' a putut intra?

— De unde să știu eu? Dar e aici și pare că nu știe nici un bob americană.

— Ce faci aici? Îl întrebă caporalul.

Apașul îi răspunse din nou în limba lui.

— Încearcă mexicană. Va înțelege poate mai bine.

Într-o spaniolă proastă, caporalul repetă întrebarea.

— *No sabe*, răspunse Shoz-Dijiji.

— Ar fi mai bine dacă l-am închide undeva. Nu are nimic de făcut aici, în plină noapte, spuse sentinela.

— Cred că vrea să vorbească generalului. Mă duc să văd la cartier și dacă nu-i deștept, fă-l să-nțeleagă că pe Unchiul Sam îl costă mai puțin să omoare un indian decât să-l hrănească.

Din întâmplare, ofițerul de serviciu era unul din puținii albi care înțelegeau limba apașilor. Veni să-i întrebe pe Shoz-Dijiji ce vrea.

— Am un mesaj pentru Nantas-des-la-par-en.

— Mi-l poți comunica și-l voi transmite generalului Crook.

— Mesajul meu e pentru generalul Crook, replică Shoz-Dijiji.

— Generalul Crook va fi furios dacă-i vei deranja pentru nimica toată. Ai face mai bine să-mi spui mie despre ce e vorba.

— E important.

— Atunci urmează-mă, ordonă ofițerul și îl conduse la cartierul general.

— Vrei să anunți pe generalul Crook că e aici, cu căpitanul Crawford, un Apaș care zice ca-i însărcinat cu un mesaj important?

Câteva clipe mai târziu, Shoz-Dijiji și căpitanul Crawford erau în fața generalului. La capătul biroului lui Crook, stătea căpitanul Cullis, în timp ce-n fața generalului era locotenentul King, care venise să ceară o permisie. Pentru a însoți până acasă la ea pe Wichita Billings.

— Un moment, King, zise Crook. Rămâi, te rog, și întorcându-se spre ofițer al de serviciu:

— Ce-i Crawford, ce vrea omul acesta?

— Pretinde că are să vă spună ceva important, domnule general. Refuză să vorbească cuiva și cum pare că nu știe englezește, am venit cu el pentru a servi ca interpret, dacă vreți, domnule general.

— Foarte bine! Spuneai că-mi vei traduce mesajul lui. În treabă-l cine e și ce vrea.

Crawford transmise cuvintele lui Shoz-Dijiji.

— Spune-i lui Nantas-des-la-par-en că sunt Shoz-Dijiji, fiul lui Geronimo. Am venit să-i spun că tatăl meu a părăsit tabăra.

Shoz-Dijiji, observă pe fețele tuturor efectul declarației sale, acela ai unei bombe scânteietoare în mijlocul unei asistențe strânse să hotărască pacea.

— Întreabă-l unde a plecat și câți oameni a luat cu el.

— Geronimo nu a plecat cu gândul războiului, răspunse Shoz-Dijiji. El n-are războinici lângă el, în afară de fiul lui. E cu femeia și copiii lui. Singura lui dorință e să trăiască undeva în liniște. El nu poate trăi în pace cu oamenii albi și nu mai vrea să se bată cu aceștia.

— Unde-a plecat? Întrebă Crook.

— La marginea Sonorei - era tocmai direcția opusă celei luate

de Geronimo, dar Shoz-Dijiji avea șiretenia unui Apaș.

El știa foarte bine că lipsa lui Geronimo va fi observată a doua zi dimineața; anunțând-o el însuși, ca o intenție pacifică, se putea ca Geronimo să fie lăsat în pace; dacă nu, dând drumul trupelor lor pe un drum greșit, spre Sonora, îi dădea lui Geronimo timpul s-o ia în larg, putând în același timp să-l ajungă și să-i spună ce se petrece. Shoz-Dijiji simțea că stratagema lui era destul de bună.

Crook rămase un moment tăcut, trăgându-și barba lungă. Apoi se adresă căpitanului Cullis.

— Fiți gata de plecare în zori, Cullis, cu toți oamenii pe care îi avem. Luați drumul cel mai scurt până la Defileul Apașului, încercați să le descoperiți urma și aduceți-l pe Geronimo, viu, în orice caz. Omorâți-l, dacă se opune. Crawford, d-ta vei pleca tot în zorii către sud și fiecare va trimite detașamente spre Vest și Est. Rămâneți în legătură permanentă și - orice-ați face - aduceți-mi-i pe Geronimo.

Se întoarse spre Shoz-Dijiji.

— Crawford, dă-i tutun și trimite-l la tabăra lui. Spune-i că n-are nici un rost ca Geronimo să părăsească pe ai lui și că ar fi bine ca să se reîntoarcă; dar nu trebuie ca să observe vreo mișcare și să bănuiască ceva, că am trimite trupe, de pildă, în urmărirea tatălui său.

Caporalul întinse lui Shoz-Dijiji un pachet de tutun.

— Nu ești chiar așa de ticălos. Dar, tare-aș vrea să știu cum dracu' ai intrat în post.

— *No sabe*, zise Shoz-Dijiji.

Diavolul sângeros își făcuse datoria întreagă. Puțin indieni știau englezește ca el.

Devreme, a doua zi, Mrs. Cullis se sculă și se duse în camera Wichitei, pe care o găsi îmbrăcată cu o cămașă de flanelă, într-o fustă de piele și cu cizme mari în picioare, gata să pornească la ferma tatălui ei.

— Speram să te găsesc neîmbrăcată.

— Și de ce?

— Nu poți pleca astăzi. Geronimo a fugit din nou. Căpitanul Crawford e în urmărirea lui. King și bărbatul meu au plecat de asemenea; chiar dacă s-ar găsi cine să te-nsoțească, ar fi periculos să pleci înainte ca Geronimo să fie prins și adus.

— Câți au plecat cu el?

— Numai femeia și copiii lui. Indienii spun că el n-a plecat

pentru a se lupta, eu nu mă-ncred însă în banditul ăsta bătrân.

— Mie nu mi-e frică, zise Wichita. Atâta vreme cât voi avea de-a face numai cu Geronimo, totul va merge bine. Tu știi, noi suntem prieteni buni.

— Da, știi; dar nu poți avea încredere într-un Apaș.

— Eu am încredere în ei, zise Wichita.

— Nu vrei să rămâi?

— Plec

Margareta Cullis își aruncă capul în semn de disperare.

— Ce-i de făcut, Doamne?

— Dă-mi o ceașcă cu ceai, îi sugeră Wichita.

Treburile au mers de minune ieri seară la Țarul porcilor. Doi minieri și câțiva străini veniseră să petreacă seara și să joace. Dimineața îi apucă tot acolo. Dirty Cheetim și complicitii lui puseseră casa în siguranță, iar clienții se odihneau acum în urma plăcutei distracții pe dușumeaua camerei vecine.

Dirty se afla cu tovarășii lui în prag, veniți să respire puțin aer, înainte de a se despărți. Un indian cu mersul ușor, cu fața de nepătruns, se apropie de local

— Bună ziua, John, zise Dirty Cheetim, căscând. Ce dorești?

— Whisky.

— Arata numai culoarea banilor tăi.

Un călăreț venind de la post, atrase atenția lui Cheetim.

— Așteaptă, să văd cine e... Nu vreau să fiți prins dând whisky sălbatecilor.

Toți îl văzură pe călăreț apropiind u-se.

— E o femeie, zise unul,

— Da, așa e, zise un altul.

— Doamne! E fiica lui Billings, blestemata aia! răcni Cheetim.

— Ce ai contra ei? îl întrebă unul dintre oameni.

— Ce am contra ei? Am vrut să mă căsătoresc cu ea, și nici n-a vrut să-i pese. Tatăl ei m-a alungat din casă. Din fericire pentru el, a avut oameni în jurul casei.

Tânăra fată trecu în pas mare, urmărită pe drumul plin cu praf de cinci albi și de Apaș.

— Bună iapă, pe cuvântul meu, zise unul.

— Dar, ce vrei să ridice oare atâta praf? întrebă Cheetim.

— Ce? întrebă un cowboy care se-mbăta mai des decât ar fi făcut ceva.

— Ajută-mă să pun mâna pe ea; va fi tocmai bună pentru Țarul porcilor

— Ți-am ajutat de multe ori să însemni vitele cu fierul roșu, Cheetim, zise tânărul cowboy. Dacă tu vrei, fie.

— Bine, atunci să luăm caii și s-o urmărim, fără a ne grăbi și până a nu ajunge la Canyon de Pimos. E acolo o baracă veche, pe care un burghez a făcut-o pentru vânătoare, dar acum e părăsită. În '81, i-au scăpat; caii sălbateci și burghezul s-a speriat și a avut o frică așa de mare, că nu s-a mai întors niciodată. O voi ține acolo, dacă afacerile vor merge prost și când totul se va liniști, o voi aduce la local. Dar, ce vine?

Dinspre partea postului, se apropia în galop un călăreț. Se opri în fața Țarcului porcilor.

— Bună ziua, vrăbii murdare, le strigă el cu o strâmbătură. Nu meritați nici o grijă, dar un ordin e ordin. Trebuie să aduc la cunoștința albilor de pe-aici ca Geronimo a plecat din nou. O, dacă ați putea numai cădea sub laba lui!

Mesagerul își văzu apoi de drum.

— E adevărat, John? Geronimo a plecat?

Indianul făcu un semn din cap,.

— Geronimo n-a plecat pe drumul războiului, explică apașul. A părăsit numai tabăra. El nu omoară.

— Ei, bine! dacă nu e pe calea războiului, atunci se poate alerga după iapa lui Billings, zise Cheetim.

Și întorcându-se spre locul unde se afla Indianul:

— Nu e timp acum, îi spuse. Treci din nou mâine dimineața. Poate că voi putea mulțumi.

Apașul clătină capul.

— Poate că da, poate că nu, răspunse el, pe un ton enigmatic, dar Cheetim, care plecase către ogradă, nu înțelegea subînțelesul din cuvintele indianului. Poate că nici nu se găsea. Cine poate ști ce se află în capul unui Apaș?

În timp ce cei cinci bărbați se puseră în șea pentru a urmări pe Wichita Billings, Indianul se-ntoarse la tabără. El nu înțelesese tot ce spusese albii; i-a fost însă destul să le ghicească intenția, pentru a ajunge să vadă pericolul care o amenința pe tânăra fată.

Gian-nah-tah nu-l iubea. Avea împotriva lui Shoz-Dijiji o mânie amestecată cu necaz, o întunecată furie. Când înțelegea intenția lui Cheetim cu tânăra fată, nu-i veni ideea că s-ar putea amesteca. Tânăra fată îl disprețuise pe Shoz-Dijiji. Mai bine deci dacă ar fi dispărut. Dar el știa că Shoz-Dijiji o iubea și chiar dacă ea nu-i oferea aceiași dragoste, ar fi ferit-o de pericol dacă ar îi putut.

Își aduse aminte cum i-a smuls Shoz-Dijiji sticla; mai simțea încă loviturile pe fața lui; tremura de ciudă gândindu-se ca a fost astfel tratat în fața unui alb. Se grăbi spre tabără a Be-donko-hesilor. Un Apaș – se spune – nu lucrează niciodată din sentiment generos și loial – numai din interes; în ziua aceea, Gian-nah-tah dezminți însă această calomnie.

Când Wichita Billings intră în Canyonul de Pimos, auzi un galop îndărătul ei. Oamenii rafinați nu obișnuiesc să se-ntoarcă pentru a vedea cine îi urmează pe același drum; dar în Arizona, către sfârșitul veacului trecut, erai atât de tânăr și atât de viril, încât preferai să cercetezi puțin tovarășii de călătorie, înainte ca aceștia să poată pune mâna pe armă.

Wichita se-ntoarse în șea, pentru a privi călăreții. Văzu numaidecât că sunt cinci și că erau albi. Poate că o văzuseră trecând și veneau s-o anunțe că Geronimo a plecat. Cum se apropiau, i se păru că unul dintre călăreți îi e cunoscut. Cheetim călărea destul de prost, ținând cotul drept mai sus de cât cel stâng și se apleca stângaci înainte. Wichita îl recunoscu, înainte chiar de-ai fi văzut fața – și cu toate astea, știindu-l pe Dirty Cheetim mort de mai mulți ani, șovăi.

Fără a fi sigură că bărbații o urmăreau, știa totuși că, dacă Cheetim o recunoaște e un lucru neplăcut. Dădu frâu calului în galop, mărindest astfel distanța, fără a avea aerul că fuge.

Era însă mai ușor hotărât decât de făcut. De când mări iuțeala calului, urmăritorii o imitară, strigându-i să se oprească. Îi vorbiră de Geronimo, dar ea avea mai puțină frică de Geronimo decât de Cheetim. Între timp, ei câștigară teren și ea observă repede că nu le mai poate scăpa. Îndemnându-și calul cu vorba și frâul, reuși pentru o clipă să mai câștige puțin teren, dar totodată, întrebuințând cravașa neîntrerupt pe coapsele calului, cowboyul se apropia de ea.

— Așteaptă, domnișoară, îi striga el. Trebuie să ne-ntoarcem. Geronimo a plecat.

— Spune-i lui Dirty Cheetim că dacă trebuie să aleg între el și Geronimo, îl prefer pe Apaș.

— Vei face bine dacă te vei opri ca să-i vorbești. Mu vrea să-ți facă nici un rău.

— Brută nenorocită, strigă ea, ca și cum nu l-aș cunoaște!

Tânărul cowboy își turba calul. Goana fugarei slăbea. Bărbatul se apropia. Aproape că-i ajungea hățul. Din urmă, alți doi îi urmau într-un nor de praf.

Wichita scoase revolverul.

— Ferește-te, îl avertiză pe cowboy, n-am nimic contra ta, dar poți să fi sigur că te dobor dacă te atingi de hățurile mele.

— Atunci te voi face să gonești până ce animalul va crăpa.

— Al tău se va prăpădi! urlă Wichita, ochind calul potrivnicului ei și trase.

Bărbatul trase o înjurătura și încercă să evite lovitura. Trăgaciul se abătu cu un zgomot sec. Wichita încercă din nou, dar fără nici un rezultat. Arma nu luă foc. Cowboyul, se apropia cu un strigăt de bucurie, dar tânăra fată îl evită cu o lovitură. Apoi punându-și pe picioare animalul și întorcându-l cum trebuia, își luă drumul, prinzând distanță.

Și goana începu iarăși; bărbatul își deschise *lassoul* și îl agita în aer. Era aproape gata să-l arunca. Wichita încercă să se ntoarcă, dar văzu că ceilalți îi taie drumul.

În acest timp, calul ei fiind mult mai greu decât al cowboyului, ea mai păstra o dâră de speranță. Se aruncă drept împotriva adversarului, cu gândul să-l răstoarne. Dacă, din întâmplare, nu va cădea, atunci tot va mai avea o șansă de scăpare.

Cowboyul îi înțelese numaidecât intenția; tocmai înainte de lovitură, își trase calul și în momentul în care Wichita trecea înapoia lui, trase *lassoul* cu îndemânare, calul fetei fu prins în laț. Aplecându-se, ea încercă să-l scape de el, dar cowboyul strânse coarda; se afla înconjurată de Dirty Cheetim și de alți trei oameni.

CAP. V

Privirea aruncată șarpelui

Gian-nah-tah intră în cortul lui Shoz-Dijiji. Tânărul șef, trezit pe neașteptate, se ridică, văzându-l.

— Gian-nah-tah vine ca prieten, sau ca dușman în cortul lui Shoz-Dijiji? Întrebă el.

— Ascultă, Shoz-Dijiji, și vei ști. Ieri, inima mea era plină cu venin. Poate din pricina băuturilor de foc ale omului alb, dar nu de asta a venit Gian-nah-tah să-ți vorbească. Ci, pentru tânăra fată, Wichita.

— Shoz-Dijiji nu vrea să mai vorbească despre ea, răspunse șeful Indian.

— Dar îl va asculta pe Gian-nah-tah, zise celălalt, cu îndărătnicie. Albul care vinde apă otrăvită a placat împreună cu alți patru din banda lui, pentru a pupe mâna pe tânăra fată albă, pe care o iubește Shoz-Dijiji. Ei au urmărit-o până la Canyon de Pimos și acolo o păzesc în baracă. Shoz-Dijiji, cunoaște locul?

Ursul negru își luă, fără a spune un cuvânt, pistolul automat și cartușiera, pe care și le puse la cingătoare, pe șoldurile lui înguste; luă pușca, pumnalul și fugi să-și caute calul.

Gian-nah-tah fugi la coliba lui, pentru a-și lua și el armele. Războinicii, care luau masa de dimineață, observară graba lor și îi întrebă despre ce e vorba. Lipsiți de lucru odată cu plecarea lui Geronimo, cei mai mulți dintre ei nu căutau decât prilejul să dea frâu liber furiilor contra dușmanului. Când Shoz-Dijiji sfârși de pus hamurile lui Nejeuni, se pomeni deodată în fruntea a douăsprezece războinici, care voiau cu tot dinadinsul să plece cu ei. Înveliți în păturile lor, ei mergeau încet, așa ca să nu, poată îi ajunși de vederea albilor. Apoi, strânsesă păturile, punându-le pe grabenul calului și, goi, o luară în galop, cu adevărat liberi.

Deoarece trupele erau în campanie, se fereau să urmeze drumurile. Mersesă drept spre Sud, peste Gila, apoi o întoarseră spre Sud-est, prin munți, către Canyon de Pimos.

... Dirty Cheetim mergea lângă Wichita, ținându-i calul de hățuri.

— Erai drăguț de mândră, o luă el peste picior. Prea împopoțonată pentru a fi Mrs. Cheetim, hei, nu-i așa? Nu vei fi

Mrs. Cheetim, fii liniștită. Vei fi pur și simplu una din fetele lui de la Țarcul porcilor. Nimeni nu le ia de nevastă pe acelea.

Wichita Billings nu, răspunse, având ochii pironiți în depărtare. Hicks, tânărul cowboy care-i prinsese calul, îi urma la câțiva pași. În mintea lui zăpăcită de whisky, i se năzăreau îndoieli în legătură cu afacerea în care-l băgase Cheetim. Era poate mai mult prost decât rău, l-ar fi putut chiar refuza să-l urmeze, dacă n-ar fi băut. După toate acestea, al nu era decât jumătate treaz.

Urcau Canyonul, către baraca părăsita.

— Bătrânul și bunul tău tată m-a alungat cu piciorul în spate, spunea Cheetim. Tu poate crezi că mă va prindă, dar el nu mă va putea prinde. Odată ce vei fi de acum la Țarcul porcilor îți va trece pofta să-l mai anunți pe tatăl tău, nici pe alții, să le spui ce-ai ajuns. Mai sunt și altele care vor ști să ta prețuiască și care n-au chemat pe nimeni dintre cine ar fi dorit să-i vadă.

— Dumnezeuule! Indienii!

În partea de răsărit a Canyonului, o duzină de Apași coborau la iuțeală, urlând.

— Geronimo. Chelălăi Cheetim, și slobozind frâul, se-ntoarse pe jumătate și o rupse fuga în toată goana calului. Ceilalți patru deschiseră focul contra Apașilor. După câteva schimburi de gloanțe, doi din caii lor se prăbușiră. Cel al lui Hicks, rănit, înnebuni de durere, o luă în urma lui Cheetim, în timp ce al treilea alb, judecând rezistentă drept inutilă, o luă și el la fugă, fără a-i păsa de scrupulele cavaleresti.

Unul din cei care rămaseră, fugi spre Wichita, o prinse de braț și o făcu să cadă de pe șea; apoi, luă calul în furcă și-și urmă tovarășii. Tânăra fată fugi să se pună la adăpost în spatele unor stânci, unde se refugiase ultimul din agresorii ei.

Shoz-Dijiji și Gian-nah-tah, fugind spre ea, o văzură refugiindu-se în dosul stâncilor. Al doilea, văzând-o salvată, se puse în urmărirea celui care îi luase calul.

Shoz-Dijiji își adună războinicii. Albul se pregătea să tragă. Wichita, văzu Apașii strânși la câțiva pași și-l recunoscă pe Shoz-Dijiji.

— Nu trage, strigă ea celui de lângă ea. Așteaptă.

Gian-nah-tah aducea omul. Cu un pat de pușcă îl trânti la pământ. În timp ce banditul din spatele stâncii supraveghea Apașii, Wichita îi luă revolverul și-i puse țeava la tâmplă.

— Descarcă pușca, sau trag! amenință ea.

Omul aplecă arma, înjurând.

Shoz-Dijiji pusese o pânză albă în gura țevii puștii, pe care o

agita în aer. Wichita făcu semn cu mâna.

— Ridică-te, spuse ca albului.

El o ascultă și o urmă spre Shoz-Dijiji, care, înainta singur. Ajungând la ei, Shoz-Dijiji îi smulse pușca.

— Îl omor.

— Nu, nu, strigă Wichita aruncându-se între ei. Lasă-l să plece. N-o merită, desigur; dar asta îți va aduce neplăceri, ție și tribului tău. Soldații sunt de acum în urmărirea lui Geronimo Dacă vei ucide un alb aici, Dumnezeu știe unde te va duce aceasta.

— *No sabe*, zise Shoz-Dijiji. Indienii buni, îi omoară, nu-i așa? Dar pe albi răi, nu. Ridică umerii. Ei bine, dacă tu zici, îl las în pace. Se-ntoarse spre alb: Du-te-n grabă și nu la San-Carlos. Dacă te găsesc acolo, ești mort.

— Gian-nah-tah, zise apoi Ursul negru, Shoz-Dijiji va duce fata albă la casa tatălui ei.

În ochii indianului era o licărire.

— Poate că Gian-nah-tah vrea să meargă până în tabăra tatălui meu, ca să-i spună că Nantas-des-la-par-en a trimes trupe spre Sud, pentru a pune mâna pe Geronimo, mort sau viu. Când tânăra fată va fi în siguranță, Shoz-Dijiji va merge să se-ntâlnească cu tatăl lui. Poate că și alți Apași se vor uni cu el. Cine știe, Gian-nah-tah?

— Mă duc, zise Gian-nah-tah.

Războinicii, care se apropiară puțin câte puțin, îl asigurară pe Shoz-Dijiji că se vor alătura de Geronimo.

Părea de necrezut ca Wichita să fie aici, în mijlocul acestor indieni sângeroși, în liniște, pe câtă vreme, cu câteva clipe înainte, se afla în plin pericol, printre oameni de rasa ei.

Indienii îi zâmbeau, ca și cum ea i-ar fi scăpat; îi făcură semn cu mâna când se-ndepărtară cu Gian-nah-tah spre Nord.

— Cum voi putea să-ți mulțumesc vreodată, Shoz-Dijiji, zise ea. Ești prietenul cel mai minunat pe care-l poște avea o fată tânără.

— *No sabe*, zis-a el, și mână calul, făcând semn să-l urmeze.

Wichita Billings îl privi uluită. Ea voia să-i vorbească, dar gândi c-ar face mai bine să tacă. Tremura lângă cei doi clienți de la Țarul porcilor, care zăceau călcați în picioare, tăvăliți în praf. Apașul nu găsi de cuviință să-i privească măcar. Ajunseră la o răspântie, de unde Shoz-Dijiji o întoarse spre Sud est, în direcția fermei Billings. San-Carlos se găsea la Nord-est. Wichita se opri.

— Te poți întoarce în lagăr. Nu mi sa poate întâmpla nimic acuma.

Shoz-Dijiji o privea.

— Vino, zise el și o porniră spre Sud-est.

Wichita nu mișca.

— Nu te voi lăsa să vii cu mine, zise ea. Îți sunt foarte recunoscătoare, dar nu pot să-ți cer prea multe.

— Vino, zise Shoz-Dijiji, cu un ton care nu tolera un răspuns.

Wichita se simți roșind; era supărată și zăpăcită.

— Rămân aici, decât să te las să vii cu mine.

Shoz-Dijiji o umilise și acum voia s-o facă să asculte de el. Ochii ei străluciră, o furie bruscă țâșni din ea: mândria. Lovi cu biciul umerii goi ai lui Shoz-Dijiji.

— Dă-mi drumul la hățuri! Dar ea se opri îndată, îngrozită de ceea ce făcuse. Oh! Shoz-Dijiji! Cum am putut să fac așa ceva? și izbucni în lacrimi. Apașul nu se urni din loc după ce primi lovitura – dar o linie sângeroasă îi apăru pe spate. Ca și cum și-ar fi dat seama că e împlânzită, Apașul îi lăsă frâul, iar Wichita, blândă, îl urmă, scoțând din când în când câte-un suspin.

Merseră astfel fără a vorbi. Adesea, tânăra fată ridica ochii din praf, către profilul de medalie al războinicului sălbatec și se întreba ce se petrece sub această mască. Se apropiau de ferma Billings. În câteva minute, Wichita va fi la ea acasă. Ea știa ce va face Shoz-Dijiji. Sa va-ntoarce, fără să descleșteze dinții. Luptând contra mândriei, în acelaș timp de femeie și albă, ea se-ndreptă totuși spre el.

— Mă vei ierta, Shoz-Dijiji? întrebă ea. E greșeala caracterului și inimii mele.

— Crezi? E fundul inimii tale care se arată, deoarece furia te face să pierzi sângele rece. Dacă Shoz-Dijiji ar fi fost un alb, nu l-ai fi lovit.

— O! Shoz-Dijiji, cum poți spune așa ceva? Nu există alb pe lume pe care să-l respect mai mult ca pe tine.

— Nu-i adevărat, spuse simplu, Apașul. Albii nu pot respecta un Apaș, Câteodată, ei cred c-o fac, dar își pierd repede capul și adevărul se arata, ca o coloană de fum după furtună.

— Nu-ți mint, nu trebuie să mi spui așa ceva, răspunse ea.

— Te minți singură; singura încerci a te înșela. Poate că reușești; dar, pe mine, nu mă înșeli.

Ajunseră la poarta fermei și se opriră.

— Ascultă-mă bine, zise Apașul, Shoz-Dijiji a văzut privirea în ochii tinerei fete; când el a îmbrățișat-o, Shoz-Dijiji a văzut aceiaș privire în ochii albelor și când le atingea un șarpe. Shoz-Dijiji înțelege.

— Nu înțelege, tu nu înțelege nimic! strigă tânăra fată.

— Shoz-Dijiji înțelege că fata albă e pentru bărbatul alb - și Apașa pentru Apaș. Apaș e acela care te face să arunci aceeași privire pe care o ai în fața șarpelui.

Tânăra fată era tocmai să răspundă, când auzi o voce. Billings înainta cu pași mari.

— Nu vreau să văd sălbateci pe-aici, strigă el mânios.

Shoz-Dijiji privea rece albul.

— Ea e prietena mea. Voi veni când vreau.

Billings tremură de furie.

— Dacă te mai prind pe-aici, îți fac de petrecanie.

— Față palida dacă Shoz-Dijiji se va-ntoarce într-o zi, nu-i vei mai vorbi astfel.

Își întoarce armăsarul și plecă.

Între tată și fiică se născu o discuție, al cărei, sfârșit fu înduioșător.

— Îmi pare rău, îmi pare foarte rău, zise Billings după o tăcere lungă.

— Dar el nu știe. Shoz-Dijiji nu se va mai întoarce niciodată, încheie Wichita.

CAP. VI

Pe drumul războiului

Shoz-Dijiji descoperea pretutindeni urma lui Geronimo. A doua zi seara, ajunsă în lagărul bătrânului său tată și șef. Războinicii se aflau împreună cu Geronimo. Domnea o neliniște mare în tabără. Apașii se știau urmăriți.

Desigur, printre ei, Mangas, fiul marelui șef Mangas Colorado, voia să ia drumul războiului. Geronimo se-mpotriva însă; cunoștea puterea albilor; știa că totul ar fi în zadar. Sago-zhu-ni, femeia lui Mangas și „tazwin-ul”, adică vinul pe care-l făcea această femeie, zăpăciseră capetele indienilor.

Era în 16 Mai 1885. Mangas vorbea cu hotărâre pentru război, ca să-l cucerească și pe Nachita, fiul șefului Apașilor Chi-hui; dar Nachita rămânea la frumoasele indiene și la „tazwin”. Între indieni, vorba era aprinsă și iute. Unii cereau războiul – cum erau Nanay și Ulzana – alții, mai pacifici, voiau să rămână acasă – ca Sukut-let și Warasary, de pildă.

Shoz-Dijiji, rănit de tatăl Wichitei Billings, i-ar fi vrut pe toți albi din lume. Se ridică și vorbi mulțimii de Apași.

— Shoz-Dijiji, fiul lui Geronimo, n-a uitat nimic din ce i-a povestit tatăl lui și i-a lăsat Usen. Și eu aș fi contra războiului, dar cu albi nu o scoți la capăt. Suntem prizonieri și sclavi. Shoz-Dijiji nu poate trăi așa. Mai bine deci, el preferă drumul războiului. Nachita vorbește contra războiului, din cauza primejdiilor lui. Și alții vorbesc contra războiului. Dar, cum pot înțelege aceștia să lucreze ca robii, pentru ca albi să-i fure? Noi vrem amintirile noastre, libertatea noastră. Ulzana și Kutle sunt eroi. Fac cinste rasei lor. Ei știu că e mai bine să mori liber pe drumul războiului, decât să trăiești ca animalele, băgate în țarcuri de albi.

Așa vorbea Shoz-Dijiji. Cartușierele îi înconjurau mijlocul și umerii. Revolverul îi atârna pe coapsă, iar pușca era pe coama calului. Pulpele goale îi erau bronzate, deoarece Diavolul sângeros purta rareori pantalonii de bumbac care stinghereau indienii la mers și călărit. Brățările de argint și bronz care îi ornau mușchii brațelor, dispăreau sub cămașă. Shoz-Dijiji ar fi făcut orice să scape de îmbrăcăminte.

Apașii se-adânciră în munții Noului-Mexic, pe drumuri pe care numai ei le cunoșteau. Noaptea treceau zonele periculoase și

campau în locuri inaccesibile soldatului călare. Cercetătorii îl înștiințau pe Geronimo de poziția dușmanului. Bătrânul șef se ferea de întâlniri. Diavolul sângeros, cu fața-n alb și albastru se făcu mai temut decât era în Sonora și Chihuahua. Într-o zi, Shoz-Dijiji întâlni din întâmplare un indian care se găsea în serviciul albilor; recunoscând în el un vechi prieten, îi strigă:

— Unde sunt soldații Fețelor palide?

— Nu vă așteaptă nici un pericol. Dar ei vor trimite în urma voastră Apași. Am lăsat, departe, o sută de războinici din Muntele Alb și Cho-kon-eni. Îi conduce un ofițer alb, căpitanul Crawford. Du-te și spune-i lui Geronimo că, de data asta, nu e rost de scăpat.

— De ce ajutați voi dușmanilor noștri?

— Pentru că voi sunteți proști. Noi am înțeles că e în zadar să ne-mpotrivim Fețelor palide. Dacă am fi putut să-i ucidem, fii sigur, am fi făcut-o. Geronimo, cu socotelile lui greșite, ne-a adus multe neajunsuri. De aceea mergem contra lui; noi vrem pacea.

— Gura ta e plină de minciuni, inima ta a căzut în apă, îi spuse Shoz-Dijiji. Un Apaș nu dorește pacea. Mai bine moare în drumul războiului, decât în tabără. Un câine luptă mai mult și mai bine pentru libertate.

— Câine ești tu. Pielea ta ar sta bine pe jos, în cortul meu.

— Vin-o s-o iei, strigă Ursul negru.

S-e încăierară, de-ndată ce se aruncară de pe cai. Cercetașul vru sa scoată revolverul. Diavolul sângeros fu priceput. Prinse mâna celuilalt, strângându-l aproape de piept. Li se întretăia răsuflarea cu furie. Cel care slăbea în strânsoare urma, desigur, să se piardă. Nimic nu trăda o luptă a vieții și a morții.

La două mile de aici, detașamentul indienilor lui Crawford, urma fără grabă urmele camarazilor lor. În douăzeci de minute vor fi poate aici.

Cercetașul, care-și dădu seama de inferioritatea lui, prinse mâna lui Shoz-Dijiji care ținea cuțitul. Mișcarea aceasta necugetată îl pierdu. Diavolul sângeros schimba cuțitul în cealaltă mână și, înainte ca adversarul lui să-și dea seama de primejdie, i-l înfipse în inimă.

Aplecându-se peste cadavru, îi rupse de pe frunte banda roșie de cercetaș al guvernământului. Îi scalpă apoi cu o îndemânatecă tăietură. Îi luă munițiile și armele, întorcându-se se caute caii. Dar – caii nu mai erau nicăieri; trebuia să meargă pe jos, iar tabăra lui Geronimo era departe. Știa bine că o trupă înaintază pentru a-i ataca. Regreta totuși, cu tot calmul lui, că

nu-l luase pe Nejeuni, calul care nu l-ar fi părăsit niciodată. Aplecă urechea la pământ și o luă spre Sud.

Un zâmbet îi lumină fața când se gândi la mutra pe care o vor face cercetași când își vor găsi camaradul mort. Își puse pe frunte banda luată acestuia, căpătând un nou avânt de curaj.

Shoz-Dijiji descoperi drumul spre Fort Bowie; trebuia să-l taie; observă așa dar cu prudență locul. Ursul negru alunecă încet până la postul de observație Drumul șerpuia printre stânci și ierburi mari și stufoase. Dar, Shoz-Dijiji văzu și altceva: un călăreț stând pe o stâncă. Calul acestuia, un cal frumos, păștea. Ghici numaidecât că e un agent militar care se ducea lui Fort Bowie; calul îl interesa în mod special însă. I-ar fi plăcut să galopeze cu el până la cortul lui Geronimo. Cu un glonț ar fi putut scăpa de soldatul alb, dar se temea ca animalul să n-o rupă la fugă. Își lăsă într-un colț pușca luată de la cel răpus și-și potrivi banda roșie de cercetaș, ștergându-și cu grijă masca albastră și albă a Diavolului, sângeros. Cobori încet colina; călărețul nu-l auzi decât atunci când îi vorbi. Călărețul duse mâna la revolver, își reveni repede însă, la vederea feței surâzătoare a indianului.

— *Nejeuni, nejeuni*, zise Shoz-Dijiji – adică „Prieten, Prieten” și-i întinse mâna.

Zâmbind mereu, admira, de departe calul.

— Ești din compania lui Crawford?

— *No sabe. Mucho bueno*, exclamă el.

— Nu-i așa? Frumos cal, întrebă călărețul.

Apașul se apropia încet de cal. Îl mângâie cu un aer de mare admirație...

— *Mucho bueno, mucho bueno*, repetă el.

Călărețul se arăta foarte mândru.

Deodată, Shoz-Dijiji arătă colina din spatele soldatului.

— Apașii, Apașii, răcni el.

Soldatul se-ntoarse să vadă. Diavolul sângeros nu pierdu o clipă. Sări în șea și o șterse în galop. Stâncile îl feriră bine de gloanțele soldatului.

Era nebun de bucurie. Această ultimă victorie câștigată prin viclenie îi plăcea nespus. Ursul negru nu omora niciodată din plăcere, ci pentru binele poporului său, pentru aceiași cauză pe care au apărat-o Washington și Lincoln – *libertatea*.

CAP. VII

Urmărirea

Shoz-Dijiji ajunse târziu în tabăra lui Geronimo. Îl trezi pe tatăl său, pentru a-i anunța sosirea trupei lui Crawford. Într-o ora, fugarii se aflau în drum spre Sud,

Trecură țara Sonorei, unde omorâra și răspândiră pe cât putură, groaza. Se opriră în munții vecini la răsărit cu Casa Grande.

În acești munți, Pedro Mariei, cioplitorul, doboră arborii și-i lăsa în vale. Făcea lucrul acesta de mai mulți ani; acum era ajutat de fiul lui Luis, în vârstă de nouăsprezece arii. Alți cioplitori, pentru a fi mai în pază, veniră să lucreze cu ei. Erau cu toții o duzină. În timp ce securile lor răsunau în munți, doi ochi de sălbatec îi pândeau. Era Gian-nah-tah, Ba-don-ka-he-ul. Număra oamenii, observându-i de aproape. Apoi, se depărta încet. Mexicanii își făceau treaba înainte, cu sârg.

Luis Mariei îndrăgea cântecul și cânta române cu senioritas, ochi negri și buze roșii. Trecu o oră. Gian-nah-tah se-ntoarse, dar nu singur. O duzină de războinici pictați înaintau încet ca niște pisici de pădure, ca răbdarea specifica Apașilor.

Luis Mariei cânta. Cântecul lui aducea acum aminte Spania, țara castelelor și a femeilor frumoase. Tatăl lui lucra lângă el, mândru că acest voinic e al lui.

Deodată, un foc de armă se făcu auzit printre zgomotul securilor. Manuel Farias duse mâna la piept și se prăbuși, apoi nu se mai auziră decât strigătele războinice ale Apașilor, care se aruncară asupra cioplitorilor lipsiți aproape de orice apărare. Luis Mariei fugi lângă tatăl său. Apașii tăiară drumul bieților pădurari, ale căror arme erau în tabără. Câțiva încercară să treacă, dar căzură sub focul deschis al puștilor. Un războinic înalt se apropie de Pedro și Luis.

— Spune-ți rugăciunea, zise Pedro fiului său. Vom muri și privi fața războinicului. E „Diavolul sângeros”.

— Cine e? întrebă indianul arătând băiatul.

— E fiul meu cel mare, răspunse Pedro, mirat.

— Veniți aici. Nu vi se va face nici un rău.

Luis îl privi cu un aer întrebător.

— Dacă ne lăsăm securile, suntem dezarmați.

— Ce-nseamnă asta? Întrebă Pedro. Gloanțele sunt mai sigure. Aruncă securea!

Ceilalți Mexicani fură uciși, sau făcuți prizonieri. Gian-nah-tah, împreună cu restul indienilor, veni spre ei.

— Aceștia sunt prietenii mei. Să nu le faceți nici un rău.

— Sunt dușmanii tăi, strigă un Apaș, înnebunit de ideea sângelui. Să-i omorâm.

— Foarte bine. Dar înainte de toate trebuie să-l ucideți pe Shoz-Dijiji.

— De ce îl apără Shoz-Dijiji pe dușman? Întrebă Gian-nah-tah.

Diavolul sângeros povesti apoi cum l-a cunoscut pe cioplitor, odată, în pădure și au hotărât să trăiască în pace. Mexicanii îl prinseseră pe Shoz-Dijiji într-o luptă, iar Shoz-Dijiji care se arătase bun cu Manuel Farias, fu scăpat de acesta la intervenția lui. Tot cu ajutorul lui Farias, el izbuti să elibereze și pe ceilalți Apași căzuți prizonieri..

— Ursul negru are dreptate, zise Gian-nah-tah. Să fie lăsați să plece în voie.

— Priviți-i bine, adăugă Shoz-Dijiji, pentru ca să-i recunoașteți și altădată. Apoi, întorcându-se spre Pedro: Ia-ți măgarii și lemnul și du-te cu fiul tău. Să nu vii în munți atâta timp cât Apașii sunt aici, pe drumul războiului. Du-te!

Shoz-Dijiji îi privi cum se depărtează. Tovarășii lui nu prea-l înțelegeau bine. Era ciudat, se schimbaseră mult. Poate chiar, câțiva bătrâni își mai aduceau aminte că Juh ar fi spus că Shoz-Dijiji nu e Apaș din naștere, ci mai degrabă un om alb; dat nimeni nu mai auzise despre așa ceva de când murise Juh. Se știa de altfel că Juli a murit din pricina afirmației lui. De la întoarcerea în tabăra fugarilor, Gian-nah-tah și ceilalți, se desfătară larg în urma victorie, arătând slaba pradă luată de la cioplitori. Serbară cruzimea lor cu un ospaț.

Dar - Apașii veniră să-i întâmpine pe Apași. Nimeni n-ar fi putut s-o facă mai bine.

În timp ce oamenii lui Crawford înaintau în tabăra lui Geronimo, fugarii împrăștiați, o luară în toate părțile. Războinicii lui Geronimo ținură piept, până ce indienii și un mic număr de femei și copii putură să scape; o mare parte însă din ei fură împresurați și duși în lagărul lui Crawford. Singur; cadavrul unui mic Indian rămase amintire a taberei vesele și a luptei rezezi. Un vultur făcea rotocoale pe cerul albastru.

Noaptea, fugarii se strânseseră într-un colț al muntelui. Aproape toate femeile și toți copiii fuseseră luați prizonieri. Din toată

familia, lui Geronimo îi rămase numai Shoz-Dijiji. Steaua dimineții, femeia lui, era prizonieră.

Geronimo vorbi.

— Sub cascada care cade pe malul râpos, în munții de la Sud de Casa Grande, e un loc unde nici trădătorii din slujba dușmanului nu vor putea să ne atace. Dacă plecăm acum, ajungem în zori. Rugați-vă lui Usen să vă ajute.

Shoz-Dijiji fugi după tatăl său.

— Unde te duci, Geronimo?

— Să caut Steaua dimineții, în tabăra dușmanului.

Doi războinici, unul Gian-nah-tah, care-l urmă pe Shoz-Dijiji, auziră aceste ultime cuvinte.

— Shoz-Dijiji merge cu Geronimo, anunță Ursul negru.

Gian-nah-tah și celălalt războinic urmară șeful. Toți patru coborau în tăcere muntele abrupt, cu Geronimo în frunte. Trecură un torent de apă, gropi și prăpăstii și stânci primejdioase. Nu era un drum în zi.

Cunoșteau situația lagărului lui Crawford. Gian-nah-tah îl cercetase de-aproape. Ajunseră cu două ore înainte de răsărit. Tabăra căpitanului era așezată lângă unitatea de călăreți care urmăriseră în zadar pe Geronimo; mai erau Mexicani și un mare număr de refugiați veniți acolo să ceară protecția armatei.

Crawford pusese călăreți albi santinele. Apașii se târau în întunec, ca niște șerpi, cu ramuri frunzoase la cap. Când santinela se-ntorcea în fața lor, rămâneau pe loc, pentru a continua, imediat ce soldatul întorcea spatele. Erau acum la câțiva pași de postul pe care și-l aleseseră ca țintă. Santinela venea spre ei. Noaptea era neagră, fără lună. Soldatul trecu pe lângă ei. Un moment mai târziu, reveni. Călărețul își continua turul. Cele patru tufişuri mișcătoare dispărură printre corturi.

Era în tabără o americană care avea pentru ea un cort. Dormea adânc, crezându-se în siguranță, după mai multe săptămâni de neliniște și necazuri. Săptămâna trecută, bărbatul ei fusese ucis de apași. Fu trezită încet. Deschizând ochii, nu văzu nimic, dar simți o mână sub braț și când vru să vorbească, ori să strige, altă mână i se puse pe gură.

— Dacă faci gură, vei muri. Dacă taci, nu vei muri.

Mâna se retrase.

— Ce vreți? murmură femeia. Nu fac zgomot.

— Unde e femeia lui Geronimo? fu întrebată.

— Nu știu nimic. Dar cine sunteți, mai întâi? Soldați indieni? De ce nu întrebați un indian? Eu nu știu.

— Poate că-ți vei aduce aminte. Sunt Diavolul sângeros - ea e mama mea. Îmi vei spune numaidecât, sau Diavolul sângeros îți taie gâtul. *Sebe?*

Simți lama unui cuțit pe gât.

— În cortul din margine, suflă ea, repede.

— Dacă minți, vin și-ți tai gâtul. Apoi îi legă mâinile și picioarele cu fâșii pe care le rupse din haine.

În cortul amintit o găsiră pa Floarea dimineții și, câteva minute mai târziu, cinci tufișe, în loc de patru, trecură da postul de pazei.

Fugarii putură sa se odihnească mai multe zile în noua lor tabără de la Sud de Casa Grande. Într-o dimineață însă, trupele mexicane sosiră și avu loc o încăierare care ținu toată ziua. Mexicanii avură câțiva morți. Seara, Apașii se-ndreptară către contrafortul Sierra Madres.

— Mexicanii surit acum în număr mare, zise Geronimo. Dacă rămânem aici pentru a ne bate, mulți dintre noi vor fi uciși... N-avem nici o speranță să învingem. Femeile și copiii fuseseră trimiși în munți, departe. Shoz-Dijiji și Gian-nah-tah plecară în recunoaștere, în vreme ce ceilalți urmau femeile la noua tabără. Se făcu foarte târziu când Shoz-Dijiji și Gian-nah-tah îi ajunseră.

— De mai multe zile, zise Shoz-Dijiji, dușmanul ne urmărește de-aproape. Acolo unde mergem, ei vin după noi. Proviziile noastre sunt pe terminate, au avem nici timp de vânat, nici de jefuit și nici nu vom avea. Fețele palide sunt urmate de Mexicani. Astăzi, Gian-nah-tah și cu mine, am văzut soldați în munți. De abia așteaptă prilejul să ne omoare. Noi suntem puțini, ei sunt mulți.

— Câți soldați ai văzut? întrebă Nachita.

— Doua mii aproape. Cavalerie, infanterie; au și tunuri.

— Chihahua credea că singura dorință a lui Shoz-Dijiji e să lupte contra Fețelor palide. Ce e oare cu inima lui? întrebă Chihahua.

— Shoz-Dijiji arată că nu înțelege să lupte contra fraților lui.

— Shoz-Dijiji are dreptate, spuse Kutle. Nu putem să ne batem cu ei. Cred că trebuie să facem pace cu ei, altfel ne ajung.

Așa vorbi Kutle, cel mai curajos dintre fugari. Sălbatecii făcură din cap semne de încuviințare.,

— Să mergem mâine dimineață în tabăra lor și să depunem armele.

— Ca să ne ucidă ca pe câini, răcni Geronimo. Nu! Geronimo nu se duce. Mai bine trimitem un mesager la Crawford, să-i

cerem să ne aducă în fața lui Nantas-des-la-par-en. Crawford are inimă bună. El nu minte niciodată.

Odată cu primele raze ale soarelui, Shoz-Dijiji plecă să ducă mesajul lui Geronimo adresat lui Crawford.

— Dacă ne promite protecția lui împotriva Fețelor palide și a Mexicanilor, ne vom duce cu el spre Nord și vom avea o întrevedere cu Nantas-des-la-par-en, în jurul păcii.

CAP. VIII

Geronimo și Crook

A doua zi, în zori, Crawford și trupa lui erau gata de a se pune pe drum, când, deodată, aproape de tabără, se arată silueta unui indian. Agita încet o pânză albă înnodată de țeava puștii. Un ofițer de cavalerie, purtând același semn de încetare a luptei, se duse singur, pe jos, în întâmpinarea mesagerului.

Crawford recunoscă pe Ursul negru.

— Shoz-Dijiji aduce un mesaj din partea lui Geronimo, zise Apașul.

— Ce mesaj? întrebă ofițerul. Ambii vorbeau în limba Shis-Indays.

— Geronimo a auzit că Nantas-des-la-par-en ar vrea să aibă o întrevedere cu el.

— Nantas-des-la-par-en nu dorește decât un lucru: ca Geronimo să se predea împreună cu toți ai lui, războinici, femei și copii. Nu are nevoie să vadă pe nimeni. Spune-i lui Geronimo că dacă vine la tabăra mea cu tot tribul lui, cu caii și catării lui și depune armele, mă voi duce la Nantas-des-la-par-en, fără ca să-i fie teamă de nimic.

— Asta înseamnă predare. Geronimo nu vrea să se predea. El va hotărî pacea cu Nantas-des-la-par-en, dar nu se va preda, răspunse Shoz-Dijiji.

— Urs negru, zise Crawford, tu ești un mare războinic, tu ești inteligent, știi că sunteți împresurați, că sunteți hărțuiți tot timpul și că hrana vă lipsește. De data asta nu scăpați; știi foarte bine, Geronimo și mai bine. Nantas-des-la-par-en nu va fi sever cu voi dacă vă predați acum. Gândiți-va: dacă nu o faceți acum, va fi rău de voi.

— Geronimo e mândru. El nu va consimți niciodată la ce cereți, pe câtă vreme o discuție cu Nantas-des-la-par-en ar putea avea acelaș rezultat, fără a răni mândria lui Geronimo, continuă Shoz-Dijiji. Dintre toate Fețele palide, tu poți să-l înțelegi mai bine. De a ceea m-a trimis Geronimo la tine. Nu mai avem încredere în Nantas-des-la-par-en. Dacă avem promisiunea ta că el nu ne face nici un rău, te urmăm până la el. Am zis.

— Vă înțeleg, iar dacă Geronimo și războinicii lui îmi promit că vor fi liniștiți, îi voi conduce la generalul Crook. Nu pot însă

promite ce va face generalul Crook. Geronimo știe că n-am dreptul să fac așa ceva.

— Vom face tabăra noastră lângă a voastră, chiar în după amiaza asta. Spune soldaților voștri să nu tragă în noi.

Se termină cu zilele; de căldură, sete și oboseală. Căpitanul Crawford și locotenentul Mans jubilau. Reușiseră acolo unde alții dădură greș.

— Geronimo e gata să-și părăsească patria. Va deveni un indian cumsecade,

— Nu pot avea încredere în ei.

— Această doctrină a neîncrederii a dat prilejul Apașilor să comită atâtea nelegiuiri. A trebuit să trecea luni până ca Geronimo să ceara pacea.

Shoz-Dijiji ajunse în fața lui Geronimo.

— Ce-a spus șeful albilor? Întrebă bătrânul,

— A spus că dacă depunem armele și ne predăm, el ne va conduce la Nantas-des-la-par-en.

— Ce-a spus atunci Shoz-Dijiji?

— Că ne vom face tabăra lângă a lor în după masa asta. A făgăduit că soldații nu vor trage asupra noastră.

— E bine. Să ne pregătim ele plecare. Să fim înțeleși: nici un foc de pușcă nu trebuie să plece pentru prima oară de la noi. Am zis.

În timp ce ridicau tabăra și se îndreptau spre acea a lui Crawford, un călăreț îi supraveghea de la înălțimea unei coline. Zece minute apoi, comunică noutatea căpitanului Santa Anna Perez.

— De data asta nu-mi vor scăpa, zise Perez și dădu ordin ca dușmanul să fie urmărit îndată.

— La o mică depărtare de tabăra lui Crawford, Geronimo se opri cu trupa, iar Shoz-Dijiji fu trimis să aranjeze o întâlnire între Geronimo și Crawford. Ursul negi a se apropie de tabără, cu aceeași pânză albă înnodată de pușcă.

Crawford, care-l aștepta, nu putu să se oprească să nu admire atitudinea demnă a indianului la adresa celor pe care îi socotea el trădători; în fundul inimii lui, ofițerul respectă și înțelegea pe acest brav soldat de rasă străină.

— Sunt bucuros că te văd, Shoz-Dijiji, zise el. Aduci un mesa de la Geronimo? Vine cu mine să-l vadă pe generalul Crook?

— Geronimo dorește să-ți vorbească, răspunse Ursul negru. Vrea să audă cu urechile lui ce i-ai spus lui Shoz-Dijiji azi dimineață.

— Bine! zise Crawford. Geronimo poate...

Fu întrerupt de zgomotul unor împușcături ce veneau dinspre locul unde erau Indienii lui Geronimo.

Crawford prinse revolverul.

— Acesta-i mesajul lui Geronimo! strigă el. Trădare!

Apașul se-ntoarse și privi în direcția alor lui.

— Na, strigă el. Războinicii lui Geronimo ne întorc spatele. Se trage din altă parte. Ei sunt atacați la Sud. Acolo! Privește? Sunt Mexicanii!!

Fugarii se-apropiau în fugă din ce în ce mai mult de tabăra lui Crawford și în spatele lor apărea acum o companie de soldați mexicani.

— Încetați focul! strigă Crawford. Trageți asupra unei trupe a Statelor Unite.

Căpitanul Santa Ana Perez nu vedea decât Apași. Credea într-o viclenie. Doi din ofițerii și doi din soldații lui erau deja omorâți, mulți alții răniți și acum alți Apași în uniformă trăgeau asupra lui. Cum să cunoască adevărul? Ce să facă? Un subofițer fugi la el.

— E o greșeală groaznică, strigă el. Sunt soldații lui Crawford. Îl recunosc pe căpitan. Pentru numele lui Dumnezeu, faceți să-ncezteze, focul!

Perez dădu ordinul imediat, eroarea însă nu era terminată. Un tânăr mexican îngenunchea pentru a trage. Nimeni nu știa de ce face el asta. Ceilalți, dintr-o parte-n alta, încetaseră să tragă, când tânărul duse carabina pe umăr, ochi și trase. Atins la cap, căpitanul Emmet Crawford se prăbuși, dând un țipăt.

Shoz-Dijiji văzuse totul. Prinse pușca, apăsă trăgaciul și Crawford fu răzbunat, dar nu s-a știut niciodată de ce a făcut tânărul mexican ceea ce a făcut.

Perez și Mans aveau mult de furcă pentru ca să-și liniștească oamenii; Geronimo trebuia și el să lupte pentru a-și ține războinicii. Ultimii se strânseseră într-o parte și Shoz-Dijiji îi ajunse.

— A fost o cursă, strigă un indian. Au vrut să ne prindă din două părți pentru a ne omorî pe toți,

— Nu vorbi ca un copil, strigă Shoz-Dijiji. Noi n-am avut nici morți, nici răniți; dar ei au pierdut oameni, într-o parte și-ntr-alta. Mexicanii s-au înșelat. Nu știau că oamenii lui Crawford sunt aici, Crawford nu știa că ei sunt acei care se-apropie.

Indianul continuă să mormăie.

— Priviți. Șefii Mexicanilor se unesc cu aceia ai Fețelor palide. Dacă n-au nimic cu noi, de ce nu-l invita pe șeful nostru la sfat? Shoz-Dijiji e un copil că se-ncrede în Fețele palide și Mexicani.

— Shoz-Dijiji nu are încredere în ei, zise Ursul negru... Lupta aceasta e rezultatul unei greșeli, o spun din nou.

— Să atacăm noi întâi, propune un războinic. Ei nu șteaptă la asta. Vom omorî mulți, iar ceilalți vor fugi.

— Nu, strigă Geronimo. Avem femeile cu noi și suntem mult mai puțini. Vom fi omorâți cu toții. Să ne retragem și să așteptăm. Putem încă să ne alegem o poziție de luptă, îndepărtându-ne încet.

Mans și Penez erau ocupați să afle un alibi pentru a scăpa de răspunderea morții lui Crawford. Nu dădeau nici o atenție Apașilor. Plecară cu oamenii lor de-a lungul lui Nacori. Cercetătorii lui Geronimo îi observară, și veniră să-și anunțe șeful.

— E semn rău. Vor să se-ndrepte contra noastră. Numai că, dacă se vor întoarce, noi vom fi departe.

Fugarii își ridicară, din nou tabăra, pentru a se așeza mai departe, într-un loc mai sigur și inaccesibil.

Trecură zile, săptămâni și luni. Era la sfârșitul lui Martie. Geronimo, Shoz-Dijiji, Gian-nah-tah și câțiva alții, stăteau la umbra unui sicomor, fumau și flecăreau, când doi Apași pătrunseră în tabără și se apropiară de ei. Unul, cercetaș al lui Geronimo, celălalt, purtând banda roșie, al guvernământului.

— Că faci în lagărul lui Geronimo? întrebă bătrânul șeful pe ultimul

— Aduc un mesaj de la Mans. A venit Nantas-des-la-par-en. E gata să va vadă. Ce răspuns să duc?

— Spune-i că Geronimo îl va întâlni mâine la Canyonul de Los Embudos.

A doua zi, Geronimo plecă la locul indicat cu o escortă de șefi și războinici. Îl întovărășeau Mangas, Shoz-Dijiji, Gian-nah-tah, Chihuahua, Nanay și Kuble. Generalul îi aștepta la Canyonul Los Embudos. Schimbară salutul și se așezară în cerc, sub un sicomor mareț. Aproape imediat, generalul Crook îl întrebă pe Geronimo:

— De ce ați părăsit tabăra?

— Ne-ați spus că putem trăi ca albi, dar nu e adevărat, spuse Geronimo. Ați trimis soldați care ne-au luat caii și vitele. Aveam o recoltă de ovăz aproape bună de tăiat, dar nu mai puteam îndura să trăiesc în tabără așa cum eram tratat. Am plecat cu femeia și copiii mei, pentru a trăi în pace, așa cum a trăit întotdeauna poporul meu. Nu placasem pe drumul războiului, dar ați trimis după noi soldați pentru a mă prinde și închide, să mă omoare

chiar dacă rezist.

— N-am dat niciodată asemenea ordine, întrerupse Crook. Și dacă ați părăsit lagărul, atunci de ce omorâți oameni care nu n-au făcut nimic. Ați-ai promis la Sierra Madre ca pacea va ține, și tu ai mințit. Când un om m-a mințit odaia, am nevoie de o altă dovadă pentru a-l crede.

— Geronimo la fel, spuse șeful.

— Trebuie să te hotărăști, continuă Crook, să alegi între război și capitulare totală. Dacă nu vei reveni, te voi urmări și te voi uide împreună cu toți ai tăi, până la ultimul.

— Nu vreau să lupt contra albilor, răspunse Geronimo; dar nici nu mă întorc în tabără pentru a fi spânzurat. Albii spun lucruri urâte pe socoteala mea. Na trebuie să se vorbească de rău pe cei care încearcă să facă bine, ori eu am încercat să fac bine. Soarele, Noaptea și Vânturile ne așteaptă. Ei știu că Geronimo spune adevărul. Pentru a vă dovedi, adu-ți aminte că ți-am cerut să te întâlnești aici; și am venit. Dacă aș fi avut intenții rele, nu aș fi venit.

Se opri, așteptând răspunsul lui Crook.

— Am spus tot ce-am avut de spus. Gândește-te și da-mi mâine răspunsul, zise generalul.

Două zile continuă discuțiile. Se hotărî la sfârșit ca Geronimo și cu ai săi, să-l întovărășească pe locotenentul Mans și batalionul lui până la Fort-Bowie în Arizona. La 28 Martie pleacă spre Nord, iar a doua zi seara întinseră frontierei care despărțea Mexicul de Arizona.

CAP. IX

Albi și Piei Roșii

În tabăra Apașilor, care se afla aproape de trupele americane, domnea neîncrederea și teama.

— Nu-mi place felul în care mi-a vorbit Nantas-des-la-par-en, zise Geronimo. Mințea, atunci când spunea că n-a ordonat soldaților să mă omoare.

Toți șefii se alăturară părerii lui Geronimo.

— Oamenii albi vor sângele lui Geronimo, spuneau ei.

— Shoz-Dijiji va muri ca om și războinic, spuse Ursul negru.

Gian-nah-tah aduse whisky. Se vedea că e băut. Trecu sticla lui Geronimo. Bău și Nachita. Shoz-Dijiji îi disprețuia.

— Ce-i cu tine?

— Nu mă voi întoarce singur în Mexic, spuse el.

Războinicii beau pe rând. Unii se abțineau. Geronimo îl întrebă pe Gian-nah-tah de unde are băutura.

— De la un negustor alb, care locuiește în Mexic, tocmai la frontieră. El spune că ne vor bate, îndată ce vom traca frontiera.

Chihuahua începu să râdă.

— Iată prostiile oamenilor care beau, spuse el.

— Mulți soldați albi beau până se-mbată.

— Dacă nu-i vom ataca noi, ne vor omorî ei pe toți. Să-i dăm drumul!

— Taci, Gian-nah-tah, porunci Shoz-Dijiji. Dacă vei continua să bei așa, vei ajunge un prost.

— Shoz-Dijiji crede că Gian-nah-tah e prost, zise furios tânărul războinic. Shoz-Dijiji nu se poate lupta ca Fețele palide, pentru că i-e frică și că el însuși e o Față palidă

Shoz-Dijiji îl privi chiorâș și se-ndreptă spre el. Ultimul scoase cuțitul, dar Geronimo sa puse între ei.

— Dacă vreți să ucideți, omorâți dușmanul.

— Nu vreau să-l omor pe Gian-nah-tah. E cel mai bun prieten al meu. Desigur, apa de foc vorbește în el. Măine, Shoz-Dijiji îl va întreba. Vai de acela care zice că Shoz-Dijiji e Față palidă, Juh a spus-o și Shoz-Dijiji l-a omorât.

Războinicii simțeau efectul apei otrăvite pe care le-o vindea Tribollet. Cei mai mulți începură să se strâmbe și să se laude cu ce vor face Fețelor palide.

Gian-nah-tah le mai aduse de băut. Fu primit cu aplauze. Shoz-Dijiji îl privea cu tristețe. Dacă vor continua așa nu se vor putea apăra nici contra unui atac. Se duse să-l roage pe Geronimo să-i oprească să bea. Un moment, Shoz-Dijiji vru să ia câțiva războinici, să meargă și să jefuiască localul lui Tribollet; abandonă însă proiectul.

În cele din urmă se duse în lagărul cercetătorilor Apași, trezi pe Alchise și Ka-e-te-na.

— Auziți zgomotul? Sunt cu toții beți. Din apa aceia otrăvită adusă de dincolo. Au început să-și vopsească fața. Duceți-vă la Nantas-des-la-par-en și-i povestiți toate astea. Să trimeată numaidecât soldați, să-l împiedice pe negustor să mai vândă. Ai noștri sunt așa de bați, că nu s-ar putea apăra.

— Atunci, ne vom duce la Nantas-des-la-par-en, spuse Ka-e-te-na.

— Shoz-Dijiji așteaptă aici răspunsul.

Aștepta, părăndu-i-se ceva străin în lagăr. Credea că se pregătea ceva. Se pregătea tocmai să se-ntoarcă, după un răstimp de frământare, când Ka-e-te-na și Alchise se-ntoarseră.

— Va trimite războinici Nantas-des-la-par-en?

— Nu, răspunse Alchise.

— Nu va trimite pe nimeni, zise Ka-e-te-na.

— De ce?

— Nu știm.

Shoz-Dijiji se-ntoarse îngrijorat. Nachita era întins pe jos, mort de beat. Geronimo mai putea încă merge.

— Vin din tabăra cercetașilor, zise el. Am auzit soldații pregătindu-se. Ne vor ataca în zori. Toți războinicii tăi sunt beți, Geronimo. Vor fi omorâți fără milă. Ascultă-mă! Singurul mijloc de a nu-i lăsa pe acești nenorociți să fie măcelăriți de Fețele palide, e sa mă ascuți, Geronimo.

Cuvintele lui Shoz-Dijiji avură darul să-l redeștepte parcă pe bătrânul șef. Acesta, privi în jurul lui războinicii tăvălindu-se ca, vitele.

— Fețele Palide vor ca Shis-Indaysii să părăsească muntele și să trăiască așa cum trăiesc ei. Ei vor că sărmanii Apași să le semene. Și iată rezultatul. Am coborât și le și semănăm. Dacă vom trăi mult timp printre ei, femeile noastre vor fi ca ale lor. Nu vei mai vedea femeia Apașă care să n-aibă nasul tăiat, nici Apașă care să nu fie mereu beată. Dacă nu plecăm de aici vom fi cu toții morți. Soldații albi sunt gata să ne atace. Cum putem să apărăm, Geronimo, femeile noastre și pe acești beți?

Geronimo își aduna încet ideile, își dădea seama de situație.

— Mai e încă timp, zise Shoz-Dijiji. Noaptea e neagra. Dacă plecăm îndată și fără zgomot, putem fi departe înainte chiar ca ei să fi observat plecarea noastră. Ne vom bate în altă zi, nu astăzi.

— Scoală-i pe toți, zise Geronimo. Aduna femeile și copiii. Spune-le că mergem în munți, în Mexic. Spunere că nu mai putem rămâne aici. Vom fi măcelăriți, sau spânzurați la Bowie.

Nu răspunseră cu toții la chemarea lui Shoz-Dijiji. Nachita umbla pe șapte: căări. Gian-nah-tah se aruncă pe spinarea unui catâr. Geronimo plecă tăcut în noapte cu optsprezece călăreți, paisprezece femei și doi băieți mici, către munții Mexicului; astfel, rezultatele unei campanii grele fură micșorate datorită unui alb și unui butoi de whisky.

CAP. X

Două mii de dolari pe capul lui

De-a lungul munților abrupti ai Sonorei, rămășițele bandei lui Geronimo fugeau de justiția albilor. Nu aveau decât un gând: să scape. Puțină apă și hrană le mai dădea din când în când curaj. Mergeau de șaisprezece ore, aproape fără să se odihnească. Shoz-Dijiji, în genunchi, mânca o bucată de vânat uscat la soare. Mânca vădit, fără poftă. Carnea nu era, desigur, ca de obicei; prea sărată și intrase aproape în descompunere.

În timp ce mânca, un războinic se-ndreptă către el. Era Gian-nah-tah.

— Numai apa otrăvită a Fețelor palide a vorbit în gura lui Gian-nah-tah, spuse acesta. L-a făcut să spună cuvinte, pe care acesta nu le-ar fi rostit niciodată.

— Shoz-Dijiji știe, răspunse celălalt. Albii pun spirite rele în apa de foc, pentru a face ceartă între oameni. Dar, să nu mai vorbim despre asta. Între noi nu mai e nimic, Gian-nah-tah.

Shoz-Dijiji întinse apoi o bucată de carne prietenului său, care se așeză lângă el.

— Crezi că albii ne vor urmări?

Shoz-Dijiji dădu di cap.

— Nu știu. Am oferit sacrificii Vântului și Noptii și l-am rugat pe Usen, ca să dea gânduri bune Fețelor palide.

— Nantas-des-la-par-en a spus că ne va urmări timp de cincizeci de ani, dacă va trebui, să ne omoare pe toți

Shoz-Dijiji începu să râdă.

— Mofturi. Vorbe goale. Noi ne batem cu Fețele palide de trei sute de ani și încă nu ne-au omorât pe toți. Mai e încă mult până ca ultimul Shis-Indays să piară.

— Nu știu, zise Gian-nah-tah în noaptea în care ne-am așezat lângă tabăra lui Nantas-des-la-par-en, spiritul tatălui meu mi-a vorbit în somn și mi-a spus că mă așteaptă de mult și că se va întoarce să mă ia. L-am întrebat când, dar m-am trezit - și asta la alungat. Cine știe, poate vine chiar mâine.

— Nu vorbi așa, Gian-nah-tah. Eram trei sute treizeci și patru când am plecat din San-Carlos, sunt cel puțin paisprezece luni de-atunci. Astăzi, suntem treizeci și opt. Ceilalți sunt morți, sau prizonierii Fețelor palide. Nu trebuie să ne gândim la morți. Gian-

nah-tah și Shoz-Dijiji trebuie să trăiască unul pentru altul. Usen nu ne poate lua totul.

— Usen a uitat de Apași, spuse trist Gian-nah-tah.

Fugarii se odihnesc o lună într-un munte înalt. Într-o zi, un cercetaș al lui Geronimo, îi semnală că trei companii de cavalerie americană își fac lagărul spre nord.

— Ei vorbesc mereu de pace, zise bătrânul, și nu ne lasă o clipă liniștiți.

Spuse apoi lui Shoz-Dijiji:

— Du-te la Fețele palide și încearcă să vorbești cu unul din cercetarii lor. Ia-l cu tine pe Gian-nah-tah. Caută să afli cât mai multe, fără să spui nimica.

Se pierdură în noapte. O tânără fată îi privi și suspină. Apoi, murmură rugăciuni, pentru că, într-o zi, va fi mama războinicului al cărui tată va fi Gian-nah-tah.

În patru ore făcuseră distanța pe care cavaleria trebuie să o împlinească a doua zi. Era liniște în bivouacul soldaților. Tabăra cercetașilor apași era foarte aproape. Sentinelele îi zăriră.

— Cine sunteți? fură întrebați.

— Suntem Bedoncoși și vă aducem un mesaj de la Geronimo. El nu vrea război. Care sunt intențiile Fețelor palide?

— Au ordin să pună mâna pe Geronimo și pe banda lui. Mexicanii îi ajută; ei au chemat Fețele palide aici să va prindă.

— Ne-o vor plăti, mârâi Shoz-Dijiji.

Cercetașul indian din slujba albilor povesti apoi că s-au pus prețuri pe capetele Bedoncoșilor, câte cincizeci dolari bucata. Pe al lui Geronimo, două mii.

— Așa, Nantas-des-la-par-en va plăti cincizeci de dolari pentru capul meu?

— Nantas-des-la-par-en nu mai e șeful - Fețelor palide. Au pus un altul în locul lui, Miles. Asta a pus preț pe capetele voastre și a trimis mulți soldați după voi. Nu veți putea face nimic contra lor.

— Dacă vă place să fiți sclavii lor, aflați un lucru: eu iubesc pacea și mai mult, libertatea. Dacă sunteți oameni, îi veți părăsi pe albi pentru a veni cu Geronimo.

— Du-te și spune asta fraților noștri care ne-au trădat.

— Vino, zise Shoz-Dijiji și amândoi se-ntoarseră în tabăra lui Geronimo.

Bătrânul șef ascultă atent cele ce-i aduseră cei doi războinici.

— Cincizeci dolari pentru capul unui războinic, două mii pe capul lui Geronimo! Ne consideră animale și ar vrea ca noi să-i tratăm ca oameni. Ne vor bate, pentru că Usen ne-a lăsat. Vor să ne

curețe de pe fața pământului, de aceea ne provoacă la luptă, de aceea pun capetele noastre la preț.

Bătrânul începu să cheme numele lui Usen, rugându-se cu revoltă și pasiune. Un războinic să apropie în fugă.

— Soldații! Cercetașii lor s-au luat după Shoz-Dijiji și Gian-nah-tah. E un loc unde-i putem aștepta și opri, spuse vestitorul.

Geronimo chemă patru războinici.

— Luați femeile și copiii. Duceți-i la bradul ars, urmând pâraul. Cei care vor supraviețui luptei, vă vor urma.

Salva celor optsprezece sălbateci doborî un cercetaș. Aveau indienii noștri de toate: arme și muniții de la albi, inteligență de la natură, curaj și viclenie; aveau de toate, doar în număr mare nu erau.

Nu pierdură nici un om. La căderea nopții, se strecurară printre stânci. Opriseră cavaleria dușmanului. Trebuiau acum să găsească femeile în noul lor lagăr.

Goana după ei nu încetă însă, Lawton sosi într-o bună zi cu o companie de veterani de elită. Miles și Lawton ar fi putut să-i urmărească mult și bine, dacă Apașii ar fi rămas strâns uniți. În ziua în care începură să fie urmăriți de acei care cunoșteau drumurile și potecile lor, trebuiră să se împrăștie. Uciseră caii, pentru ca să aibă hrană. Nu mai rămăsese viu decât Nejeuni. Geronimo ținu un sfat, într-o seară, după o luptă.

— Fețele palide și Mexicanii ne înconjoară din toate părțile. Numai dacă izbutim să trecem printre ei să ajungem în țara lui Chihuahua, le putem scăpa. Pentru ca să-i înșelăm, să ne împărțim. Vor fugi mult după noi și vor obosi astfel. Mai ne-a rămas un cal; ne va ajunge până mâine, când vom fi în Chihuahua.

Se făcu tăcere. Toată lumea știa că Shoz-Dijiji oprise de mai multe ori să i se taie armăsarul.

— Nejeuni e mai mult decât un cal. E prietenul meu. Nu voi îngădui nimănui să-mi mănânce prietenul, spuse într-o zi lui Geronimo.

Indienii priviră împrejur. Shoz-Dijiji nu-eră acolo. Departe da acolo, un războinic cu fața pictată își opri calul la marginea taberei dușmane, dezlegându-l de frâu:

— Adio, Nejeuni, Fețele palide te vor omorî poate, dar nu te vor mânca.

— Unde e Shoz-Dijiji? Întrebă Geronimo.

— Iată-l, zise o voce ieșind din umbră și șeful Bedoncoșilor înainta la lumina slabe a focului.

Toți războinicii, în frunte Geronimo îi înțeleseră pe Shoz-Dijiji.
Foamea nu omoară un Apaș.

CAP. XI

Un erou

Se credea că fugarii sunt înconjurați. Nu rămânea decât să fie atacați. Doi cercetași plecaseră în recunoaștere spre câmpul Apașilor. Ofițerii se lăudau că l-au prins pe Geronimo în capcană. De data asta nu va mai putea scăpa. Vorbeau acum despre pur-sângele care venise până la ei în timpul nopții.

— Cunosc calul, zise locotenentul King. Indianul, proprietarul lui, mi-a salvat odată viața. Ar fi bine, domnule comandant, să ducem armăsarul în Arizona. Oricare fermier ar fi fericit să-l îngrijească.

Doi Apași cu bandă roșie se apropiară de comandant.

— Ei! L-ați aflat pe Geronimo?

— A plecat, zise unul.

— Dar, unde dracu ar fi putut pleca?

— Poate că pe aici, și arată cu decretul canionul din spatele lor.

— Și cum a putut să treacă?

— Eu nu știu, răspunse Apașul. El a plecat, pe aici!

— De unde ști?

— Am mers după urme.

Șeful se întoarce spre ofițeri.

— Auziți? Iarăș ne-a scăpat printre degete, diavolul ăsta bătrân. Luați-o repede după el. Nu-l atacați până nu venim și noi. Vedeți să nu vă scape.

Doi cercetași conduceau mica trupă a lui Geronimo pe drumul care trebuia să-i ducă în Chihuahua. Cu toții știau prea bine că scăparea lor e în fuga

După cercetași veneau femeile și copiii. Războinicii mergeau în spatele lor; Gian-nah-tah și alți trei trebuiau să vestească inamicul, dacă acesta ajungea să fie văzut. Odată ajunși în vârful muntelui nu se mai puteau aștepta la urmărirea cavaleriei dușmane.

Comandantul dădu ordin ca fugarii să fie ajunși înainte ca aceștia să ajungă pe terasele muntelui. Gian-nah-tah făcu semn. În câteva minute, femeile și copiii vor fi la adăpost, printre blocurile de stâncă, de unde mii de călăreți nu-i vor putea scoate. Apărură doi cercetași. Gian-nah-tah se-ntoarce și trase

asupra primului. În spatele lui, Gian-nah-tah văzu ofițerii de Cavalerie.

— Repede, chemă el un tovarăș, du-te la Geronimo. Și spune-i să se grăbească. Gian-nah-tah poate ține piept, până ce ei vor ajunge la stânci!

Înghenunchie, ochi și doborî un cal. Toată cavaleria se îndreptă spre el. Un glonț îi atinse umărul. Trăgea neconținut, dar nu putea să oprească avalanșa. Un alt glonț îi trecu pieptul. Într-o secundă, caii îi vor trece peste trup. Dar – trebuia totuși să-i oprească, sau ai lui erau pierduți. Luă pușca, o acoperi cu pătura lui roșie și o puse în nasul cailor. Doi căzuseră, alții, în sperietură se ridicară în două picioare nechezând, prăvălindu-se unul altul. Se născu o învălmășeală de nedescris. Gian-nah-tah agita înainte pătura roșia și câștiga astfel încă puțin timp. Un alt glonț trecu prin el. Slăbit de pierderea sângelui și de durere, nu se mai putea ținea. Înghenunchiat, încerca să țină drumul a cincizeci de călăreți. Al patrulea glonț îi găuri plămânul. Gian-nah-tah scuipa sânge.

Un ofițer reuși în cele din urmă să-și strângă oamenii.

— Sergent, ordona căpitanul. Omoară-l pe acest om! Nu-l scăpa.

Gian-nah-tah, în ghinuni, vadea și auzea totul. Totul îi era acum indiferent. Bine că îi întârziase și că ai lui, erau salvați!

Sergentul se opri și ochi. Gian-nah-tah prăbuși înainte. Glonțul îi nimeri capul.

— Usen și-a adus aminte de poporul lui, murmură el.

Puțin mai târziu, căpitanul Cullis salută cadavrul indianului erou.

Geronimo se așeza chiar în acea seară în statul Chihuahua. Nimeni nu îndrăznea să vorbească de Gian-nah-tah. Nu-l văzuseră murind, însă îl știau mort. Numai al lipsea. O tânără Indiană suspina încet în noapte.

A doua zi, Geronimo luă cu el șase oameni și patru femei. Plecară spre Nord, pe lângă Statele Unite, Shoz-Dijiji era cu ei. Din când în când, se respirau în grupe de câte doi, pentru a putea vâna, întâlnindu-se într-un loc fixat dinainte. Astfel, Geronimo și tovarășii lui trecură țara Chihuahua.

Meseria de cioplitor era periculoasă în Sonora, de la trecerea lui Geronimo. Luis Mariel, fiul lui Pedro Mariei, veni să-și caute de lucru în Chihuahua. N-avea niciodată gust pentru meseria tatălui său. În Chihuahua, putea el înșfârșit, în tovărășia celor trei

vaqueros, să-și realizeze ambițiile lui. Deocamdată, departe de aventuri, păzea o turmă pe pantele joase ale Sierrei Madre.

Toți patru erau tineri și omorau timpul cu snoave, răsucind țigări. Luis apărea celorlalți trei ca un erou; luptase cu Apașii. Le vorbea despre Diavolul sângeros, lăudându-se că e un vechi prieten al familiei lui.

Nu departe de aici, ochi pătrunzători îi urmăreau, socotindu-le turma și caii. Apașul vedea înaintea lui caii care îi lipsea, lui și prietenilor lui. Aici era de mâncare și ei aveau mare nevoie. Își potrivea pușca și trase. Un *vaqueros* scoase un strigăt și căzu din șea. Ceilalți scoaseră pistoalele. Shoz-Dijiji trase din nou: un alt *vaqueros* căzu. Ceilalți doi observară locul de unde se ridica fumul armai lui și traseră. Shoz-Dijiji își părăsi poziția. Admira curajul, văzându-i îndepărtându-se spre locul pe care îl părăsise. Înnoadă o pânză albă de vârful puștii, pe care o agita din adăpostul pe care și-l găsise.

Luis Mariel privea cu uimire. Ce voia să însemne asta? O voce îl chema pe nume.

— Cine e acolo? Întrebă Luis, gata să fugă în galop

— Un prieten. Nu-ți vom face nici un rău, dacă arunci revolverul în pământ. Dacă nu, tragem.

Luis crezu că are de-a face cu mai mulți oameni. Gândindu-se că e vorba de bandiți care au venit să-i fure turma, își aruncă revolverul. Se prea putea să-l ia în banda lor; care e băiatul dornic de aventuri, care să nu fi dorit a fi brigand, sau pirat?

Shoz-Dijiji apăru.

— Madonă sfântă, ocrotește-mă!

Apașul fu lângă el dintr-o săritură.

— Diavolul sângeros, strigă Luis.

— El însuși, zise Shoz-Dijiji, luând de jos revolverul lui Luis. Nu-ți voi face nici un rău, dar vei face ce-ți voi spune. Sunt singur.

— Ce trebuie să fac?

— 13 caii și ajută-mi să duc turma până la tabăra mea.

— Dar, nu-mi vei face nici un rău?

— Fă numai ce ți-am spus. Nimeni nu se va atinge de tine.

Luis strânsa turma, apoi se-ndreptară încet spre Nord, după ce Shoz-Dijiji strânsese armele și munițiile lui Luis și ale tovarășilor lui. Împingeau turma înaintea lui, neîncetând a supraveghea orizontul. Luis Mariel, plin de groază și de entuziasm totodată, arunca mereu priviri noului tovarăș. Să meargă cu Diavolul sângeros – ah! – ce aventură.

După amiaza trecu. Turma înainta ca greu. Norii anunțau o

noapte neagră. Luis Mariel prinsese însă curaj. Vor mai avea câțva timp ca să scape.

Trupe fuseseră trimise în Chihuahua în urmărirea fugarilor. Locotenentul King plecase în recunoaștere cu patru oameni. I se păru că descoperise urme proaspete care duceau spre Nord. Dar – dacă ploaia și furtuna vor vani, orice posibilitate de urmărire va fi ștearsă. Nici o minut nu era de pierdut. Noaptea venea. Norii se amestecau cu cerul, de-a valma. Dinspre Sud apăru turma, în capul căreia se găseau cei doi oamenii, Unul din ei zări soldații. Aruncă o privire la cer: furtuna trebuia să izbucnească. Râpa în care se afla turma putea să fie inundată, iar toți soldații se aflau de cealaltă parte. Văzând toate astea, Shoz-Dijiji împinse vitele în direcția dușmanului, deoarece, noaptea odată căzută, ploaia se va așterne, fiind astfel fel în siguranță că vor trece fără a fi văzuți.

Luis Mariel vedea plin de curaj apropierea furtunii. Zig-zagul unui trăsnet tăia norii, care, se revărsară într-o masă puternică de apă. Ploua cu găleata.

Locotenentul King se bălăcea împreună cu oamenii lui într-o apă înaltă de treizeci centimetri. Torentul îl împiedica să vadă ceva mai departe de zece pași. Încerca să-și aduna oamenii din noroi. Deasupra, lângă, și-naintea lui nu era decât apă. Deodată, din deal, pământul se prăvăli, ca și cum întreg dealul ar fi căzut în apă. Drumul îi fu tăiat. King se opri tocmai la marginea scurgerii amenințătoare de pământ și apă: încercase în treacăt moartea. Un pas mai mult și torentul de noroi l-ar fi înghițit.

Cu mare greutate, Shoz-Dijiji reuși să pună pe drum bun turma înnebunită de furtună. Apașul, având în, griji căută totuși să vadă ce face tovarășul său. Luis încerca să scape, dând piteni calului în mijlocul furtunii.

După o oră, furtuna trecu. Luna strălucea pe cerul neted. Înaintea turmei, Shoz-Dijiji văzu o formă întunecată, în fața căreia, vitele nu voiau să-nainteze, Apașul recunoscă un om pe jos. Crezu mai întâi că poate fi Luis. Dar văzu apoi că e un soldat. Scoase revolverul, și era gata, înaintând, să tragă în dușman. Soldatul îl salută în spaniolă; vocea nu-i era necunoscută lui Shoz-Dijiji.

— Sus mâinile, King, sau te onor.

Locotenentul ridică mâinile. Nu văzu care de a face cu un indian.

— Cine ești? Întrebă el.

— Întoarce-te, porunci Shoz-Dijiji.

King ascultă și Apașul îl dezarmă.

— Shoz-Dijiji! strigă el. Și faci război. Asta nu înseamnă nimic bun pentru mine, nu-i așa, Shoz-Dijiji?

— Shoz-Dijiji nu e pe drumul războiului. El a devenit un indian cumsecade, care ocupă de vite.

King nu răspuns zâmbetului ironic care întovărăși cuvintele.

— Poate cu ți-ar place să te ocupi da vile cu Shoz-Dijiji, spuse Apașul.

— Nu pot să aleg acum, răspunse ofițerul.

— la calul acesta. Îmi vei ajuta să conduc turma noastră. Înțelegeți?

— Prea bine, zise King, surâzând.

Cei doi oameni conduseră încet turma până în zori. Ajunseră la o pășune bine închisă în munte. Iarba era frumoasă. Vitele obosite găsiră și apă. Shoz-Dijiji îl duse pe King cu el până la înălțimea unei coline care domina valea. Apașul cercetă întinderea cu grija, timp de jumătate de oră, cu binoclul de campanie al lui King. Indianul zări departe o păta mică neagră, și îl recunosc pe Luis. Mai departe, călare, desigur, soldații lui King. Shoz-Dijiji nu pomeni nimic ofițerului. Socoti cât timp le-ar trebui soldaților, dacă Luis i-ar pune pe urmele turmei, să ajungă până la el.

— Vino, zise el lui King și coborâră în dosul unei stânci unde nu puteau fi văzuți, nici chiar din pășunea unde erau vitele. Băură apă de la un izvor care țâșnea acolo.

Shoz-Dijiji oferi o bucată da carne uscată lui King, dar ofițerul spuse că nu-i e foame. Prânzul odată terminat, Shoz-Dijiji îi legă mâinile de un țărșuș.

— Acum, dormi, zise el.

Se-ntinse lângă el și căzu repede într-un somn adânc. King nu întârzie să adoarmă și el. Când se trezi, indianul îi desfăcea mâinile.

— Și acum, la drum cu vitele noastre.

O zi și o noapte împinseră vitele, prin munți. Nu-i urmărea nimeni. De pe o colină, Shoz-Dijiji nu vedea decât un nouaș de praf, în depărtare, paralel cu lanțul munților, la mare distanță de urma lor.

În zori ajunseră într-o vale unde era apă destulă, și pășune buna. Shoz-Dijiji se opri:

— Aici se află tabăra lui Geronimo. Dacă te duci într-acolo, vei fi omorât. Paste că mi-ai ceda mai bine partea din turma ta?

— Cei vrei să spui? întrebă King

— Shoz-Dijiji ți-o cumpără, răspunse Apașul îți dă în schimb... un cal și viața. Vrei să vinzi?

— Nu te-nțeleg, Shoz-Dijiji, spuse King, uluit. Îmi dai voie să mă salvez. Și știi bina că te voi urmări din nou. Sunt oare din cauza Wichitei Billings toate acestea?

— Shoz-Dijiji nu știa vorbi englez, bombăni indianul. Acum, du-te!

Îi arată drumul pe care au venit.

King își întoarse calul.

— La revedere, Shoz-Dijiji, poate că ți-o voi întoarce într-o zi.

— Așteaptă, zisa indianul, și îi întinse revolverul...

Îl urmări apoi din ochi, până ce acesta dispăru la o cotitură.

Depart de aici, Luis Mariel mergea cu soldații. Nu-i pusese pe urma prietenului său, Diavolul sângeros.

CAP. XII

„Shoz-Dijiji știe”

Luis Mariel rămase cu soldații, cutând a le fi folositor. În cele din urmă, reuși să le placă. Era împreună cu ei de cinci zile, când, locotenentul King, jumătate mort de foame, ajunsese la tabăra călare pe un cal obosit ca și el. Luis recunoscuse calul care aparținuse unuia din *vaqueros-ii* omorâți de Diavolul sângeros.

— Ești singurul alb, observa comandantul Callis, care ai scăpat viu din mâinile Diavolului sângeros. Nu înțeleg. Ce poți să ne povestești?

— Nimic, domnule căpitan, răspunse King, care, se întrebă totuși cum ar putea împăca obligațiile sale de ofițer cu cele ale recunoștinței. Știa foarte bine că pe capul lui Shoz-Dijiji e pus un preț mare. King se hotărî săi acorde lui Shoz-Dijiji beneficiul îndoielii.

Cum se credea că fugarii se-ndreptau sur-j Statele Unite, fură trimise trupe de-a lungul frontierei, iar Luis Mariel le urmă, în dorința unor noi aventuri, ca ordonanța a locotenentului King.

King, care prinsese prietenie pentru tânărul Luis, îl învăță puțin englezește și-i trimise într-o zi cu Nejeuni la ferma lui Billings. Îi dădu un bilet, în care cerea să se aibă grijă de cal până la întoarcerea lui.

În Noul-Mexic, Geronimo și Shoz-Dijiji, după ce trebui că să părăsească turma – strămtorile și drumurile fiind păzite de soldați – întovărășiți de cinci războinici și de patru femei, se-ndreptau spre lanțul munților care se oprea la izvoarele calde. Sufereau adesea de lipsa apei. Două zile nu băură nimic; caii crăpau aproape de sete. Izvoarele erau bine păzite. Ajunseră totuși la un loc pe care nimeni dintre albi nu putea să-l bănuiască. Apa era ascunsă; trebuia numai să spargi stânca și pământul. Acolo, nu riscau să fie descoperiți de soldați, în timp ce unii săpau, alții observau din vârful muntelui. După ce băură, își umplură burdufurile. Găurile făcute, le astupară cu nisip, și pământ...

Geronimo trimetea mereu cercetători, în fruntea cărora se găsea deseori Shoz-Dijiji. Într-o zi, el ajunsese aproape până-n inima San Carlos-ului. Știa prea bine ce primejdie îl paște, luând asemenea drumuri. Avea însă inima de om și voința da Apaș. Pe

drumul acesta fumase odată cu „ea”. Se va apropia de ferma ei. O va vedea, fără ca ea să-i simtă prezența. Șeful Bedoncoșilor visa și uitase unde se afla. Dragostea, suferința, amintirile, îl amețeau. Drumul pa are-l alesese cobora panta muntelui. Căldura îi strângea gâtul. Nu se auzea decât zgomotul copitelor calului lui Shoz-Dijiji și acela al altui călăreț care venea dinspre partea cealaltă. Caii mergeau fără ca stăpânii lor să-i fi auzit pe câte-și doi. Întâmplarea! În momentul în care Shoz-Dijiji ajunsese la o cotitură, se găsi nas în nas cu un alt călăreț. Nici unul nu vru să-și arate uimirea. Shoz-Dijiji vorbi primul.

— Ești singur?

— Da.

— De ca pleci singur atunci când Apașii sunt în război? Întrebă el sever.

— Apașii sunt prietenii mei. Nu-mi vor face nici un rău.

— Numai unii din Bendoncoși îți sunt prieteni; dar sunt alții care nu-ți sunt. Cu Geronimo sunt Cho-kon-ensi și Nedniși, răspunse Shoz-Dijiji.

Wichita Billings zâmbi.

— Nu ești în locul lor aici, Shoz-Dijiji?

— Tânără fată albă, ai vrăjitorii puternice, dar cea mai mare putere e să nu te pui în primejdie.

— Ei bine, pentru a-ți spune adevărul, Shoz-Dijiji, știam că ai tăi sunt la mare depărtare de aici.

— Când Shis-Indayși sunt în război, ei sunt ca Dumnezeuul vostru – ei sunt aici, acolo și pretutindeni.

— Ce faci pe-aici? Ai vrea să vii... la fermă, Shoz-Dijiji? Întrebă ea, șovăind. Ai venit să mă vezi?

În vocea ci era bucurie.

— Shoz-Dijiji era în recunoaștere. Acum el se-ntoarce la tabăra lui Geronimo.

— Ți-ai interzis să mă vezi, insistă fata.

— Nu. Tatăl tău nu iubește pe Shoz-Dijiji și ei ar omorî indienii. Atunci, totul va merge rău.

— Tatălui mau îi pare rău că ți-a vorbit așa cum ți-a vorbit, Shoz-Dijiji. Vino la fermă. El însuși ți-o va spune. Era furios pentru că îl iubea pe Mason și știi bine – la găsit pe acesta scalpat de ai tăi.

— Dar Shoz-Dijiji știe că nu un Apaș l-a omorât pe Mason.

— Cine l-a ucis, atunci? Era scalpat...

— Apașii își scalpează rareori dușmanii. Da, știu cine l-a ucis și cum. Mason a fost furat la Țarcul porcilor și jurase să-i prindă pe

Cheetim. Îl pândi într-o zi – dor Cheetim plăti un om care să-l urmărească pe Mason și să-l omoare în cele din urmă. Asta-i tot.

— Acum, vin-o.

Îi făcu un semn și trecu lângă ea. Se-ndreptară, unul lângă altul – călare, către Billings Ranch.

Păstrară câțva timp tăcere. Apașul veghea, iar fata era tristă. Wichita Billings știa că Shoz-Dijiji o iubește; se simțea și ea atrasă de el, așa cum nu fusese de nici n bărbat; dar nu-și dădea seama că asta-i dragoste Crescută într-o atmosferă specială, într-o școală care o învățase că rasa ei e superioară tuturor celorlalte, ea nu putea crede că poate iubi un indian. Încerca să se convingă că are pentru el un sentiment străin, pe care trebuia să-l distrugă.

Shoz-Dijiji suferea și el. Avea și el ura lui de rasă. În plus, orgoliul lui fusese rănit adânc, atunci când tânăra fată scăpa îmbrățișărilor lui.

Tăcură și meditară în sine, până când Wichita rupse liniștea, aducându-și aminte de Nejeuni.

— Shoz-Dijiji, ce-ai făcut cu calul tău? Unde e el?

— Nu știu. Muream de foame. Ne mâncaseră toți caii, afara de Nejeuni Eram în Sonora. Soldații voștri de-o parte, Mexicanii de alta. L-am dus pe Nejeuni într-o noapte până aproape de lagărul albilor. De-atunci nu l-am mai văzut.

— Dacă ți-aș spune că Nejeuni trăiește și ca știu unde e, ce-ai spune?

— Aș spune că Usen mi s-a arătat prieten, făcând din tine o prietenă bună. Unde e calul, spune?

— La ferma noastră, în ultimul șopron.

— La ferma voastră? Cum ajuns Nejeuni acolo?

— Locotenentul King mi l-a trimes.

— King nu mi-a spus nimic.

— L-ai văzut?

— Da, în Chihuahua

— I-ai vorbit!

— Da.

— Dar erați în război Cum ai putut să-i vorbești? Erați amândoi singuri? Și nu l-ai omorât?

— Nu. Shoz-Dijiji nu omoară pe cine iubești.

— Oh! Shoz-Dijiji, strigă tânăra fată, nici nu ști cât sunt de fericită că ai făcut asta; dar te înșeli gândind că îl iubesc pe King.

— Atunci, îl voi uide, la prima întâlnire.

— Oh, nu! Să nu faci asta.

— De ce nu? El e în război contra mea. Mă va omorî, dacă se ivește prilejul. Dacă nu-l iubești, îl omor.

— Dar, e un prieten. E și prietenul tău, Shoz-Dijiji. Îmi promiți că nu-l vei uide?

— Shoz-Dijiji îți promite că va căuta să nu-l ucidă. Dar, poate, într-o luptă, Shoz-Dijiji va trebui să-l omoare.

— Oh! Shoz-Dijiji, de ce nu opriți războiul acesta? E fără folos,

— Nu putem face altfel. Albii ne socotesc dușmani, ne acuză de orice. Spun că torturăm victimele, dar ei ne torturează inimile. Rănile corpului se vindecă, ale inimii niciodată.

Soarele proiectă umbrele lor uriașe. Căldura înăbușitoare făcea loc răcoarei serii.

— Am ajuns aproape, spuse fata. Aș vrea să vorbești cu tatăl meu. El vă va ajuta poate.

— Nu, zise Shoz-Dijiji. Poporul lui e în luptă cu al meu. Inima lui nu are prietenie pentru Apași. Mai bine nu vin.

— Dar, trebuia să-l ei pe Nejeuni, insistă Wichita.

— M-ai spus unde e. Îl voi căuta.

Tăcerea căzu din nou între ei. Locuința lui Billings nu era încă vizibilă, dar era aproape.

— Adio, zise Shoz-Dijiji. Nu ne vom mai vedea poate niciodată.

— Oh! Shoz-Dijiji, strigă Wichita, nu vreau ca să pleci.

— Shoz-Dijiji nu ar pleca, răspunse el, dar poporul tău i-a alungat din țara lui.

— Trebuie să nu mă urăști, Shoz-Dijiji

— Nu, nu te urăsc - te iubesc, spuse el simplu.

— Să nu spui asta, Shoz-Dijiji, răspunse ea cu un aer trist.

— Dacă Shoz-Dijiji era un alb, l-ai fi ascultat, zise el.

Ea tăcea.

— Spune-mi, întrebă el, nu-i adevărat?

— Oh! Dumnezeu! Nu știu, nu mai știu, strigă ea.

— Shoz-Dijiji știe, răspunse Apașul. Adio!

Își întoarse calul și plecă. Soarele se culca, atunci când Wichita ajunsa acasă. Luke Jensen veni să-și caute calul.

— Unde e tata? întrebă ea.

— E plecat. Se va-ntoarce îndată.

— Luke! îl întrebă ea deodată. Îți sunt așa de nesuferiți indienii?

— Știți bine că nu. Fără un Apaș, aș fi mort. Dar, de ce mă întrebați?

— Se poate că avem prieteni printre indieni. Dacă ai omorî vreunul, s-ar putea ca ceilalți să se-ntoarcă împotriva noastră.

Luke o privi uluit.

Wichita se-ndreptă spre casă.

— Nu știu ce i-a venit; ar fi bine să se-ngrijească.

Era ora zece când se-ntoarse la fermă.

— Nu s-a întors tatăl dv.? întrebă Luke.

— Nu. Unde crezi că poate fi?

— Nu știu. Dar sunt indieni pe-aici. Aproape că m-am ciocnit de unul. Închipuiți-vă că ora Shoz-Dijiji! Nu părea că vrea sa se ascundă de mine. Și el m-a recunoscut. N-ați știut că se afla pe-aici?

— De unde să știu? întrebă Wichita. E de mirare că tovarășul tău n-a tras. Cei mai mulți cowboy trag înainte Apași și pe urmă se întreabă da ce au făcut-o. Bună seara, Luke!

— Buna seara, domnișoară, răspunse Jensen.

CAP. XIII

Din nou Sonora

Wichita Billings își așteptă tatăl până-n zori. Pentru prima oară se simțea neliniștită și nu știa pentru ce. Cunoștea stăpânirea de sine a tatălui ei, în caz de pericol. De zece ori era gata să trezească servitorii pentru a-i trimite în căutarea tatălui ei; mândria și frica de ridicol o împiedicau. Dimineața, se-ndreptă totuși la casa cowboylor. Bătu.

— Tatăl meu nu s-a întors încă, strigă ea. Pregătiți-vă repede. Trebuie să plecăm în căutarea lui.

Luke Jensen, fiind cel mai tânăr și ultimul, ieși iute pentru a strânge caii.

— Sunteți neliniștită, domnișoară? Întrebă el, punând șeaua pe calul tinerei fete.

— Poate că i s-a întâmplat ceva, răspunse ea.

Smooth Kreff, omul de încredere al tatălui ei, veni la ea.

— De ce nu ne-ați trezit azi noapte?

— Nu ar fi servit la mare lucru, în plină noapte.

— Ați fi fost însă mai liniștită...

Oamenii erau cu toții de față și așteptau. Luke Jensen apărui el îndată cu ceilalți cai. Se făcu tăcere. Wichita privea calul pe care-l ținea de frâu Luke Jensen. Era „Zgâriatul”, calul favorit al tatălui ei. Erau mulți cu toții. Kreff se duse spre Luke, care, aplecându-se pe cal, îi spuse încet câteva cuvinte. Wichita se apropie de ei.

— Unde l-ai găsit pe Zgâriatul? Unde e tatăl meu?

— Calul tatălui dv. era înspre apus; toți ceilalți se strânseseră lângă el.

— Și nu l-ai văzut pe tata?

— Plecăm cu toții în căutarea lui, zise Kreff.

Wichita plecă.

— Îl iau pe „pătatul”, zise ea.

Doi oameni înșeură calul fetei. Luke Jensen se ținea, pe cât putea, departe de ea. Când Wichita se urcă în șea, Kreff se apropie.

— În locul dv., eu nu m-aș duce. Va fi foarte obositor.

— Sunt tot atât de rezistentă ca d-ta, zise calm Wichita.

— Ne vom lupta poate. N-aș vrea să vi se întâmple ceva.

Tânăra fata zâmbi, în semn de mulțumire tacită.

Luke îi conduse în galop, până ce se-ndreptară spre apus. Trecură șanțurile și îngrădirile zidite și acolo, în spatele unui dâmb, îl găsiră pe Billings – acolo unde îl găsisese Luke. Wichita îngenunche lângă el și-i atinse mâinile și fața. Nu plângea. Își închipuisese totul atunci când Luke Jensen l-a adus pe Zgâriatul. Când Kreff și Luke și-au vorbit în șoaptă, era de acum sigură de întâmplarea tragică.

Oamenii ridicară încet cadavrul lui Jefferson Billings și îl puseră pe calul lui. Înjurau și blestemau, ca și cum fata nu ar fi fost acolo. Billings fusese împușcat pe la spate și scalpat. Cortegiul defila încet până acasă.

— N-a putut măcar să se apare, murmură unul. Atins tocmai între umeri...

— Sălbateci blestemați...

— Am întâlnit ieri seară un indian pe-aici, zise Luke.

— Da ce dracu n-ai spus-o mai devreme? întrebă Kreff.

— I-am spus domnișoarei Wichita; dar nu poate fi el, care a făcut asta. E un prieten al ei. N-ar fi putut face un rău tatălui ei.

— Cina era?

— Shoz-Dijiji, care m-a scăpat odată, atunci când eram rănit și aproape pierdut.

— Tu nu-i cunoști pe indieni, strigă Kreff. Dar pur sângele pe care King l-a adus din Chihuahua? Nu mai era aici, azi dimineață! Tutui se explica. Era a lui Shoz-Dijiji. Acesta a dat peste șeful nostru, tocmai când veni a să-l ia.

— S-au mai certat ei, ultima oară când a venit sălbatecul, adaogă un altul.

Acasă, după ce-l puseră pe Billings în patul său, Kreff împărtăși Wichitei bănuielile lui.

— Nu cred, zise tânăra fată. L-am întâlnit ieri în munți și m-a însoțit, pentru că, mi-a spus el, mai sunt și alți indieni în împrejurimi și e periculos să umblu singură. El e, desigur, un alt fel de indian. Nu pot crede că l-a ucis pe tata.

Rămase singură în cameră, după ce Kreff, plecând, o asigură în fel și chip, că nu trebuie să aibă grijă de nimic. Privi peretele din fața ei. Un calendar și o gravură într-o rama fără valoare. Nu le vedea. Avea în fața ochilor siluetă înalta și suplă a unui bărbat bronzat, un sălbatec aproape gol. Era călare și o privea în ochi.

— Shoz-Dijiji nu omoară pe cine iubește.

Scoase un oftat prelung.

— Oh! Shoz-Dijiji, cum ai putut?

Deodată, se ridica, cu buzele strânse și ochii arzând de mânie.

— Oh! Doamne! striga ea. Mi-ai dat dragostea; am risipit-o pentru un indian, am dat-o unui dușman al poporului meu. M-ai pedepsit, Dumnezeuule! Am fost oarbă, dar mi-ai deschis ochii.

Leși în tindă, lua o bucată de fier și lovi triumphiul de fier atârnat acolo. Toți oamenii care o auziseră adunară acolo.

— Tatăl meu e mort, începu ea. A fost împușcat pe la spate, fără a se fi putut apăra. Nimeni nu l-a văzut pe asasin, dar știm cu toții cine e. Nu trebuie să mai stăm la îndoiala – șeful Bedoncoșilor, Shoz-Dijiji, Ursul negru. Chiar dacă îmi voi pierde totul, viața și averea, vreau viața omului care l-a ucis pe tatăl meu. Dau o mie de dolari aceluia care mi-l aduce pe Shoz-Dijiji mort!

Odată, din nou în ea în cameră, se aruncă pe un divan, înecându-și plânsul în suspine.

Shoz-Dijiji, călare pe Nejeuni, sosi la tabăra Apașilor.

— Pretutindeni sunt soldați. Cred că s-au chemat trupe și din Mexic, pentru a ne urmări aici. Indienii pe care i-am întâlnit ne sfătuiesc să ne-ntoarcem. Vom fi repede descoperiți. Suntem prea puțini, într-o luptă cu Fețele palide, nu vom avea nici o șansa aici. Să ne-ntoarcem în Mexic.

— Și vom putea pedepsi Mexicanii, pentru că au chemat Fețele palide să ne ucidă în țara lor, adaogă Geronimo. Cred că ai dreptate. Soldații nu vor găsi aici decât cenușă și resturile unui sat părăsit.

Și așa fu. Au fost găsite în urma lor trei cadavre de vaqueroși, lângă urma unei cizme de Apaș. Cenușă și distrugere. Fugarii se îndreptau spre Casa Grande. Ei uitau și nici nu voia să bage în seamă ce dezlănțuia furia albilor. De la un capăt la altul al țării, Geronimo și expedițiile lui sângeroase, umplură prima pagină a tuturor ziarelor. Apașii așteptau acuma să se răzbune pe Mexicani. Geronimo, Diavolul sângeros și ceilalți tovarăși se ascuseră la Gosoda, loc lângă drumul pe care veneau și se duceau convoaiele de negustori, prin defileu. Drumul căpătă faimă. Apașii omorau negustorii, îi jefuiau bine, distrugând restul.

Geronimo conduse apoi banda în Șierade Atunez, unde regăsiră rămășițele tribului lor. Geronimo luă la cunoștință că soldații Statelor Unite și-au sporit activitatea. Era descurajat.

— Ge vom face? Toată lumea e contra noastră.

— Trebuie să continuăm lupta, până la ultimul om, spuse Shoz-Dijiji.

— Tu ești tânăr. Când eram ca tine, nu visam decât războaie. Dar, e prea mult. Voi face pace cu ei, dacă voi putea.

— Și eu cred că trebuie să încheiem pace, zise Nichita, dacă, bineînțeles, ne fâgăduiesc că nu ne vor ucide.

— Promisiunile Fețelor Palide nu valorează nimic, spuse alt războinic.

În trei luni dădură mai multe lupte. Fețele palide nu-i putură prinde, nici omorî. În Iulie 1886, trupa lui Geronimo număra douăzeci și cinci de războinici, câteva femei și doi copii. Aveau carne sărată și nouăsprezece cai; acestea erau toate rezervele pentru campania viitoare, contra unui dușman puternic și înstărit.

Era liniște în tabără. Femeile dregeau cizmele, iar bărbații fumau, sau dormeau. Resturile unei națiuni odată puternice nu mai aveau speranțe.

Pe neașteptate, un foc de armă, apoi strigăte războinice. Fugarii, de abia își prinseră armele și cercetași lui Lawton, ducând cadavrele a trei oameni da-ai lor, îi siliră pe Apași să-și lase proviziile și cei nouăsprezece cai. Nu le mai rămânea acum, decât armele și curajul. După ce trecură departe, peste stânci, până într-un loc de neajuns, Shoz-Dijiji coborî spre câmp.

— Unde te duci? întrebă Geronimo.

— Albii mi l-au luat pe Nejeuni. Shoz-Dijiji se duce să-l ia înapoi.

— Bine; te urmez, zise bătrânul aruncând o privire unui tovarăș; alții se alipiră de el.

Fără a părăsi muntele, urmăreau compania lui Lawton, putând astfel să-și vadă caii. La câteva mile de dușman, lângă o câmpie, Geronimo îi spuse ceva lui Shoz-Dijiji, care făcu un semn de aprobare. Cuvântul de ordine trecu de la om la om și în aceeași clipă, Shoz-Dijiji se adânci în stânga muntelui, în timp ce un războinic continuă să urmărească urma soldaților. Shoz-Dijiji își aduse oamenii la înălțimea unei coline, unde se opriră cu toții. Așteptau sosirea soldaților care trebuiau să ajungă în mijlocul câmpiei care se afla sub ei. Fură imediat văzuți. În fruntea lor era căpitanul Lawton, însoțit de locotenentul Gatewood. Cercetași și soldații îi urmau în dezordine, deoarece știau că indienii lui Geronimo erau departe, în spatele lor. În urma coloanei, Shoz-Dijiji îl văzu pe locotenentul King. Coloana trecu prin câmpie. Apoi, un pur-sânge venea la pas; cu urechile ciulite, privea împrejur. După el, nouăsprezece cai și trei soldați prăfuiți și copleșiți de căldură.

Shoz-Dijiji se ridică fără zgomot, ceilalți războinici îl imitară. Primul soldat care îi văzu scoase o înjurătură. Ajutat de ceilalți doi, încercă să împingă caii în câmpie, înainte ca indienii să-i poată înconjura. Diavolul sângeros fluieră lung, pur-sângele se opri, apoi o luă spre el. Aruncându-se pe spatele armăsarului, Shoz-Dijiji reuși să strângă caii speriați. Cei trei soldați trăgeau neîntrerupt. Unui căzu, ceilalți doi fugiră. Apașii nu aveau timp să-i urmărească. Goniră caii înainta și în momentul în care ajunseră în munți, Lawton și compania lui sosiră prea târziu.

CAP. XIV

Canyonul scheletelor

Cauza lor părea disperată, chiar celor mai războinici dintre ei. Singur, Shoz-Dijiji, care nu mai avea de ce să trăiască – așa gândea el – se înverșuna să creadă în război. În cale din urmă, Geronimo trimise un mesager comandantului unui corp de Mexicani care erau așezați aproape de ei. Mexicanii cerură în răspunsul lor ca, numai Geronimo, să părăsească Mexicul. Bătrânul șef promise că va părăsi țara și că nu va mai lupta nicăieri.

— Unde te vei duce? îl întrebă Shoz-Dijiji. Fețele palida nu te vor lăsa să intri în Arizona, nici în Noul Mexic.

— Fiecare Apaș are dreptul să aleagă pentru el însuși, zise Nichita.

— Îl voi trimite pe fratele meu, Calul Alb, pentru a aranja o întrevvedere cu șefii albilor.

A doua zi după plecarea acestuia, doua femei în căutări de hrană fură fugărite. Un cercetaș al lui Geronimo veni să anunțe că doi soldați erau aici, cu un mesaj. Apărură îndată Kayta și Kochoen, ambii purtând panglica roșie a cercetașilor guvernământului.

— Am adus cu locotenentul Gatewood un mesaj al generalului Miles, noul șef al albilor, spuse Kayta. Trebuie să știți că oamenii lui Lawton nu sunt departe. Dacă vă predați nu veți fi uciși; dar veți fi duși undeva, la Răsărit cu familiile voastre.

— Geronimo vrea să vorbească lui Gatewood, zise bătrânul șef, nimănui altcuiva. Gatewood nu minte pe Apași. Du-te!

La 4 Septembrie 1886, Geronimo și Nachita se duseră la Canyonul Scheletelor, în Arizona. Shoz-Dijiji nu se duse la întâlnirea pe care Gatewood o hotărâse, între Geronimo și generalul Miles. Rămase trist în tabără, unde Geronimo îl găsi la întoarcere

— Văd sfârșitul Apașilor în ochii tăi, Geronimo.

— Da, răspunse bătrânul șef, e sfârșitul. Șeful alb mi-a spus după ce mi-a strâns mâna: „Președintele Statelor Unite a auzit de luptele voastre cu albi și mi-a spus să vă comunic că, dacă ne înțelegem, nu va mai fi nevoie de război. Geronimo, dacă vrei, va fi bine”. Așa am legat jurământul să nu na mai facem rău. Cred

că nu ne vom mai bate, încheie Geronimo.

— Și ai crezut acestei Fețe palide? Ce ți-a mai spus el?

— Mi-a spus că guvernământul ne va lua sub protecția lui; Ne va face case; ni se va da mult pământ, cai și unelte folositoare. Mi-a spus că voi trăi cu familia mea, cu tribul mau, pe care-l voi găsi în cinci zile, dacă accept tratatul. I-am răspuns ca toți ofițerii albi au vorbit așa. A șters cu mâna fața pământului, spunând: „Totul e șters; începe o viața nouă”. Discuția a fost tradusa din engleză în spaniolă, apoi în apașă. Poate că tălmacii s-au înșelat. Nu știu.

— Și unde vor să te trimită? întreba Shoz-Dijiji

— La Fort Marion, într-o țara pa care-o numesc Florida.

Shoz-Dijiji puse mâna, pe umărul tatălui său.

— Știu că nu te voi mai vedea niciodată. Când vai depună armele te vor omorî, așa cum l-au omorât pe Mangas Colorado. Niciodată nu e prea târziu. Mai avem arme, muniții și cai; în Sonora sunt locuri unde Fațete palide nu ne vor prinde niciodată.

Geronimo dădu din cap.

— Nu, fiul meu, e cu neputință. Geronimo trebuie să respecte tratatul.

Shoz-Dijiji se-ndepărtă trist. Se cațără în vârful stâncilor care dominau tabăra. Petrecu noaptea, adresând rugăciuni lui Usen. În zori, se-ntoarse și-l căută pe Nejeuni, pe care-l aduse în tabăra. Apoi se așeză pe pământ și își așternu pe față culorile de război ale Diavolului sângeros. Pe cap, își puse coiful de piele; în jurul gâtului, un colier de argint și pietre prețioase. De urechi, își prinse cerceii mici de argint și își trase cizmele de război. După ce-și încercui mijlocul cu o centură plină de cartușe, prinse de ea două pistoale și un cuțit mare. Mai luă o pușcă, un arc și săgeți. Sări pe Nejeuni și se duse să-l găsească pe Geronimo.

— Tată, voi pleca singur pe drumul războiului. Viața mea întreaga va fi închinată luptei cu Fețele palide. Am spus.

— Așteaptă, spuse Geronimo. Înainte de a te lega fie un asemenea jurământ, ascultă-mă: Tu ai fuse totdeauna un fiu pentru mine. Ta-am iubit ca pe fiul meu, ai fost mândria mea și pentru că te iubesc îți voi spune ceva. Vei vedea că nu ai nevoie să-ți risipești viața în luptă cu Fețele palide. Shoz-Dijiji, tu nu ești Apaș. Tu nu ești un Bedoncos. Ești o Față palidă.

— Tu ești tatăl meu, zise Shoz-Dijiji, dar asta nu-fi dă dreptul sa spui ca Shoz-Dijiji e o Față palidă. Ști bine ce i s-a întâmplat lui Juh.

— Juh cunoștea adevărul, zise bătrânul Geronimo. A fost cu

mine când l-am omorât pe tatăl și pe mama ta în trecătoarea Stein; Juh te-a scos din căruță și te-ar fi ucis, dacă Geronimo n-ar fi fost acolo.

— Minți, răcni Shoz-Dijiji.

— Te-a mințit Geronimo vreodată?

— Cochise a jurat în fața focului sfatului că am fost un Apaș ca el.

— Cochise n-a mințit. Tu ai inima unui Apaș, dar în vinele tale curge sângele tatălui tău, care era alb. Douăzeci de toamne au trecut de când l-am ucis; nu ți-am spus nimic, pentru că te iubeam și că erai fiul meu, ca și cum ai fost născut din carnea mea. Acum însă, a venit momentul să ți-o spun.

Shoz-Dijiji rămase pa gânduri.

— O Față palidă! Un alb! strigă el cu dispreț. Mai bine aș îi socotit câine! tremură el de scârbă.

— Fiul meu, zise Geronimo. Sunt Apași buni și răi, cum sunt albi buni și rai. Cu timpul, rana ta, se va închide. Du-te și trăiește cu poporul tău. Într-o zi vei mulțumi lui Geronimo.

— Niciodată, strigă Ursul negru. Adio, Geronimo. Ai fost un tata bun pentru Shoz-Dijiji Acum, Shoz-Dijiji nu mai are tată, nici mamă. El nu mai ține de nici un popor. Rămâne un șef războinic pe drumul războiului, ultimul Apaș adevărat.

Își ridică în două picioare calul, apoi se-ntoarse spre Geronimo.

— Adio, zise el, Shoz-Dijiji, ultimul din Apași, pleacă pe drumul războiului.

Geronimo privi cu ochii umezi cum ultimul războinic al unei rase stinse se îndepărta pe drumul Sonorei.

CAP. XV

Ultimul răzvrătit

Geronimo capitulase! După trei sute de ani, năvălitorii din țara Apașilor putură sa doarmă în pace. Toți rebelii erau prizonieri în Florida. Duși de pe platourile uscate și calde ale țării natale în regiuni joase, umede și nesănătoase, Apași se-mpuținară și muriră. În acest timp, în Sonora, în ascunzișurile de nepătruns ale Marilor Munți, Shoz-Dijiji și Nejeuni își împărțeau prada. Nimeni nu-i vedea și timp, de luni de zile, ei nu vedeau pe nimeni. Shoz-Dijiji își lepădase masca de războinic; rămase un simplu vânător și dacă, din întâmplare, întâlnea oameni, nu încerca dorința de a-i ucide. Shoz-Dijiji nu se-mpăcase cu ideea că e o Față palidă și se simțea legat de legămintele lui, deoarece era ultimul Apaș. Își făgăduise să nu mai ucidă, numai atunci când va trebui să se apere. Voia să rămână numai departe de albi.

Îi revedea pe ai săi: Geronimo, lângă foc, Gian-nah-tah cu Is-ka-nay și alții, pe care îi vedea copii, apoi crescând, bărbați și femei. Cei mai mulți erau morți, alții, plini de amărăciune și durere, plecaseră în captivitate.

Apoi, în gândurile lui Shoz-Dijiji apărea o tânără fată călare. Shoz-Dijiji o lua în brațe, dar ea se feri, lovindu-l. El vedea în ochii ei privirea care se aruncă șarpelui. Asta-l făcea foarte nenorocit. Se întreba dacă ea ar mai avea aceiaș privire pentru el, dacă ar ști că e o Față palidă, ca ea. A fi alb! Usen! Ce făcuse el, ca să merite asta?

Cu toate astea, gândea el, era un alb. Asta era fapt cert încerca să se convingă că, după toate socotelile, nu era o dezonoare să fi un alb. Wichita Billings era o albă și el nu o prețuia mai puțin pentru aceasta. Locotenentul King era un alb, căpitanul Crawford și locotenentul Gatawood, asemenea, erau albi. Îi cunoștea doar ca pe oameni de inimă. Și el, care a fost totdeauna mândru ca un Apaș! El a fost un mare războinic la Apași! La albi, n-ar însemna nimic. Și va trebui să poarte hainele lor îngrozitoare și va trebui să locuiască în casele lor înăbușitoare. Se simțea bolnav, credea că va muri; avea nostalgia țării sale, a Arizonei.

— Mă voi putea întoarce să mor în munții mai, gândea el.

Gândul acesta-l făcea fericit.

Locotenentul Samuel Adams King stătea sub un arbore de bumbac, înaintea fermei Billings. Lângă el, Wichita părea foarte ocupată cu lucrul ei.

— E liniște pe-aici, nu-i așa? Sunt, cred, șapte ani de când au fost trimiși Apașii în Florida.

— Îmi vine să cred că ștergi pistolul acesta cu dragoste, pentru că îți aduce amante de timpurile bune din trecut, zise King râzând.

— Ce vrei să spui? întrebă fata. Mai sunt și astăzi destule lichele - nu toți indienii erau golani.

— Fără îndoială. De altfel, nu-mi vine să cred că indienii au comis jumătate din crimele de care au fost acuzați. Știi, Chita, nu-mi pot închipui că un Apaș să-l îi ucis pe tatăl d-tale.

Discuția ajunsese, fatal, la Shoz-Dijiji.

— Să dea Dumnezeu să fi murit, zise tânăra fată.

King - ridică trist capul. Simțea amărăciunea fetei: iubise pe acest om, pe care astăzi îl acuză. El nu-i spusese niciodată că Shoz-Dijiji și Diavolul sângeros nu erau decât unul, asta l-ar fi făcut și mai vinovat în ochii Wichitei. Locotenentul King se gândea la Shoz-Dijiji ca la un prieten. În al doilea rând, el știa că Wichita Billings încercase mai mult decât o prietenie pentru Apaș, iar King nu era un om care să întrebuițeze astfel de mijloace pentru a rivaliza cu cineva.

Wichita curăță revolverul. Locotenentul nu părăsea cu ochii profilul ei regulat.

— Merge bine ferma? întrebă el...

— Nu așa da bine ca pe vremea lui tata, răspunse tânăra fată.

— Poate că nu ești mulțumită de Smooth?

— Își cunoaște destui de bine meseria, dar nu obține totul de la oameni. Nu știe cum să se poarte eu ei. Oamenii adevărați sunt rari, fără îndoială.

— De ce nu vinzi ferma? Asta nu-i o viață pentru o fată tânără.

— Nu știu singură ce să fac, Ad. Toată viața mea e aici. Nu cunosc o alta. De plecat, îmi vine foarte greu.

— Oh! Chita, asta nu-i tot ce-ți trebuie. Ți-ar trebui un tron, sclavi mulți și o curte întreagă, care să te servească.

Ea începu să râdă din toată inima,

— Nu glumesc, Chita, insistă King. Vin-o cu mine. Schimbă-ți viața. În locul unui tron, n-am decât inima mea să ți-o ofer; totul ce-mi aparține va fi al tău.

— Ad, e desigur un lucru frumos, dar...

— Atunci, de ce nu? Întrebă el, apropiindu-se de ea. Ne vom putea căsători la post și așa obține cu siguranță o permisie.

— Dacă va trebui să mă mărit cu un bărbat care-mi va da o viață mai rea decât aceea pe care o părăsesc, voi ști că-l iubesc; nu voi șovăi o clipă. Dar dacă te voi lua de bărbat, Ad, va fi poate din pricina vieții pe care mi-o oferi, viață care-mi pare un paradis. Ad, mai așteaptă puțin.

— Nu te gândești la un altul, Chita?

— Oh, nu! și violența exclamației îl surprinse pe ofițer.

— Voi aștepta atunci, dacă va trebui. Dacă te pot ajuta într-un fel oarecare, Chita, spune-mi, te rog. Și când vai ajunge să descoperi că mă iubești, anunță-mă, încheie King. Știi bine, că pentru mine. Chita, ești întotdeauna o perfecțiune

— Să mergem, deci. Trebuie să pleci, King. Ce se va gândi despre d-ta? Vrei să ajungi la Curtea Marțială? La drum, locotenente King!

— Da, domnule comandant, zise el, bătând din piteni. Apoi prinse mâna fetei și o sărută.

Wichita îl privi îndepărtându-se semeț, drept, militaros, și suspină – suspină, deoarece nu-l iubea. Știa prea bine că nu-l va iubi niciodată. Ochii și gura i se înăspiră la gândul pe care-l risipi – pentru un sălbatec, pentru un asasin – și obraji i sa înroșiră de rușine.

Fu întreruptă în mijlocul acestor reflexii de vocea lui Luke Jensen.

— Vă aduceți aminte, domnișoară, de vitele care pășteau lângă râpa cu cedri?

— Da, ce e?

— Jumătate din ele au dispărut. Desigur că nu au plecat singure.

— Sigur că nu. Tu, ce crezi, Luke?

— Dacă Apașii nu ar fi fost izgoniți, m-aș fi gândit la ei.

— Kansas mi-a spus că o altă turmă a dispărut lângă Micul Mesa. Crezi că e vorba de un furt? Smooth, ce părere are?

— El spune că și-au schimbat numai locul.

CAP. XVI

Valetul de pică

Luis Mariel, urmând exemplul „Americanilor”, frecventă cabaretul lui Dirty Cheetim.

— Ce-nvârtești, ștregarule? îl întrebă Cheetim. Cauți ceva?

— Da.

— Ai cal, nu-i așa?

— Da, Senor.

— Vino cu mine.

Și Cheetim îl trase în altă cameră. Luis văzu înăuntru un individ cu părul încălcit, ocupat cu băutura.

— Iată băiatul care-ți trebuie, zise Cheetim bărbatului cu chica zburlită. Nimeni nu-i cunoaște, nici el nu cunoaște pe nimeni.

— Știe americana?

— Da, Senor. Înțeleg și vorbesc destul de bine.

— Poți să-ți ți gura? Dacă nu, zise străinul, trecând un deget înaintea gâtului – gest cu totul semnificativ – înțelegi, nu-i așa?

— Ce trebuie să fac? întreba Luis.

— Vei păzi o turmă mică. Dacă vei fi întrebat ceva în americană, nu înțelegi. De altfel, tu nu știi nimic de turmă, numai că un domn bătrân te-a luat să le păzești.

— Da, Senor.

— Vei avea treizeci și cinci de dolari pe lună, în plus hrana. Douăzeci și cinci pentru paza turmei, iar restul pentru tăcere. Îți convine?

— Desigur, Senor.

Străinul îl duse pe Luis spre Nord. Ajunseră în sfârșit la o turmă de aproape cincizeci de capete, care păștea în liniște într-o pășune bunicică.

— Vitele nu-ți vor da mult de lucru. Câteodată însă iau obiceiul s-o ia spre Apus. E acolo un țarc, unde la vei închide noaptea; ziua le ții aici.

Scoase din buzunar o carte de joc, valetul de pică – și-o rupse-n două. Îi dădu o jumătate lui Luis.

— Dacă vine cineva la tine cu cealaltă jumătate, îi predai vitele. Ai înțeles?

— Da, Senor.

— Între timp, ți se vor aduce alte vite. Nu vei întreba oamenii

nimic. Le vei lua în păstrare, fără a scoate o vorbă. Ai înțeles?

— Da, Senor.

— Atunci, e-n regulă. Lași vitele să pască până-n asfințit, le vei închide și vei veni să te culci la Țarcul porcilor, în hambar. Acolo ți se va da să mănânci. La revedere, ștregarule.

— Adios, Senor.

Privind cum se depărtează omul cu pârul încâlcit, vârî în buzunarul cămășii jumătatea valetului de pică; apoi, se puse să cerceteze vitele. Se uită la semnele lor și văzând că sunt mai multe feluri, gândi că Cheetim și omul cu pârul încâlcit, strângeau, fără îndoială, vite, pentru a le vinde sau expedia. Un amănunt îi atrase însă atenția. Un sfert din animale purtau semnele „F. B.” pe coapsa stângă și o creștătură la urechea dreaptă, Celelalte, purtau diferite semne, pe care le cunoștea mai mult sau mai puțin.

Semnul „F. B.” era bine cunoscut. În partea aceasta a Arizonei. Odată, Luis încercase să găsească de lucru la Senor Billings, care fusese omorât, desigur de Apași; dar nu reușise.

El nu furase niciodată pe socoteala lui; nu putea însă înțelege cum adunaseră stăpânii lui atâtea vite.

Lui Shoz-Dijiji îi revenea bucuria de odinioară, trecând frontiera Arizonei. Contempla peisajele familiare care îi erau atât de dragi, sorbind aerul ozonat și mirosul de brazi și cedri. Ursul Negru își regăsise aproape fericirea. Era însă în el o forță care-l conducea. Dragostea îl îndrepta spre femeia pe care o dorea. Se hotărâse să se lepede de rasa Apașilor; el, care altădată nu avea pentru albi decât dispreț. În Arizona, Shoz-Dijiji observă, că Nejeuni îl stingherea. Un cal ca Nejeuni poate fi repede remarcat. Dar, Shoz-Dijiji nu se putea decide să părăsească un prieten ca Nejeuni, ultimul prieten care-l mai lega de trecut. Când ajunseră pe un platou bine cunoscut, Luke Jensen trecea lanțul munților, la răsărit de ferma Billings. El urca o râpă urmată de coline joase. De pe creștetul uneia, un șef Apaș îl privea; lângă el, calul îi aștepta ordinele.

Shoz-Dijiji avea o memorie bună; îl recunoscuse repede pe Luke Jensen.

— Ohe! Aici! strigă Shoz-Dijiji, fără ă se arăta.

Luke se opri, privi în jur și duse automat mâna la revolver.

— Nu trage! E un prieten.

— Cum pot să știu? Nu te vad, răspunse Jensen.

— Te am în vârful puștii mele, anunță Shoz-Dijiji. Nu trag. Sunt

Shoz-Dijiji.

— Oh! strigă Luke, gândindu-se imediat la cele o mie de dolari oferite premiu pe capul Apașului.

— Coboară, zise indianul, îmi amintesc de tine.

Shoz-Dijiji vorbi ceva lui Nejeuni. Coborâra apoi colina.

— Te credeam mort, zise Luke.

— Shoz-Dijiji a fost mult timp în Sonora.

— Pe drumul războiului? întrebă cowboyul.

— Geronimo a făcut pace cu Mexicanii și cu generalul Miles.

Shoz-Dijiji respectă tratatul.

— De ce te-ai întors, Shoz-Dijiji?

— Vin s-o văd pe Wichita Billings. Poate să găsesc de lucru pe aici.

Luke avu imediat certitudinea că acest om nu poate fi asasinul lui Jefferson Billings.

— Cred că ea îmi va da de lucru, dar Shoz-Dijiji nu e sigur că tatăl ei vrea. El nu iubește pe Shoz-Dijiji.

— Dar, nu ști că el a murit? întrebă Luke.

— Mort? Nu, Shoz-Dijiji nu a știut nimic. Shoz-Dijiji a rămas mult timp în Sonora. Cum a murit bătrânul?

— Ucis, lângă pășune; a fost găsit, scalpat, adăogă Luke.

— Vrei să spui că a fost ucis de Apași?

— Nimeni nu știe nimic, dar e foarte posibil.

— Când s-a întâmplat asta?

— Știi, atunci când ai venit după calul tău. L-au găsit a doua zi dimineața.

Shoz-Dijiji rămase pe gânduri.

— Vrei să spui... se crede că Shoz-Dijiji l-a ucis pe Billings? Oare, Chita crede și ea?

— Ascultă, Shoz-Dijiji, zise încet Jensen. Tu mi-ai făcut odată un mare bine. Nu-l voi uita niciodată. Eu, desigur, n-am crezut niciodată că tu l-ai îi putut omorî pe șef, dar ceilalți...

— Și Chita? întrebă Shoz-Dijiji.

— Nu pot spune da, nu pot spune nu. Ba a promis însă o mie de dolari aceluia care te va aduce.

Shoz-Dijiji nu clipi, cu toate că aceste cuvinte nimiceră ultima lui speranță de fericire.

— Atunci, vei avea o mie de dolari dacă mă omori.

— Da

— Ei! Atunci, ca măi aștepți? De ce n-o faci?

Jensen ridică umerii.

— Desigur, din acelaș motiv pentru care tu n-ai făcut-o atunci

când ai putut în sângele nostru, probabil că curge sânge de albi.

— La revedere, zise brusc Shoz-Dijiji. Mă duc.

— Spune, înainte de a pleca, e adevărat că tu l-ai ucis pe Billings?

Shoz-Dijiji îl privi drept în ochi.

— Dacă Wichita Billings dă o mie de dolari pentru ca Shoz-Dijiji să fie ucis, atunci, ea trebuie să știe că Shoz-Dijiji i-a omorât tatăl. La revedere. O iau înainte, pe cărare. Dacă-ți trebuiesc o mie de dolari, e treaba ta. Înțelegeți?

Îl luă pe Nejeuni de căpăstru și se-ndepărtă. Luke, uluit, îl urmări din ochi, până ce dispăru în spatele unei înălțimi.

Nici o clipă, Jensen nu gândi că s-ar putea servi de revolverul său.

Întorcându-se la fermă, o văzu pe Wichita care vorbea cu Kansas. Luke ar fi vrut să n-o întâlnească în seara asta. Simțea că nu se va putea reține să nu povestească și întâlnirea lui și-i era teamă că, luându-se cunoștință, să nu se organizeze o expediție prin împrejurimi, pentru ca Apașul să fie găsit.

Dar, Wichita îl observă și-l chemă. Kansas pleca tocmai în acea clipă.

— Vino cu mine la birou, Luke. Vreau să-ți vorbesc. Kansas mi-a spus că au dispărut din nou vite. Ai observat poate ceva, azi?

Dacă văzuse ceva astăzi? Ce întrebare!

— N-aș putea spune da, nici nu, și privi fix pământul, foarte încurcat.

Wichita, care-l cunoștea bine, începu a avea bănuieli.

— Ascultă, Luke. Mi se fură turme întregi. Nu știu în cine să mă-ncred. Smooth, Kansas, Matt și cu tine, pe toți. V-am privit întotdeauna ca oameni de încredere. Dacă nu mă pot bizui pe voi, în cine oare să am încredere? Luke, tu îmi ascunzi ceva. Dacă nu-mi vorbești, ești îndată liber să pleci.

— Știu, domnișoară, zise Luke, scormonind pământul cu vârful cizmei; da, am văzut din nou azi dimineață, spuse el, deodată.

— Pe cine?

— Un Apaș. Pe Shoz-Dijiji.

Ochii Wichitei se măriră fără măsură.

— L-ai ucis? murmură ea într-o suflare. L-ai omorât, pentru a avea recompensa?

— Nu, domnișoară. Ascultați. Puteți să mă alungați oricând. Nu voi putea niciodată ucide un om care mi-a salvat viața. Dacă l-a ucis pe tatăl dv., e altceva, și, de fapt, eu n-am crezut niciodată acest lucru.

În indignarea lui aprinsă, Luke Jensen nu putu să bage de seamă în ce măsură se liniștise Wichita, auzind că nu l-a omorât pe Shoz-Dijiji.

— I-ai vorbit de omor?

— Da.

— Ce-a spus, cu adevărat?

— N-a spus da, nici nu.

— Ce-a spus, cu adevărat?

— A spus că dacă dv. oferiți o mie de dolari pentru capul lui, precis că sunteți foarte sigură că el e asasinul.

— De unde a știut?

— Eu i-am spus.

— Ești sigur, Luke, că nu el l-a ucis pe tata?

— Absolut sigur. Nu-l cred vinovat.

— Ne-am putut înșela, Luke. Voi suprima recompensa; nu vreau să risc a mă înșela. Toată viața mea, în inima mea, îl voi acuza că l-a ucis pe tata. Dacă-l mai vezi, spune-i că recompensa a fost suprimată. Mai spune-i însă că, dacă-l voi vedea într-o zi, îl voi uci, deoarece cred că el este ucigașul tatei. Trimite-mi-l pe Smooth.

Inima Wichitei era plină de tristețe, de părere de rău și de rușine, la gândul că încercase o dragoste pentru acest sălbatec. Avea îndoieli, cu toate acestea. Îl omorâse el într-adevăr pe tatăl ei?

Sosirea lui Kreff îi tăie seria gândurilor.

— Înainte de toate, Kreff, trebuie să anunți că nu mai dau o mie de dolari pentru capul Apașului.

— De ce? Întrebă familiar Kreff.

— E treaba mea, zise fata, pe un ton care nu mai admitea replică.

— Apoi, mai e vorba de furt...

— Cine ți-a vorbit de furt?

— Luke a văzut că lipsesc vite.

— Oh! Băiatul ăsta e caraghios. Vitele și-au schimbat numai locul. El e prea leneș să le caute.

— Kansas a observat același lucru la Nord, lângă Micul Mesa, insistă ea. Despre Luke, nu voi afirma nimic. El nu e de mult timp aici. Dar, despre Kansas pot spune că nu vorbește la-ntâmplare.

Wichita aruncă omului o privire, încruntând sprâncenele. Vocea ei devenise protectoare, curioasă

— Ei bine, zise ea, tu și ceilalți, sunteți aici pentru a mă ajuta, Smooth!

— Da, dar suntem oameni plătiți... nu e același lucru. Dv., trebuie să vă măritați cu un om cumsecade, care să se ocupe de turmele dv., adăogă el.

— Cu cine, de exemplu?

— Cu mine.

— E o declarație pe care mi-o faci. Smooth?

— Da. Dv., ce spuneți? Noi doi vom putea conduce bine afacerile. Nu veți mai avea neplăceri.

— Dar, eu nu te iubesc, Smooth.

— Ce importanță are? Sunt atâtea femei care se mărită cu bărbați pe care nu-i iubesc. Dragostea vine mai târziu.

— Dar nici tu nu mă iubești.

— Ba da, Chita. Totdeauna v-am iubit.

— În orice caz, te-ai ferit s-o arăți, observă ea.

— N-am avut niciodată ocazia, până astăzi. Dv. aveți mult simț practic. Nu vă puteți mărita decât cu un om de meserie. Odată, veți ajunge să mă iubiți. Nu sunt respingător, iar dv. veți fi bine tratată.

Pe Wichita o podidi râsul. Kreff nu sesiză atitudinea fetei.

— Vă veți gândi, nu-i așa, domnișoară Chita? Întrebă el, scoțând niște hârtii din buzunar.

— Pierzi ceva, Smooth, spuse ea, privind spre pământ.

Privi și el. Era jumătatea unei cărți de joc - jumătatea unui valet de pică.

CAP. XVII

Cheetim

La Țarcul Porcului erau mulți clienți. Femeile se grăbeau de la masă la masă, dând de băut. Afacerile mergeau bine. În camera alăturată, doi oameni vorbeau în șoaptă.

Pe masă, în fața lor, o sticlă, pahare și un valet de pică rupt în două. Erau Cheetim și Kreff.

— Oare, băiatul ăsta își închipuie că va putea să păzească încă mult timp vitele, fără a fi observat, sau prins? observă Kreff.

— I-am spus să vină să te vadă, zisa Cheetim.

Kreff îi întinse jumătatea valetului de pică.

— Ia-o. Tu îl vezi mai des decât mine. Nu-l mai putem ține mult timp. Puștiul a prins ochi.

Cheetim umplu paharul tovarășului său.

— Așa e! zise el, golindu-și paharul. M-am gândit la ceva. Iată, despre ce e vorba. Dacă n-ar exista fata, ar fi ceva de făcut cu turma. Agentul guvernământului ar cumpăra vitele, fără să-ntrebe de unde provin.

— Și ce-ai vrea să fac? întrebă Kreff. S-o omor?

— Trebuie să m-ajuti s-o prind. Dacă voi reuși s-o țin aici câteva zile, va fi foarte mulțumită să se mărite cu mine.

— Ocupă-te singur de afacerile tale, Dirty, și lasă-le pe ale mele.

— Ce vrei să spui?

— Dacă e unul din noi doi care trebuie s-o aibă, acela voi fi eu. Iată ce vreau să spun.

Vocea lui era hotărâtă și urâcioasă.

— Ah, drace! Nu știam că te gândești la ea.

— Ei bine! Iată că ști acuma și să nu cauți să încapi pe mâna mea.

Arizona în plină nămiează: căldură înăbușitoare, somnolență și tăcere.

Shoz-Dijji pândeă. De când aflase că pe capul lui se pusese o mie de dolari, era mai prudent. Îl recunoscuse îndată pe Luis Mariel – apoi se puse să cerceteze turma.

Fu surprins de felurile semne ale animalelor. Le cunoștea pe toate; nimic nu scapă unui Apaș obișnuit cu vitele. Văzu că cele

mai multe aparțin Wichitei Billings

— Mai știa că acest cowboy nu era de la ferma ai, deoarece acolo nu se foloseau Mexicani.

Cu mult înainte ca Luis Mariei să-și fi putut da seama, Shoz-Dijiji văzu că mai mulți călăreți se apropiau. El nu se mișcă, deoarece, dacă nu schimbau direcția, aceștia vor trece fără să-l vadă.

Apărură patru oameni. Shoz-Dijiji îi recunoscuse imediat. Erau doi Navajes, un metis, iar al patrulea era un alb, Agentul guvernământului. Degetele i se întinseră pe armă. Luis, auzind pașii cailor, se ridică. Oamenii merseară drept spre el, iar Agentul îi vorbi. Shoz-Dijiji îl văzu pe Agent scoțând din buzunar un capăt de hârtie, pe care i-l întinse lui Luis. Luis, la rândul lui, scoase un alt capăt de hârtie, pe care-l compară cu acela care-i fu dat. Shoz-Dijiji nu-și prea putu da bine seama despre ce e vorba, dar de departe, se putea totuși spune că sunt două jumătăți ale unei cărți de joc.

Luis ajută oamenilor să strângă turma, iar după ce împinse vitele în spre Agentul guvernământului, dădu pintenii calului, îndreptându-se spre Țarul porcilor.

Shoz-Dijiji pricepuse că a fost martorul unui târg necinstit; faptul nu l-ar fi emoționat câtuși de puțin, dacă n-ar fi știut că e vorba de animalele furate Wichitei Billings.

Pentru că o iubea, trebuia să descopere un mijloc să-i aducă la cunoștință ce a descoperit se gândi, desigur, la Luke Jensen. Se întoarse la locul unde îl mai întâlnise.

Luis Mariel aduse lui Cheetim cele două jumătăți ale valetului de pică.

— Bravo, băiete, zise Cheetim. E tocmai ce așteptam de la tine. Acum, am de lucru pentru tine; cincizeci de dolari de câștigat.

— Despre ce e vorba?

— N-ai de unde să știi. Tot ce trebuie să afli e că, vor fi trase, fără îndoială câteva gloanțe. Nu vei avea de făcut decât ce-ți voi spune eu. Dacă ți-e frică, mă lipsesc de tine.

— Nu mi-e frică, Senor, răspunse Luis, căruia cincilei de dolari îi apărură ca o avere.

— Foarte bine. Știi unde se află Ferma Billings?

— Da, Senor.

— Te vei duce acolo, să-i duci o vorbă lui Smooth Kreff.

— Asta-i tot?

— Nu. După ce-i vei vorbi, vei da câteva târcoale prin împrejur, pentru a vedea ce se întâmplă. E acolo o tânără fată. Când voi sosi, va trebui să știu unde se află și câți oameni au rămas la fermă. Voi avea cu mine patru, sau cinci oameni. Apoi, îți voi spune ce ai de făcut.

— Și când se va trage? întrebă Luis.

— Oh! Poate că nici nu se va trage. Ți-am spus asta numai pentru a te preveni. Îți voi scrie scrisoarea. Dacă vei goni bine, vei ajunge înainte de răsăritul soarelui. Trebuie să fi acolo înainte ca oamenii să se fi dus la lucru. Ai înțeles?

Dirty Cheetim începu să scrie. Luis, el însuși un profan, observă stângăcia acestuia. În sfârșit, Cheetim îi întinse tânărului, o foaie murdară de hârtie, îndoită și făcută mototol.

— Dacă Kreff te întreabă ce e cu turma, îi vei spune că ducându-te azi dimineață la țarc, ai găsit barierele trase iar vitele plecate. Altceva nu-i vei sufla. Bagă de seamă! adăogă Cheetim, lovindu-și încet revolverul, în semn de amenințare.

— Am înțeles, zise Luis.

Nu-l iubea deloc pe Cheetim, dar cincizeci de dolari erau cincizeci de dolari..

Când Luis Mariel își opri calul în curtea ferma Billings, la o milă două depărtare, Shoz-Dijji îl văzu venind și se întrebă ce caută tânărul aici. Apașul se instalase pe colină înainte de venirea zorilor. La primele raza de lumină, își îndreptă binoclul spre curtea fermei. Voia să-l vadă pe Luke Jensen cât mai devreme posibil.

Luis se duse la locuința oamenilor, care erau sculați și dădu scrisoarea lui Kreff, în care recunoscă îndată omul cu părul încâlcit, care l-a dus la turmă și i-a dat cartea de joc ruptă. Kreff, recunoscă și el pe tânărul Mexican. Descifră cu greu biletul.

„Prietene Kreff, citi el, oameni au furat turma. Adu pe toți oamenii să prindem hoții, așa se va crede că alții au furat vitele. Nu avea încredere în Mexican. Nu-l lua. Cu prietenie, Dirty”.

— Drace? răcni Kreff.

— Ce te-a apucat? întrebă Kansas.

— Dirty Cheetim spune că a văzut o bandă, ducând o turmă din vitele noastre, Luke! Du-te repede după cai. Vom urmări blestemații de bandiți.

— Hm! Cred că Dirty trebuie fie supărat că n-a fost el primul care să treacă, spuse Kansas batjocoritor.

Luke se grăbi să-și bage poalele cămășii în pantaloni și se

duse spre ogradă; Smooth fugi apoi până la casa, unde se opri sub fereastra Wichitei, strigând-o.

Tânăra fată, – învelită, într-o pătură, apăru, la fereastră:

— Ce e, Smooth?

— Ați avut dreptate când ați spus că e vorba de hoți. Cheetim mi-a trimis vorbă că a văzut o bandă care o ștergea cu una din turmele noastre. Trimit toți oamenii după ei. Nu ne vor scăpa!

— Bine! strigă Wichita. Vin și eu.

— Nu, veți face mai bine dacă rămâneți. Ne va fi greu să lucrăm, luându-vă cu noi.

— Poate că ai dreptate. Oh! De ce nu m-am născut băiat?

Shoz-Dijiji, când îl văzu pe Luke apropiindu-se de el, simți că Usen nu l-a uitat cu totul. Coborî colina, în așa fel, că Luke se pomeni la un moment dat, față în față cu Apașul, lângă pășune.

— Ei, strigă el surprins. Dar ce faci tu aici?

— Vreau să te duci să spui ceva Wichitei. Agentul guvernământului a cumpărat vitele care i-au fost furate. Am văzut asta ieri. Îi vei spune?

— Mulțumesc, Shoz-Dijiji. De altfel, chiar acum plecăm după vite. Când o voi vedea, îi voi comunica totul.

— Dar să nu-i vorbești ca din partea mea.

— Bine. Acum, trebuie să mă grăbesc. Oamenii așteaptă caii. La revedere, Shoz-Dijiji.

— Adios, răspunse Shoz-Dijiji întorcându-se înspre colină, în timp ce Luke Jensen ducea caii de la pășune.

Un lucru îl neliniștea. Îl văzuse pe Luis Mariel pălind turma furată și acum, Luis Mariel venea la fermă să dea știri despre aceeași turmă. Ce însemna oare asta?

Apașul văzu cu binoclul cum cowboyii părăseau ferma. Toată lumea plecase, afară de Luis Mariel. De ce rămăsese el în urmă? O mai văzu apoi pe Wichita vorbind cu Luis, intrând pe urmă în casa. Luis se plimba împrejur.

Shoz-Dijiji își lua arcul și săgețile, plecând în căutarea prânzului. Puțin mai târziu, lângă Nejeuni, caută un loc ascuns și își pregăti hrana.

Îndată ce Luis Mariel părăsi Țarul porcului, Cheetim plecă și el, cu alți patru, iar când Kreff pleca în zori împreună cu personalul fermei Billings, cei cinci oameni erau acolo, privindu-i de la înălțimea unei coline.

— Avem destul timp, zise Cheetim, să așteptăm până ce aceștia vor fi departe de fermă. Toți patru, veți căuta să puneți

mâna pe fată. Vă veți duce la ea să-i cereți de lucru. Tânărul cowboy va fi acolo și vă va spune dacă mai e cineva acolo. Nu va fi greu. Jes se va arunca asupra ei, pentru a o împiedica să-și ia pușca. Fata lui Billings știe să țintească, fără să-i tremure mâna

Kreff și oamenii lui știau că trebuiau să meargă departe și pe drumuri grele, așa că nu se prea grăbea, scutindu-și totodată caii de oboseala. Se întreba mai întâi de ce n-a plecat Cheetim în căutarea turmei, ca oamenii lui. Da, era un lucru destul de curios. Și dacă nu să încredea în micul Mexican, de ce i-a dat biletul? Kreff n-avusese niciodată mare încredere în Cheetim, dar acum avea bănuieli.

Își aduse deodată aminte că Wichita a rămas singură la fermă, în tovărășia bucătarului chinez, și a Mexicanului. Cu cât se gândea mai mult, îl cuprindeau mai multe bănuieli. Îl chemă pe Luke.

— Băiete, l-am lăsat pe Mexicanul ala la fermă. Cred că n-am făcut bine. Du-te și vezi ce-i pe acolo.

Luke fu aproape hotărât să renunțe la aventură; dădu însă pintenii calului, îndreptându-se spre fermă.

Ieșind din birou, după ce luase dejunul, Wichita văzu trei oameni călare intrând în curte. Îl văzu și pe tânărul Mexican ducându-se să le vorbească, dar nu putu s-audă ce le spunea. De altfel, părea că nici nu-i cunoaște.

Oamenii veniră apoi până în dreptul ei și unul dintre dânșii scoțându-și pălăria, descălecă și se apropie de ea, cerând să-l vadă pe stăpân.

— Eu sunt stăpânul, zise ea.

— Căutăm de lucru, zise străinul.

Ceilalți veniră și ei mai aproape, ca și cum ar fi vrut să asculte ce spunea ea. Primul se repezi asupra fetei, prinzându-i mâinile, în timp ce ceilalți descălicară și-i puseseră pumnalele în spate.

După ce o ridicară pentru a o pune pe un cal, chinezul ieși din bucătărie; unul din oameni îi arătă însă revolverul. Bietul servitor fu redus la tăcere.

Cheetim nu pierdea de la înălțimea colinei pe care se afla nimic din ceea ce se petrecea în curte. Era plin de bucurie că totul merge bine.

Dar ce era zgomotul acesta? Întinse urechea spre răsărit și își dădu seama că provine de la bătaia copitelor unui cal în galop.

În curtea fermei, oamenii discutau. Cheetim se întrebă de ce

oamenii nu pleacă. Nu putea decât să de aprobe această întârziere, ascultând zgomotul calului care se apropia

— De ce să încălecăm doi pe un cal întrebă acela care trebuia s-o ducă pe Wichita. Mai avem timp și e încă un cal în grajd.

— Dirty a spus să nu pierdem nici un minut, spuse un altul.

Wichita auzind numele, înțelese totul. Era groaznic, înfiorător de clar. Omul acesta a urmărit-o ani de zile. De două ori a încercat s-o i-a cu forța. De data aceasta, pare că va reuși. Cine-i va veni în ajutor? Tatăl ei nu mai era aici, servitorii pleaseră, nu știa pentru cât timp. Nimeni. Numai o minune îi va trimite ajutorul.

Omul care cerea un alt cal pentru Wichita, insista mereu:

— Asta nu ne va lua mai mult de două minute. Dacă vom fi urmăriți, vom putea merge mai iute.

— La dracu', strigă un altul, să terminăm și să luăm un cal. Spune-i lui Luis să pună șeaua pe calul ăsta.

Luis sa grăbi să se execute. În acest timp, Cheetim, înnebunea de furie, văzând cum întârzie oamenii lui și auzind calul apropiindu-se dinspre răsărit.

De cealaltă parte, Shoz-Dijiji, după ce-l strunise pe Nejeuni, voia numai să plece, undeva departe. Cu binoclul său o văzu pe Wichita. Rana lui veche se redeschise. Trist și singuratec, șeful Bedoncoșilor se îndreptă spre tabăra de odinioară populată numai cu primitivi.

Luke Jensen venea spre fermă. Cheetim, ascuns după o stâncă, îl luă la ochi și trase, Luke auzi șuieratul glonțului lângă ureche. Anunțat astfel de pericol, se feri și trase două focuri la-n tâmplare, în spre colină. Intră apoi repede, gonind în zig-zag, în curtea fermei. Cheetim trase din nou, fără rezultat însă. În imposibilitate de a trage, fără a o atinge pe Wichita, Jensen o luă spre un hangar, unde se putea ascunde bine și de unde putea trage în voie.

Cei cinci oameni se îndreptară spre poarta, târând după ei și calul Wichitei. Trei din ei continuă să tragă asupra lui Luke Jensen; în momentul în care acești ajunse la hangar, Wichita îl văzu căzând; era stins. Bandiții trecură de poartă, împreună cu Wichita.

CAP. XVIII

Diavolul sângeros

Murmura un cuvânt lui Nejeuni la ureche și calul, dintr-o săritură, luă o direcție nouă.

După plecarea lui Luke, bănuielele lui Kreff se-ntăriră din ce în ce mai mult. Gândea că, dacă ele sunt întemeiate. Un om nu va ajunge. Dacă ar fi trimis mări mulți! Dacă, cel puțin, s-ar fi dus și el! Se opri adresându-se tovarășilor:

— După câte-am gândit, prieteni, Cheetim vrea să ne facă bucata. El a vrut, mi se pare, să ne îndepărteze numai de fermă. A mai încercat el de două ori să pună mâna pe Wichita. Eu, măntorc la fermă îl iau pe Jak și pe Sam. Tu, Kansas, îi ai pe Charlie și Matt, ca să-ncerci să-i prinzi pe hoți. Dacă vei putea lua ajutoare pe drum, cu atât mai bine. La revedere!

Cheetim își ajunsese complicită tocmai când aceștia intrau în munți, cu Wichita. Nu mai putea de bucurie.

— Băieți, ați făcut treabă bună, le strigă el.

Se apropie de Wichita și rânji:

— Spune-mi, dragă, așa că nu vei mai face mutre? Am hotărât cum e mai bine. Vom petrece luna noastră de miere în munți, apoi vom coborî la palatul meu, unde ne vom căsători.

Wichita îi întoarse spatele cu dezgust, fără a spune nimic. Luis Mariel privea totul înaintea lui, cu un aer preocupat. Nu s-ar fi așteptat să joace un asemenea rol în afacerea asta.

— Spuneți, băieți, nu-i așa că ar fi bine să tragem o dușcă? Mi se pare că merităm cu toții. În sănătatea miresei! striga Cheetim, după ce fiecare își luase locul și paharul.

Râseră cu toții, punându-se pe băut, afară de Luis, care nu avea din ce să bea.

— Tine, puștiule, îi zise Cheetim, întinzându-i cupa lui de metal. Bea și tu o înghițitură!

— Nu, mulțumesc, nu mi-e sete, răspunse Mexicanul.

Intrară adânc în munți. Wichita bănuia undă o duc. Era acolo o cocioabă, o dărăpănătură, pe care zidise demult un căutător de aur, departe în munți. Apașii alungaseră pe căutător, iar casa rămase părăsită.

Wichita nu mai avea nici o speranță. Luke, chiar dacă nu a fost rănit grav, sau Chung, bucătarul, ar fi putut chema cel mai apropiat vecin; dar, acesta locuia foarte departe de ferma Billings. Admițând că au putut găsi oameni pentru a-i veni în ajutor, acestora le-ar fi trebuit mult timp pentru a descoperi vizuina lui Cheetim.

Cheetim și complicii lui erau ocupați cu băutura și mâncarea. Arătau a fi tare mulțumiți. Luis se apropie de Wichita.

— Sunt foarte mâhnit, Seniorita, bâigui el. Nu știam ce voiau ei să facă. Vă voi ajuta, dacă se va putea. Poate că, atunci când vor fi beți, vă voi putea ajuta să fugiți..

— Mulțumesc, răspunse tânăra fată și îl privi mai atent.

Fața băiatului îi părea cunoscută.

— Te-am mai văzut, dar unde?

— Eu am adus calul locotenentului King la ferma, anul trecut, răspunse Luis.

— Ah, da. Îmi aduc aminte acuma. Tu ai adus din Mexic calul lui Shoz-Dijiji.

— Calul lui Shoz-Dijiji? Era calul lui Shoz-Dijiji? Îl cunoașteți pe Shoz-Dijiji, Seniorita?

— Da, îl cunosc, și tu?

— Dacă îl cunosc! Chiar prea bine. El l-a salvat pe tata și pe mine, de două ori chiar, atunci când ar fi putut să ne ucidă.

Conversația fu întreruptă de Cheetim, care vestea în spatele Wichitei.

— Iată-na ajunși, scumpo! Dar nu vom rămâne mult timp aici. Măine dimineața pornim într-un loc, unde nici Dumnezeu, nu ne va putea găsi. Nu ne vom putea lăuda ca vom avea acum o masă de nuntă. La restaurantul meu va fi însă altfel. Vei avea o nuntă cumsecade.

Wichita mi răspunse.

— Poate că ai putea lăsa mutrele astea cu mine, porumbițo. Voi fi drăguț cu tine, dacă și tu vei fi la fel. Nu voi înghiți însă mult timp fasoanele tale.

— Cheetim, spuse tânăra fată, ascultă. Ești pe jumătate beat, totuși vei putea înțelege. Mai bine îmbrățișez un monstru, decât pe tine. Dacă te apropii de mine, mă omor.

— Dacă vrei să faci pe proasta, e treaba ta, bombăni Cheetim. Asta nu mă va împiedica însă să fac ce vreau. Dar, mai avem noi timp să ne certăm. Hei, băieți, mai dați-mi puțin whisky și puțină sfoară. N-aș vrea ca porumbița să zboare.

Îi legară bine mâinile și picioarele. Cheetim bea de zor. Voia să

capete curajul necesar, pentru ca să poată ajunge să-și domine moralicește prizoniera. Pe cât bea mai mult, devenea mai lăudăros, și mai gălăgios. Wichita putu astfel să asculte amănuntele crimelor pe care le făptuise.

— Dirty, tu ești un tip, nu glumă, spuse unul din complicii lui, în semn de admirație.

— N-am pretenții că sunt grozav. Dar, iată numai cum l-am păcălit pe Smooth, trimițându-l la dracu, și șterpelindu-i fata.

Cu toții izbucniră în râs.

— Și ar face mai bine să rămână deoparte, chiar dacă nu-i convine. Și bătrânul Billings a pățit-o. M-a alungat odată de la fermă. Credea, desigur, că mi-e frica de el. Așteptam numai ocazia. Am așteptat mult, dar mi-a căzut în mână, până la urmă.

— Nu l-ai prins tu! Îndrăzni unul din complici să i-o întoarcă. Bătrânul a fost omorât de Indieni.

— Tu crezi asta? Iată ce se numește pricepere: eu l-am ucis pe Billings, eu l-am scalpat și....

Așa băut cum era, își dădu totuși seama că a vorbit prea mult. Avu o căutătură urâtă.

— Băieți, am spus asta între noi. Dacă cineva are chef să-l urmeze pe Billings, n-are decât să-și deschidă plicul, înțeles?

De-alături, Wichita nu pierdea nici un cuvânt din vorbirea lui Cheetim: Fu cuprinsă de rușine și de o mare părere de rău la gândul învinuirii pe care-o făcuse prietenului Apaș și se condamna singură că nu-și ascultase inima.

Îl auzi din nou pe Cheetim.

— Băiați, aveți grijă de bucătăria. Eu un duc sa fac o vizită nevestei mele. Să nu vină nimeni să ne deranjeze! Ați înțeles?

Puțin timp de la întâmplarea care avu loc în curtea fermei, un cal putea fi văzut gonind spre locul de unde venea zgomotul împușcăturilor. Călărețul mâna animalul de zor.

Chung, în genunchi, lângă Luke, avu un strigăt de surpriză văzându-l pe Apaș. Într-o clipă, Shoz-Dijiji fu lângă el, îngenunchind în fața lui Luke.

— Ce s-a întâmplat? Unde e Chita?

Luke ridică ochii.

— Oh, tu ești, Shoz-Dijiji. O bandă de ticăloși au luat-o cu ei, spre Sud. Nu mi-e tare rău, nu mă pot ține însă pe cal. Du-te tu!

Apașul își scoase repede hainele. Nu-i mai rămaseră decât cizmele și cureaua care-i ținea armele.

— O voi aduce înapoi, strigă el, pornind în galop.

Tocmai când trecu poarta, Kreff, Jake și Sam ajunseră la fermă.

— Sălbatecul care l-a ucis pe stăpân, strigă Sam care era în frunte și înainte de a fi terminat, se puse să tragă, Jake trase și el. Indianul dispăru în munți scoțând un urlet de triumf. Redevenise un adevărat Apaș, în goana după Fețele palide. Era pe drumul războiului.

— Proștilor, strigă Luke, încercând să se ridice. Trageți în omul care a fugit în căutarea bandiților care au răpit-o pe Chita.

— Chita, răpită! strigă Kreff. Am avut dreptate; Cheetim e.

— Nu l-am văzut pe Cheetim. În orice caz, luați-o spre Sud. Dacă-l vedeți pe Apaș, lăsați-l. E cel mai bun prieten ai Wichitei.

Între timp, Shoz-Dijiji o luă spre munți. Sălbatecul trăia acum din nou în el. Diavolul sângeros ținea frâul lui Nejeuni cu pasiunea luptătorului de odinioară. Era la începutul unei mari bătălii.

Luis Mariel, într-un colț, holbă ochii la noul venit. Un războinic cu fața vopsită apăruse în odaie. Ceilalți încercară să ridice revolverele.

— Diavolul sângeros! strigă Luis.

— Culcă-te, îi spuse Shoz-Dijiji în spaniolă. Începuse să tragă. Un om căzu.

Din cealaltă cameră, Cheetim și Wichita auziră strigătul lui Luis. Cheetim intrase tocmai și închise ușa după el. Se apropia de Wichita în momentul când auzi numele celui care fusese spaima a trei state. La prima împușcătură, Cheetim sări pe fereastră. Alte împușcături urmară. Patru oameni erau întinși morți în camera din fața, când Shoz-Dijiji se precipită în cealaltă, tocmai la timp, ca să-l vadă pe Cheetim cum încăleacă un cal din spatele casei. Îl recunoscă imediat; apoi se-ntoarse spre tânăra fată.

— Ți-a făcut vreun rău?

— Nu. Oh! Shoz-Dijiji, ce bine că ai venit!

Apașul îl chemă pe Luis.

— Tu știi ce a făcut Diavolul sângeros dușmanilor lui? Mă cunoști, nu? Voi însoți pe această fată până la ea acasă. Dacă nu ajunge teafără, ai de-a face cu mine. Ai înțeles?

Se duse la fereastră.

— Ce vrei să faci? strigă Wichita.

— Să omor ultimul meu alb, zise Shoz-Dijiji, sărind.

— Stai, stai! Shoz-Dijiji!

Şeful Bedoncoşilor, şeful tuturor Apaşilor, plecase însă. Tânăra fată eliberată de Luis fugi la fereastră şi îl urmări din ochi, până ce dispăru. Apoi, avu o tresărire.

— Diavolul sângeros! strigă ea.

Vocea ei tremură.

— Mi-ai spus că mă vei ajuta, nu-i așa? se adresa ea Mexicanului. Îţi aduci aminte?

— Da, Seniorita.

— Atunci, caută şi fugi după Diavolul sângeros şi spune-i că eu vreau ca să se întoarcă. Dar, cum te cheamă?

— Luis, Luis Mariel, Seniorita.

— Hai, grăbeşte-te.

Luis aruncă o privire în cealaltă cameră.

— Santa Maria, dar nu pot să vă las aici singură, noaptea, cu morţii ăştia, Seniorita. Nu, nu pot.

— Dar, nu mi-e frică, Luis.

— Staţi! Ce e?

— Vine cineva. E poate el...

— Sunt mai mulţi. Îi aud vorbind.

— Poate că sunt prieteni de-ai lui Cheetim.

Luis dădu un revolver fetei. Nu se mai auzea tropăitul cailor. O voce rupse tăcerea.

— Chita, se auzi.

— Sunt prietenii mei.

Şi fata fugi înaintea casei.

— Aici, Smooth. Totul e bine!

Nu era destul de întunec, pentru ca Luis să nu fi putut recunoaşte oamenii. Erau Kreff, Sam şi Jake.

— ăsta era cu ei, strigă Kreff, recunoscându-l pe Luis. E blestematul de Mexican care mi-a adus scrisoarea lui Cheetim. Sărind de pe cal, fugi spre Luis. Acesta ţinea însă revolverul întins.

— Opreşte-te, îi strigă el, gata să tragă.

— Lăsaţi-l în pace! N-avem nimic cu băiatul ăsta, strigă Chita.

Kreff şi Luis băgară revolverele în toc. Ceilalţi doi îi imitară.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Kreff. V-a făcut cineva vreun rău?

— Nu, nu. Îţi voi povesti mai târziu. Ia-ţi calul, Luis, şi fă ce-ţi spun. Eu mă-ntorc la fermă şi voi aştepta acolo.

Kreff, foarte mirat, ascultă instrucţiunile pe care Wichita le dădu băiatului.

— Unde se duce? întrebă el. Pe cine aşteptaţi?

— Pe Shoz-Dijiji, răspunse ea.

CAP. XIX

Ultima urmărire

În noapte, un Apaș, gonea în urma unui dușman. Avea înaintea viața, pentru a-și prinde prada. Shoz-Dijiji întrebuița prudența și pasul de lup. În cele din urmă, îl va avea, desigur.

Ce vedea el, acolo, înaintea lui? Pe drum, o formă se desprindea din umbră, fără a se preciza. Un cal zăcea în drum, gemând. Trăia. Încercă să se scoale, recăzu însă la pământ. Shoz-Dijiji îi observă șeaua și ascultă ascunzându-se. Nu mai auzi altceva. Se apropie de cal. Animalul avea un picior rupt Shoz-Dijiji îi puse capăt suferinței cu o lovitura de cuțit în gât. Cheetim galopase prea repede printre stânci.

Shoz-Dijiji părăsi apoi pe Nejeuni și urmări semnele neprecise ale pașilor. Urma ducea spre coasta muntelui. Toată noaptea fu în căutare. În zori, constată că nu era departe de acela pe care-l căuta. Nisipul se surpa în urme proaspete. Cheetim nu avea decât câteva minute înainte. Shoz-Dijiji nu se grăbi deloc. Dimpotrivă, prudent, mergea mai încet ca înainte. Se oprea pe înălțimi, pentru a putea cerceta locurile. Știa că Cheetim e obosit; semnalele pașilor lui arătau că e epuizat. Sfârșitul era aproape.

Shoz-Dijiji era pe marginea unei coline. Înainte de a ajunge sus, se opri și scoase o batistă roșie pe care o legă de capătul puștii; apoi ridică vârful țevii după creștetul colinei. Un foc de armă răsună de cealaltă parte a povârnișului. Puțin mai departe se aflau desigur. Shoz-Dijiji se urcă până sus și strecurându-se prin ramuri, putu să vadă fără a fi văzut.

La o sută de metri de el, pe o altă înălțime, Cheetim întins în spatele unui bolovan, se credea bine apărat. Shoz-Dijiji îl ochi cu grijă, nu la cap, ci la umăr, deoarece Shoz-Dijiji, știa ce vroia. Apăsă trăgaciul și chiar în momentul în care se auzi detunătura, Cheetim se răsturna într-o mișcare convulsivă. Shoz-Dijiji îl găsi viu, însă cu cunoștința pierdută. Îl dezarmă, apoi așteptă cu răbdarea unui Apaș. Puțin mai târziu, Cheetim deschise ochii, pentru a vedea aplecată peste el fata vopsită a Diavolului sângeros. Tremură și închise ochii, dar Shoz-Dijiji știa că omul își recăpătase cunoștința. Fără nici un cuvânt, indianul îl prinse de păr. Omul deschise ochii. Văzu în mâinile Indianului un cuțit și

scoase un strigat de groază.

— Pentru numele lui Dumnezeu, sa nu faci asta: urlă el. Îți voi da whisky, bani, tot ce vrei, dar lasă-mă să plec.

Shoz-Dijiji nu răspunse. Lama ascuțită însă intră în carne. Cheetim striga, se zbătea. Cu o îndemânare uimitoare – adevărată operă de indian – Shoz-Dijiji învârti cuțitul într-o mișcare circulară. Cheetim leșină. Fusesse scalpat.

Shoz-Dijiji aștepta cinci minute, zece minute, un sfert de oră. Cheetim, părea că prinde cunoștință. Shoz-Dijiji aștepta mereu. Albul își veni în cele din urmă cu totul în fire. Începu să plângă – să-și plângă soarta. Shoz-Dijiji se aplecă asupra lui.

— Ce vrei să mai faci? urlă victima.

Indianul, drept răspuns, scoase din pungă câteva curele de piele; făcu fiecareia un nod, apoi le prinse pe rând, trecându-le peste încheieturile mâinilor, de niște țărushi pe care îi tăia din tufșuri. Astfel, Cheetim era legat, întins pe spate, cu mâinile și picioarele întinse.

Shoz-Dijiji se îndepărtă pe drumul pe care venise. Nu se mai întoarse să privească. Dacă ar fi privit în urmă, ar fi văzut un vultur zburând în rotocoale deasupra ultimei victime a Diavolului sângeros.

Acolo unde îl lăsase pe Nejeuni, îl găsi pe Luis Mariel care-l aștepta.

— Am știut că vei veni să-ți iei calul, zise Luis.

— De ce-ai venit după mine?

— Senorita m-a trimes.

— Pentru ce?

— A vrut ca să-ți spun să te duci la ea.

Era noapte când, cu Luis Mariei, Shoz-Dijiji intra la ferma Billings. Wichita îl aștepta afară, sub un arbore.

SFÂRȘIT

CUPRINS

CAP. I.....	3
CAP. II Prada.....	14
CAP. III „No Sabe”.....	23
CAP. IV Slăbiciunea lui Gian-nah-tah.....	32
CAP. V Privirea aruncată șarpelui.....	39
CAP. VI Pe drumul războiului.....	44
CAP. VII Urmărirea.....	47
CAP. VIII Geronimo și Crook.....	52
CAP. IX Albi și Piei Roșii.....	57
CAP. X Două mii de dolari pe capul lui.....	60
CAP. XI Un erou.....	64
CAP. XII „Shoz-Dijji știe”.....	70
CAP. XIII Din nou Sonora.....	75
CAP. XIV Canyonul scheletelor.....	80
CAP. XV Ultimul răzvrătit.....	83
CAP. XVI Valetul de pică.....	86
CAP. XVII Cheetim.....	92
CAP. XVIII Diavolul sângeros.....	98

CAP. XIX Ultima urmărire.....	104
CUPRINS.....	106

EDITURA „DANUBIA”

LANSEAZĂ CELE MAI MARI SUCCESURI

COLECȚIA „VAMPIR”

**cele mai bune
romane polițiste**

1. Crima din culise
de I. S. Fletcher
2. Noaptea sângeroasă
de E. Philipps Oppenheim
- Sub tipar:
3. Speakerul misterios
de George Hawkins

**COLECȚIA
„AS DE PLOI”**

Romane de aventuri
senzationale

1. Pericolul roșu
de Sam Davis Fay
2. Norocul spânzuratului
de George Hawkins
3. Diavolul sângeros
de E. Rice Bourne

COLECȚIA ROMANELOR DE 15 LEI

1. Am furat
de Petre Bellu
2. Eva Sernin, Detectivă
de Roger Dupres
- Sub tipar:
3. Războiul elefanților
de Artur Gask

Colecția „MISTER”

Romane de groază
și acțiune

1. Omul cu capul
tăiat
de H. V. Stacpoole
2. Fantoma care
ucide
de Guillaume Livet

**COLECȚIA
Umorului
Universal**

1. Bingo și
Pechinezii
de E. P.
Woodhouse

**COLECȚIA
SPORT ȘI
AVENTURĂ**

1. Cursa Globului
de Jack Warner
- Sub tipar:
2. Portarul Pădurii
de St. Gilbert

CITIȚI

**COMOARA PIEILOR ROȘII
MARE ROMAN DE AVENTURI PENTRU TINERET**

Tip. „DIANA” Str. Cariagdi No. 10